

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**DİJİTAL HABER METİNLERİNDE YER ALAN BEBEK
TERKİ HABERLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Setenay Hasret ARSLAN

KOCAELİ 2022

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**DİJİTAL HABER METİNLERİNDE YER ALAN BEBEK
TERKİ HABERLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Setenay Hasret ARSLAN

Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT

KOCAELİ 2022

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KADIN ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI
KADIN ÇALIŞMALARI BİLİM DALI**

**DİJİTAL HABER METİNLERİNDE YER ALAN BEBEK
TERKİ HABERLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN
İNCELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Setenay Hasret ARSLAN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 05.07.2022/20

KOCAELİ 2022

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ

Terk edilen bebekler konusu fazlasıyla hassas ve tartışmaya açık bir konuydu. Hem alayazından hem de medya vasıtasıyla ulaştığım hikayelerden çokça şey öğrendiğim, çokça sorguladığım, empati kurduğum ve konuya tek bir boyuttan yaklaşımın mümkün olmadığını fazlaca kavradığım bir araştırma süreci geçirdim. Bu süreç içerisinde tüm heyecanıma ve endişelerime karşın her zaman sabırlı bir yaklaşım sergileyen, sorularımı yanıtsız bırakmayan, zaman zaman motivasyonumun toparlanmasında destek sunan ve araştırma konumu seçmemde beni özgür bırakarak her zaman araştırma sürecinden zevk almam gerektiğini öğütleyen danışman hocam Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT’a katkı sunduğu her şey için teşekkür ederim.

Bu süreç içerisinde ve öncesinde bana karşı desteklerini, sevgilerini ve güvenlerini esirgemeyen, her zaman güçlü ve kendi ayakları üzerinde durabilen bir kadın olmam için beni teşvik eden sevgili annem Leyla ARSLAN ve babam Nihat ARSLAN’a teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimine başladığımız günden itibaren her zaman dayanışma içerisinde olan, her soruya ve soruna beraber çözüm arayabildiğimiz, yüz yüze çok az zaman geçirmiş olmamıza karşın güçlü bir arkadaşlık bağı kurduğumuz Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans grubundaki tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Setenay Hasret ARSLAN

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR/ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
KISALTMALAR	vi
TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
RESİMLER LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMLAR VE KURAMSAL ÇERÇEVE	10
1.1. BEBEK TERKİ	10
1.2. TARİHSEL SÜREÇTE BEBEK TERKİ	12
1.3. BEBEK TERKİYLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER.....	19
1.3.1. Dünyada Bebek Terkiyle İlgili Yasal Mevzuat	20
1.3.1.1. Anonim Doğum Uygulamaları	23
1.3.1.2. Bebek Kutuları.....	24
1.3.1.3. Güvenli Liman Yasaları	25
1.3.2. Türkiye’de Bebek Terkiyle İlgili Yasal Mevzuat.....	27
1.4.BEBEK TERKİNİN BOYUTU.....	29
1.4.1. Türkiye’de Bebek Terkinin Boyutu	29
1.4.2. Dünyada Bebek Terkinin Boyutu	30
1.5. BEBEK TERKİNİN NEDENLERİ VE RİSK FAKTÖRLERİ.....	33
1.6. EBEVEYNLİK KAVRAMI	40
1.7. MEDYA.....	47
1.7.1. Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği.....	47
1.7.2. Medya ve Toplumsal Cinsiyet	52
1.7.2.1. Medyada Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu ve İnşası	53
1.7.2.2. Medyada Ebeveynlik Rollerinin Sunumu ve İnşası.....	56

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM.....	62
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	62

2.2.EVREN/ÖRNEKLEM.....	64
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	64
2.3.1. Nicel İçerik Analizi İçin Oluşturulan Kategori Tabloları.....	66
2.3.2. Nitel İçerik Analizi İçin Oluşturulan Kategori Tabloları	69
2.4. GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK	70

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR.....	72
3.1. NİCEL İÇERİK ANALİZİ BULGULARI	72
3.1.1. Olayın Gerçekleştiği Yere ve Zamana Dair Bulgular	72
3.1.2. Bebek Terki Vakalarına Dair Diğer Bulgular	75
3.1.3. Terk Fiiline Dair Bulgular	76
3.1.4. Ebeveynlere Dair Bulgular	77
3.2.NİTEL İÇERİK ANALİZİ BULGULARI	81
3.2.1. Haber Başlığının İçerdiği İfadeye Dair Bulgular	81
3.2.2. Haberlerde Annelerin Yer Alma Biçimi.....	84
3.2.3. Haberlerde Babaların Yer Alma Biçimi.....	86
3.2.4. Haberlerde Fiilden Sorumlu Tutulan Kişiler	88
3.2.5. Haberlerde Kullanılan Görsellere Dair Bulgular.....	89
SONUÇ.....	97
KAYNAKÇA	111
EKLER.....	122
ÖZGEÇMİŞ.....	124

ÖZET

Bebek terki tarih boyunca var olmuş, hemen hemen her toplumda görülmüş ve varlığını günümüze kadar sürdürmüş önemli bir toplumsal sorundur. Ancak bu sorunla ilgili yeteri kadar araştırma bulunmamakta, veri yetersizliği bu alanda çalışmalar yapılmasını güçleştirmektedir. Bu araştırmanın amacı; dijital haber metinlerinde yer alan haberler aracılığıyla bebek terki vakalarına dair bilgileri ortaya koymak ve bu haberlerin içeriklerini toplumsal cinsiyet açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda; hurriyet.com, haberturk.com, sabah.com, sozcu.com haber siteleri örneklem olarak belirlenmiş; 2013-2021 yılları arasında bu haber sitelerinde yayınlandığı tespit edilen 741 bebek terki haberi doküman analizi yöntemiyle incelenmek üzere araştırmaya dahil edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda ulaşılan 282 bebek terki vakası nicel içerik analizi yöntemiyle; dört haber sitesinde de ortak olarak yayınlandığı tespit edilen 80 bebek terki haberi ise karşılaştırmalı olarak nitel içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda her yıl ortalama 31,3 bebeğin terk edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bebekler içerisinde en riskli grubun yenidoğanlar (%84) olduğu görülmekle beraber, bebeklerin en fazla kamuya açık alanlarda terk edildiği ve vakalarda ilk sırada belirtilen terk nedeni olarak belirtilen durumun “evlilik dışı ilişki/bekar ebeveynlik” olduğu ortaya çıkmıştır. Bulgular, terkin en fazla anneler (%35,8) tarafından gerçekleştirildiğini ve ebeveynlerin büyük çoğunluğunun 18-25 yaş aralığında olduğunu göstermektedir. Haberlerin içeriklerine bakıldığında ise; haber sitelerinin büyük oranda kadınları ön plana çıkardığı, olumsuz nitelermelerin annelere karşı daha fazla kullanıldığı, bazı haberlerde babanın adının dahi geçmediği ve hiçbir görselde babanın tek başına fotoğrafına yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır. Genel olarak değerlendirildiğinde haber sitelerinin toplumsal cinsiyet açısından birbirinden farklı politikalar izlemediği ve bu konuda olumsuz bir tutum sergilediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bebek Terki, Dijital Haber Metinleri, Toplumsal Cinsiyet

ABSTRACT

Baby abandonment is an important social problem that has existed throughout history, has been seen in almost every society, and has survived until today. However, there are not enough studies on this problem, and the lack of data makes it difficult to conduct studies on this issue. The purpose of this research; To reveal information about infant abandonment cases through the news in digital news texts and to evaluate the contents of these news in terms of gender. For this purpose, hurriyet.com, haberturk.com, Sabah.com, sozcu.com news sites were determined as sample, and 741 infant abandonment news, which were found to be published on these news sites between the years 2013-2021, were included in the research to be analyzed by document analysis method. As a result of the examinations, 282 infant abandonment cases were analyzed with the quantitative content analysis method; 80 baby abandonment news, which were found to be published jointly on four news sites, were analyzed comparatively with the qualitative content analysis method. As a result of the analysis, it was concluded that an average of 31,3 babies are abandoned every year. Although it was seen that the most risky group among these babies (84%) was the newborns, it was revealed that the babies were mostly abandoned in public places and the first reason for abandonment in the cases was "extra-marital affair/single parenting". The findings show that most of the abandonment is carried out by mothers (35.8%) and the majority of parents are between the ages of 18-25. When we look at the contents of the news, it was concluded that the news sites mostly brought women to the fore, negative qualifications were used more against mothers, the father's name was not even mentioned in some news, and the father alone was not included in any of the images. When evaluated in general, it has been determined that news sites do not follow different policies in terms of gender and exhibit a negative attitude in this regard.

Key Words: Baby Abandonment, Digital News Texts, Gender

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
BFHI	: Baby-Friendly Hospital Initiative
BMÇHDS	: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
GMMP	: Global Media Monitoring Project
HIV	: Human Immunodeficiency Virus
MEDİZ	: Medya İzleme Grubu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TSNA	: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: United Nations International Children's Emergency Fund
UNWOMEN	: The United Nations Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Olayın Gerçekleştiği Yere ve Zamana Dair Kategoriler.....	66
Tablo 2: Terk Edilen Bebeğin Bilgilerine Dair Kategoriler.....	66
Tablo 3: Bebeğin Terk Edildiği Mekana, Terk Eden Kişiyeye ve Terk Edilme Nedenine Dair Kategoriler	67
Tablo 4: Annenin Bilgilerine Dair Kategoriler	67
Tablo 5: Babanın Bilgilerine Dair Kategoriler.....	68
Tablo 6: Haberin Başlığı ve İçeriğine Dair Kategoriler	69
Tablo 7: Haberde Kullanılan Görsellere Dair Kategoriler	70
Tablo 8: Terk Edilen Bebeklerin Cinsiyeti, Yaşı ve Hayatta Kalma Durumuna Göre Dağılımı	75
Tablo 9: Terk Fiilinin Gerçekleştiği Mekana, Terk Edilme Nedenine ve Terki Gerçekleştiren Kişiyeye Göre Dağılımı.....	76
Tablo 10: Terk Edilen Bebeklerin Annelerinin Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Ekonomik Durum ve Tıbbi Yardım Alma Durumlarına Göre Dağılımı	78
Tablo 11: Terk Edilen Bebeklerin Babalarının Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu ve Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımları.....	80
Tablo 12: Haber Başlıklarının İçerdiği İfadelerin Haber Sitelerine Göre Dağılımları	82
Tablo 13: Haberlerde Anneye Atfedilen Sıfatların Haber Sitelerine Göre Dağılımı	84
Tablo 14: Haberlerde Babaya Atfedilen Sıfatların Haber Sitelerine Göre Dağılımı	86
Tablo 15: Haberlerde Fiilden Sorumlu Tutulan Kişilerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı.....	88
Tablo 16: Haberlerde Kullanılan Görsel Materyallerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı.....	90
Tablo 17: Görsellerde Kullanılan İçeriklerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı..	91

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Haber Sayılarının Haber Sitelerine Göre Dağılımı.....	65
Şekil 2: Terk Edilen Bebek Vakalarının Yıllara Göre Dağılımı.....	72
Şekil 3: Terk Edilen Bebek Vakalarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı.....	73
Şekil 4: Terk Edilen Bebek Vakalarının Terk Edildiği Yere Göre Dağılımı	74
Şekil 5: Haberlerde Kullanılan Görsellerin Kullanım Şekillerine Göre Dağılımı	95

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: "Bebeği Apartman Boşluğuna Atan Genç Kıza Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis İstemi" Başlıklı Haber (Sabah, 29.06.2018).....	93
Resim 2: "Edirne'de Korkunç Olay! Çöpte Bulunan Bebeğin Annesinin İfadesindeki Detaylar Mide Bulandırdı" Başlıklı Haber (Sabah, 08.02.2020)...	94
Resim 3: "Antalya'da Korkunç Olay! Tuvalette Doğurduğu Bebeğini Çöp Kovasına Atıp Öldürdü" Başlıklı Haber (Sabah, 18.10.2019).....	94

GİRİŞ

Bebek terki vakaları, çoğunlukla medya mecralarında karşılaşılan, vicdani derinden yaralayan ve hayatın olağan akışına ters olduğu düşünülen vakalardır. Bebek terki, alanyazında kendine pek fazla yer bulamasa da dramatik yönü nedeniyle medyada her zaman haber değeri taşıyan bir konu olmuştur. Sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel, psikolojik birçok etkenle ilişkisi olan bebek terkleri daha çok duygulara hitap eden yönüyle öne çıkarılmakta ve ardındaki nedenler, risk faktörleri ve bebek terklerini önlemeye yönelik politikalar çoğu zaman göz ardı edilmektedir.

Bebek terki kavramının evrensel olarak kabul görmüş tek bir tanımı bulunmamaktadır. Araştırmalar, bebek terki tanımının ülkelerin yasal mevzuatlarına göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır (Mueller ve Sherr, 2009: 2). Panter-Brick ve Smith (2000); öksüzler, kurum bakımında kalanlar, mülteciler, savaş mağdurları, fuhşa sürüklenen çocuklar, evlat edinilmek üzere ya da farklı nedenlerle aileleri tarafından geride bırakılanlar gibi geniş bir çerçevenin “terk edilen çocuk” olarak adlandırılabilmesini ifade etmektedir. Diğer yandan Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde terk edilmiş bebeklere atıf yapan üç farklı tanım bulunmaktadır. Bunlar; “yatılı bebekler (boarder babies)”, “terk edilen bebekler (abandoned babies)” ve “atılan bebekler (discarded babies)” şeklinde sıralanmaktadır (National Resource Center, 2005: 2-3).

Browne ve arkadaşları (2012) Avrupa’da terk edilmiş çocuk vakalarının boyutunu ve terki önlemeye yönelik politikaları araştırdığı çalışmada incelenen mevzuat ve belgelerden çıkarım yaparak ortak bir tanım ortaya koymuştur. Bu çalışmada çocuk terki “açık terk” ve “gizli terk” olmak üzere iki tanımda ele alınmıştır. Açık terk; çocuğun ebeveyni tarafından bilerek geride bırakıldığı, ebeveynin kimliğinin belirlenebildiği ve ebeveynin niyetinin geri dönmek değil sorumluluklarından isteyerek vazgeçmek olduğu terk türüdür. Gizli terk ise ebeveynin kimliğinin belirlenmesinin mümkün olmadığı, ebeveynin niyetinin geri dönmek değil sorumluluklarından anonim olarak vazgeçmek olduğu terk türüdür (Browne vd., 2012: 4). Bu çalışmada bebek terki kavramı, Brown ve diğerlerinin yaptığı tanım

doğrultusunda ebeveynleri tarafından bilerek ve isteyerek geride bırakılmış, gizli veya açık olarak gerçekleşmiş 0-3 yaş arasındaki terk vakalarını temsil etmektedir.

Tarihsel süreç incelendiğinde bebek terki vakalarının insanlık tarihi kadar eski olduğu görülmektedir. Bu tür eylemler Mezopotamya, Antik Yunan ve Roma medeniyetlerinin yanı sıra Vikingler, Keltler, Galyalılar ve Fenikeliler arasında da görülen ve çoğu halk tarafından dönemin şartlarına göre olağan kabul edilen eylemlerdir (Drecher-Burke vd., 2004: 2). Özellikle Akdeniz Havzası'ndaki medeniyetlerde bir babanın doğan çocukları üzerinde, terk edilmesine ya da öldürülmesine karar verme yetkisi olduğu bilinmektedir (Bonnet, 1993: 502). Bunun yanında nüfus kontrolü, öjeni, dini inançlar, gayri meşruiyet ve ekonomik sorunlar gibi birçok faktörün bu eylemin nedeni olabildiği ve dönemin hukuki şartlarında suç sayılmadığı görülmektedir (Oberman, 2004: 8). Yahudilik ve Hıristiyanlık gibi dinlerin gelmesiyle beraber bebeklerin öldürülmesi ya da terk edilerek ölümüne sebep olunması gibi eylemler çeşitli cezalarla karşılanırsa da olayların engellenmesi tam olarak sağlanamamıştır (İpek, 2017). Özellikle Orta Çağ Avrupası'nda, hukuki olarak suç sayılmasına ve ağır cezaları olmasına rağmen terk ve öldürme vakaları katlanarak devam etmiştir (Oberman, 2004: 8).

Modern toplumların ve ulus devletlerin kurulması ve çocuk haklarına dair uluslararası sözleşmelerin imzalanmasıyla beraber hemen hemen her ülkede bebeklerin terk edilmesi ve ölümüne neden olunması gibi eylemler suç sayılmakta ve çeşitli yaptırımlarla cezalandırılmaktadır. Ancak günümüzde tüm hukuki, tıbbi, sosyal ve ekonomik gelişmelere rağmen bu eylemlerin hala devam ettiği görülmektedir. Yine de geçmişe nazaran vakaların çok daha az gerçekleştiğini söylemek mümkündür.

Bebeğin hangi koşullarda ve nasıl terk edildiği, hayatta kalma durumuna etki eden en önemli faktörlerden biridir. Gizli ve bulunmamak üzere terk edilen bebekler çoğunlukla şans eseri fark edilmekte ve ne yazık ki büyük çoğunluğu hayatını kaybetmektedir. Kamuya açık alanlara ve belirli kurumlara terk edilen bebeklerin ise bulunma ihtimalleriyle beraber hayatta kalma ihtimalleri de artmaktadır. Yapılan incelemeler ve çalışmalar bebek terkinin; gizli gebelik, gebeliğin reddi, bebek öldürme (infantiside) ve yenidoğan öldürme (neonatiside) gibi kavramlarla yakından ilişkili

olduğunu ortaya koymuştur (Navne ve Jakobsen 2020: 3). Terk edilme konusunda en yüksek risk grubunu yenidoğanlar oluşturmakta ve bunların içerisinde de ilk 24 saatin kritik olduğu görülmektedir (Sherr vd., 2009: 423).

Bebeklerin, özellikle de yenidoğanların terk edildikten sonra karşılaştığı bu riskli durum göz önünde bulundurularak ülkelerin çeşitli mekanizmalar geliştirdiği ve bazılarının yasal terk çerçevesinde bu mekanizmaları hukuk sistemlerine entegre ettiği görülmektedir. İlk olarak Orta Çağ Avrupası'nda ortaya çıkan “bebek kutuları” (Browne vd., 2012), Fransa'da uygulanmaya başlayan “anonim doğum” yasaları (Bonnet, 1993) ve ABD'de uygulanmaya başlayan “güvenli liman yasaları”(Findlaw, 2018) bunlardan bazılarıdır. Bu uygulamaların ortak amacı bebeğini terk etmeye karar vermiş bir ebeveynin, bebeği güvenli bir şekilde terk etmesini sağlamak ve bebeği meydana gelecek herhangi bir hayati risk ve tehlikeden uzak tutmaktır.

Terk edilmiş bebeklerin sayısına dair resmi veriler çoğu ülkede mevcut değildir (Navne ve Jakobsen, 2020: 4). Çoğu bebeğin bulunamayacak yerlerde terk edilmesi ve nadiren fark edilmesi gibi unsurlar, bu vakaların net rakamlarını belirlemede engel teşkil etmektedir (Cochrane ve Ming, 2013: 143). Resmi verilerin olmayışı, terki gerçekleştiren kişilere ulaşmanın zorluğu, araştırmaya dahil edilebilecek başka yolların güçlüğü nedeniyle bebek terki araştırmalarında medya kaynaklarına başvurmak zorunda kalınmaktadır. Medya toplumun ve dönemin siyasi, ekonomik, sosyal birçok farklı özellikleri hakkında bilgi sağlaması nedeniyle önemli bir veri kaynağıdır. Bebek terki konusunda da, içerisinde risk grupları, terkin nedenleri, terkin kimler tarafından nerelerde ve ne şekilde gerçekleştirildiği konusunda veriler sağlamaktadır. Bu verileri hem nicel hem de nitel açıdan değerlendirmek mümkündür.

Medya toplumun bakış açısının bir yansıması olarak düşünüldüğünde bebek terki üzerine düşünceler, sorumlu görülen unsurlar ve kişiler, kullanılan ifadeler ve fotoğraflar bizlere toplumsal birer çerçeve sunmaktadır. Öyle ki bu çerçeveler birçok farklı açıdan değerlendirilebilir. Bunlardan biri de toplumun kadına bakış açısıdır. Bebek terki, doğumu gerçekleştiren özne olması nedeniyle kadını doğrudan ilgilendiren bir meseledir. Gerek terk fiilini gerçekleştiren kişi olduğunda, gerekse bebeği elinden alınarak eşi veya başka bir yakını tarafından terk gerçekleştirildiğinde

fiilden doğrudan etkilenen öznelere biri de kadındır. Bu nedenle medya unsurlarında özellikle terk vakalarında kadınlarla ilgili ifadeler görmek sıkça rastlanılan bir durumdur. Çoğu haberde kadının geleneksel annelik görevlerini yerine getirmeyişi, makbul kadın imajının dışına çıkışı, eleştirel bir şekilde sunulurken, alışlagelmişin dışında kadının “fail” durumunda olması da diğer yandan sorgulanır. Bebeklerin terk edilmesi ya da öldürülmesi fiilleri tamamen kadınlar tarafından gerçekleştirilmese de evrensel görüş bunun bir kadın suçu olduğu yönündedir (Little ve Tyson, 2017: 2).

Terk edilen bebek haberlerinin büyük oranda annenin bilgisine yer verdiği, babanın bilgilerine ise nadiren yer verildiği görülmektedir (Sherr vd., 2009: 426). Toplum içerisinde yer etmiş cinsiyet rolleri haber metinlerinde de kendine kolaylıkla yer bulmaktadır. Kutsal annelik rolünü reddeden kadınlar çeşitli olumsuz sıfatlarla anılırken, hakkında verilen detayların ve ulaşılan bilgilerin babalara göre çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun bir diğer nedeni de kadınların gebelikleri sürecinde partnerleri tarafından yalnız bırakılmış olmasıdır. Bu nedenle ulaşılan anne sayısına göre ulaşılan baba sayısı oldukça düşüktür.

Bu bilgiler doğrultusunda bu çalışmada ilk olarak bebek terkinin tanımı detaylı bir şekilde ortaya konmuş daha sonra bebek terkiyle ilgili kavramlar açıklanmış ve bebek terkinin tarihten günümüze gelişimiyle ilgili bilgi verilmiştir. İlerleyen kısımda ülkemizde ve dünyada bebek terkiyle ilgili mevcut yasal mevzuatlar incelenmiş ve karşılaştırmalar yapılmıştır. Daha sonra bebek terkinin rakamsal boyutuyla ilgili bilgilere yer verilmiş, terke neden olabilecek faktörleri incelenmiştir. Sonraki bölümde ebeveynlik kavramının toplumsal cinsiyet açısından inşa edilmiş süreci hakkında bilgilere ve konuyla ilgili tartışmalara yer verilmiştir. Son olarak araştırmanın düzlemini oluşturan medya araçları, dijital medya kavramı, medyada temsil ve toplumsal cinsiyet rollerinin medyada inşa edilmiş sürecine değinilmiştir. İkinci bölümde araştırmanın yöntemi, evren/örneklem bilgileri, veri toplama süreci ve analizler hakkında açıklamalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, araştırma sorularının analiz edilmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bulgulara dair değerlendirmeler yer almaktadır.

Problem Durumu

Bebek terki sonrası, harekete geçecek kurumlar, ilgilenecek görevliler, bebek bulunduktan sonra uygulanacak prosedürler, terk fiilini işleyen kişiye verilecek cezalar belirlidir. Ancak bir bebek terk edilmeden önce yapılması gerekenler çoğu zaman belirsizdir ve bir bebeğin terk edilmesinin önüne geçmek için ne yapılması gerektiği konusunda bir fikir birliği yoktur. Bunun nedenleri olarak; bebek terkinin ciddiyetinin kavranamamış olması, risk faktörlerinin yeterince analiz edilmemesi, konunun boyutu hakkında yeterli istatistiki verinin tutulmaması gibi unsurlar sıralanabilir.

Ülkemizde bebek terkiyle ilgili yapılan akademik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Mevcut çalışmaların çoğunlukla sağlık alanında yapıldığı (Karaçam, 2016; Yücel vd. 2020), ölümle sonuçlanan terklerin adli tıp çalışmalarına dahil edildiği (Eke, 2014; Eke vd. 2015; Karakuş vd., 2002) bir kısım filisit, gebeliğin reddi ve gizli gebelik olgularının ise psikiyatrik açıdan ele alındığı (Foto-Özdemir ve Evinç, 2021; Savaş vd., 1999) görülmektedir. Bunun yanında bebek terki ve bebeğin öldürülmesi suçlarını hukuki açıdan (Demir, 1994; İkizler, 2007) ele alan çalışmalar da mevcuttur.

Ancak yapılan çalışmaların küçük örneklemeler üzerinden ele alındığı, terkin önlenmesine, risk faktörlerinin belirlenmesine ve çözüm üretilmesine dair yeteri kadar çalışmanın mevcut olmadığı görülmektedir. Yapılan çalışmalar içerisinde bebek terkinin bir toplumsal cinsiyet sorunu olarak ele alan hiçbir araştırma bulunmamaktadır.

Bebek terki birçok farklı boyutu olan, kapsamlı bir şekilde ele alınması gereken, ciddi bir toplumsal sorundur. Genellikle bebeklerin ölümüyle sonuçlanan bu sorun yeterince araştırılmamış ve sorgulanmamış bir alana kapı açmaktadır. Bu çalışmanın problem durumunu bebek terkinin boyutunun ve bu vakaların özelliklerinin ortaya koyulmasına ve alandaki veri yetersizliğinin giderilmesine duyulan ihtiyaç oluşturmaktadır. Bu çalışmada bebek terkine tek bir boyuttan yaklaşmak yerine; ekonomik, toplumsal, psikolojik, hukuki ve toplumsal cinsiyet eşitliği açısından bakılarak çok yönlü bir yaklaşım benimsenecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; dijital haber metinlerinde yer alan haberler aracılığıyla bebek terki vakalarına dair bilgileri ortaya koymak ve bu haberlerin içeriklerini toplumsal cinsiyet açısından değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

1. Dijital haber metinlerine göre 2013-2021 yılları arasında;
  - a. kaç bebek terk edilmiştir?
  - b. bebek terki vakaları hangi coğrafi bölgelerde yoğunlaşmaktadır?
2. Dijital haber metinlerine göre terk edilen bebeklerin;
  - a. cinsiyetleri nedir?
  - b. yaşları nasıldır?
  - c. hayatta kalma durumu nasıldır?
3. Dijital haber metinlerine göre;
  - a. terk fiilinin gerçekleştiği mekanlar neresidir?
  - b. terk edilme nedenleri nelerdir?
  - c. terki gerçekleştiren kişiler kimlerdir?
4. Dijital haber metinlerine göre terk edilen bebeklerin annelerinin;
  - a. yaşlarına göre dağılımları nasıldır?
  - b. medeni durumlarına göre dağılımları nasıldır?
  - c. eğitim durumlarına göre dağılımları nasıldır?
  - d. ekonomik durumlarına göre dağılımları nasıldır?
  - e. tıbbi yardım alma durumlarına göre dağılımları nasıldır?
5. Dijital haber metinlerine göre terk edilen bebeklerin babalarının;
  - a. yaşlarına göre dağılımları nasıldır?

- b. medeni durumlarına göre dağılımları nasıldır?
- c. eğitim durumlarına göre dağılımları nasıldır?
- d. ekonomik durumlarına göre dağılımları nasıldır?
6. Bebek terki haberleri haber sitelerinde nasıl başlıklandırılmıştır?
7. Haber siteleri, bebek terki haberlerinde anneyi nitelemek için hangi sıfatları kullanmıştır?
8. Haber siteleri, bebek terki haberlerinde babayı nitelemek için hangi sıfatları kullanmıştır?
9. Haber siteleri, bebek terki fiilinden kimi sorumlu tutmaktadır?
10. Haber sitelerinin, bebek terki haberlerinde kullandığı görsellerin içeriği nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Bebek terki, fiil kim tarafından gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin kadınları doğrudan etkileyen bir sorundur. Yapılan araştırmalar, bebek terkinin ardında yatan belli başlı faktörler olabileceğini ortaya koymuştur. Bunlardan bazıları ekonomik sorunlar, evlilik dışı gebelikler, ülkelerin nüfus politikaları, doğum kontrol yollarına ve kürtaja erişim sorunu, cinsel sağlık bilgisi yetersizliği, genç ve adolesan gebelik, madde bağımlılığı ve psikolojik sorunlar olarak sıralanabilir (Browne vd., 2012; Hancock, 2008; Sherr vd., 2009). Ancak bu nedenler toplumsal, siyasi ve ekonomik koşullara göre bölgesel olarak farklılık göstermektedir (Mueller ve Sherr 2009: 2). Bazı bölgelerde ekonomik problemler terk etmede önemli bir faktör olabilirken bazı bölgelerde evlilik dışı ilişki ve beraberinde gelecek olan toplumsal dışlanma korkusu etkili olabilmektedir.

Cinselliğin tabu olarak görüldüğü toplumlarda kadınların evlilik dışı gebelik yaşaması ailesinden ve çevresinden tecrit edilebilmesi, hatta bazı bölgelerde canına kast edilmesi anlamına gelmektedir. Ancak aynı tehlike erkekler için söz konusu değildir (Olejarz, 2017: 43). Toplumun bu konuda kadınlara ve erkeklere çifte standart

gösterdiği görülmektedir. Evlilik dışı gebelik yaşayan kadınların birçoğu partnerleri tarafından yalnız bırakılmakta, bu da kadının hem kendisi hem de bebeği için hayati risk oluşturacak yöntemlere başvurmasına neden olmaktadır. Kadınların istihdam oranında erkeklerin çok daha gerisinde olduğu (bkz. TÜİK, 2021) ve çalıştığı işlerde erkeklere göre daha az maaş aldığı yapılan araştırmalarda ortaya koyulmuştur. Partnerleri, ailesi ve toplum tarafından yalnız bırakılan kadınların bebeğini öldürme ya da terk etme yoluna başvurduğu, çoğunun gebeliğini çevresinden sakladığı, tıbbi yardım almadan doğumunu gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu durumda ekonomik eşitsizliğin, toplumun kadına bakış açısının ve yüklenen ahlaki normların bebek terki ne neden olan önemli bir faktör olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu çalışma ulusal ve uluslararası alanyazında kendine çok az yer bulabilmiş bebek terki konusunu, daha önce hiç ele alınmadığı şekilde toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirerek alanyazına özgün bir katkı sunmaktadır. Çalışmada bebek terki konusu derinlemesine irdelenecek, ülkemizdeki boyutu medya araçları vasıtasıyla ortaya koyulacak ve cinsiyet eşitsizliğinin medyadaki boyutu analiz edilecektir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada haberlerde terke konu olan çocuğun 0-3 yaş arasında olması göz önünde bulundurulmuş, daha büyük çocukların konu olduğu vakalar dışarıda bırakılmıştır. Diğer yandan ulaşılan haberlerde rastlanan doğrudan infantisiti (bebek öldürme) temsil eden vakalar dışarıda bırakılırken; bebeğin terk edilmesi, saklanması ya da ortadan kaldırılmaya çalışılması gibi durumlar nedeniyle hayatını kaybettiği bilgisinin yer aldığı vakalar araştırmaya dahil edilmiştir. Bu araştırma, bebek terkinin sadece dijital haber metinlerine yansıyan boyutunu kapsamaktadır.

Tanımlar

Gizli Gebelik: Bir kadının gebeliğinin farkında olduğu ve bunun çevresinden gizleyerek doğuma kadar çeşitli hikayeler kullandığı, çok boyutlu bir süreçtir (Murphy-Tighe ve Lalor, 2015: 6).

Gebeliğin Reddi: Bir kadının gebeliğinin farkında olmaması ya da gebelik belirtilerini reddetmesi anlamına gelmektedir (Wessel vd., 2002: 1022).

Filisit: Bir çocuğun ebeveyni tarafından öldürülmesi anlamına gelmektedir (Karakuş vd., 2002: 194).

İnfantisit: Bir çocuğun yaşamının ilk bir yılı içerisinde ebeveyni tarafından öldürülmesidir (Resnick, 1970: 58).

Neonatisit: Bir bebeğin doğumundan sonraki yirmi dört saat içerisinde ebeveyni tarafından öldürülmesidir (Resnick, 1970: 58).

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMLAR VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu kısımda, bebek terkiyle ilgili kavramlara ve konunun daha iyi anlaşılması için alanyazın incelemesi sonucunda elde edilen bilgilere yer verilecektir. Bu doğrultuda bebek terkinin tanımı, tarihsel gelişimi, yasal mevzuatlardaki yeri, istatistiki boyutu, risk durumları ve terke neden olabilecek faktörler ve bu faktörlerin ortadan kaldırılmasına yönelik örnek uygulamalar paylaşılacaktır. Daha sonra ebeveynlik kavramı toplumsal cinsiyet perspektifinden değerlendirilecek ve medyanın bu kavramlar üzerindeki etkisiyle ilgili açıklamalara yer verilecektir.

1.1. BEBEK TERKİ

Bir olgunun ayrıntılarıyla incelenebilmesi ve çözüme kavuşturulabilmesi için o olgunun tanımlanması ve net hatlarıyla açıklanması gerekir. Ancak bebek terki (ya da çocuk terki) ile ilgili alanyazın incelendiğinde, terki neyin oluşturduğuna dair kesin ve tutarlı bir tanımın yer almadığı görülmektedir (Mueller ve Sherr, 2009: 2). Bebek terki geniş bir alanı temsil eden, kapsamını ve sınırlarını belirlemenin zor olduğu bir konu olduğu gibi kültürden kültüre, ve ülkeden ülkeye tanımı değişmekte, farklı coğrafyalarda farklı şekillerde algılanmaktadır. Bu tutarsızlık ve terki oluşturan nedenlere ilişkin belirsizlik, olguyla ilgili çalışmaların yapılmasında ve konunun incelenmesinde zorluklar ortaya çıkarmaktadır (Panter-Brick ve Smith, 2000 akt. Browne vd., 2012: 3).

Panter-Brick ve Smith (2000), kimsesiz ve yatılı kurum bakımında olan çocuklar, mülteci veya savaş mağduru çocuklar veya ebeveynleri tarafından geride bırakılmış çocukların sıklıkla terk edilmiş çocuklar olarak anıldığını belirtmektedir (akt. Browne vd. 2012: 3). “Terk edilen çocuk” terimi zihinde bir örnek canlandırırsa da alanyazın fikir birliğinin olmadığını ve her toplum için aynı anlamı ifade etmediğini

göstermektedir. Bu nedenle ülkelerin yasal mevzuatlarında yer alan tanımlar önemlidir. Browne vd. (2012), birçok ülkenin mevzuatında terk kelimesini kullanmasına karşın terkin tanımına yer vermediğini aktarmaktadır. Yapılan çalışmalar, Avrupa ülkeleri arasında yalnızca Polonya'nın yasal mevzuatında terk tanımının ayrıntılı bir şekilde yer aldığını göstermektedir. Bahsi geçen tanım Polonya Ceza Kanunu'nun 210. Maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre 15 yaşın altındaki bir çocuğun terk edilmesi suç teşkil etmekte ve bu eylem; "başka bir kişi tarafından bakılmasını sağlamadan çocuğu geride bırakmak ve artık çocuğa bakım sağlamamak" şeklinde tanımlanmaktadır (Olejarz, 2017: 48).

ABD'de yer alan yasalara bakıldığında ise yine benzer bir tanımla karşılaşılmaktadır. Burada çocuk terki, bir ebeveyn vasi veya çocuktan sorumlu kişinin çocuğun fiziksel sağlığı, güvenliği veya refahını dikkate almadan geride bıraktığında veya bakmakla yükümlü olduğu bir çocuğa karşı gerekli bakımı sağlamadığında meydana gelmektedir (Findlaw, 2018). Bu tanıma bakıldığında çocuğun ihmalinin de tanıma dahil edildiğini görmekteyiz. Yani bir çocuk terk edilmenin yanı sıra kendi haline bırakılır ve gerekli ihtiyaçları karşılanmaz veya evde tek başına bırakılırsa da terk fiili gerçekleşmiş kabul edilmektedir. Bunun yanında ABD'de terk edilmiş bebekler için üç ayrı terimin kullanıldığı görülmektedir. Bu terimler; "yatılı bebekler (boarder babies)", "terk edilmiş bebekler (abandoned infants)" ve "atılmış bebekler (discarded infants)" şeklinde sıralanmaktadır (Mueller ve Sherr, 2009: 1). Yatılı bebekler; tedavisi bitmiş olmasına rağmen ebeveynleri tarafından hastaneden alınmamış ve hastanede kalmaya devam eden 12 aylıktan küçük bebekleri ifade etmektedir. Terk edilmiş bebekler; hastanede tedavisi bitmemiş ancak ebeveynleri tarafından takip edilmeyen ve ebeveynlerinin gelip onları alma ihtimalinin çok düşük olduğu bebekleri ifade eder. Atılan bebekler ise; hastaneler dışında kamuya açık alanlarda bakımsız ve gözetimsiz olarak bırakılmış yenidoğan bebekleri ifade eder (National Resource Center, 2005: 2-3). ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Başkanlığı, atılan bebeklerin büyük oranda canlı olarak dünyaya geldiklerini ancak ölmüş olarak bulunma ihtimallerinin de bulunduğunu, eğer ölü bulunmuşlar ise de bunun terk edilmekten kaynaklandığını belirtmektedir (Drescher-Burke vd., 2004: 2).

Browne vd. (2012) çocuk terki tanımını bu geniş kapsamdan kurtararak, incelediği mevzuatlarda ve belgelerde kullanılan tanım ve açıklamaları tek bir çatı altında toplamış ve ortak bir tanım ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada “açık terk”; “çocuğun ebeveyni tarafından bilerek ve isteyerek geride bırakıldığı, ebeveynin kimliğinin tespit edilebildiği ve ebeveynin sorumluluklarından tamamen vazgeçtiği terk şekli” olarak tanımlanmıştır. “Gizli terk” ise “çocuğun kimliği belirlenemeyen ebeveyni tarafından bilerek ve isteyerek geride bırakıldığı ve anonim olarak ebeveynlik haklarından vazgeçtiği terk türü” olarak açıklanmıştır (Browne vd. 2012: 2). Bu tanımda bahsi geçen eylemler birbirine benzer gibi görünse de farklı hukuki veya hayati sonuçlar doğurmaktadır. Gizli terk tanımına uyacak şekilde terk edilen birçok bebek hayati tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır. Sherr vd. (2009) bulunabilmesi için bebeğini terk eden bir ebeveyn ile bebeğini belirsiz ve bulunması güç bir yere bırakan ebeveynler arasında çok büyük farklar olduğunu ifade etmektedir.

Alanyazın bebek öldürme ve bebeklerin terk edilmesi fiilleri arasında güçlü bir bağ olduğunu ortaya koymaktadır (Lee vd. 2006: 61). Bu nedenle bu kavramları açıklamak da araştırmanın anlaşılabilirliği için faydalı olacaktır. Bu kavramlardan biri olan filisit (filicide) bir çocuğun ebeveyni tarafından öldürülmesi anlamına gelmektedir (Karakuş vd., 2002). Resnick (1970), filisit kavramını iki grupta incelemiş ve alanyazına yeni bir tanım kazandırmıştır. Bu tanıma göre bir çocuğun yaşamının ilk 12 ayı içerisinde ebeveyni tarafından öldürülmesi “infantisit (infanticide)” olarak adlandırılırken, doğduğu gün, yani yaşamının ilk 24 saati içerisinde ebeveyni tarafından öldürülmesi söz konusu olduğunda ise fiil, “neonatisit (neonaticide)” olarak adlandırılmaktadır (Resnick, 1970: 58). Terk eylemi sonucunda meydana gelen ölümler de adli tıp literatüründe bu kapsamda ele alınmaktadır.

1.2. TARİHSEL SÜREÇTE BEBEK TERKİ

Bebeklerin terk edilmesi sosyal, kültürel ve tarihi koşullara bağlı, uygulanması çok eskilere dayanan bir sorundur (Navne ve Jakobsen, 2020: 2). Alanyazın çocukların terk edilmesinin ya da öldürülmesinin tarih boyunca görüldüğünü, bunların çeşitli kaynaklarla günümüze kadar taşındığını belirtmektedir. Bebek terki birçok

hikayenin, efsanenin, masalın konusu olmasının yanında kutsal kitaplarda da sözü edilen bir konu olmuştur. Oidipus, Remus ve Romulus ve Hz. Musa'nın hikayeleri bunlardan sadece birkaçıdır (İpek, 2017: 331).

Bonnet (1993) çocukları terk etme ve bebek öldürme uygulamalarının Akdeniz Havzasındaki geçmişinin çok eskilere dayandığını ifade etmekte ve döneme ait çeşitli hukuki ve kültürel koşulların etkisiyle bebeklerin terk edilmesi ya da öldürülmesinin çok yaygın bir uygulama olduğunu da vurgulamaktadır. Stasch (2009) ise bu dönemlerde ebeveynlerin çocuklarına bakamadığı durumlarda, çocuklarını bir yere bırakmasının, istenmeyen gebeliğe verilen olağan bir tepki olarak görüldüğünü dile getirmektedir (akt. Navne ve Jakobsen, 2020: 2). Oberman (2004), filisit olguları incelediği bir çalışmada bebek öldürme fiilinin insanlık tarihi kadar eski bir olgu olduğuna ve hiçbir kültürün buna bağışık olmadığına vurgu yapmakta ve birçok kadim medeniyette nüfus kontrolü, gayrimeşruluk ve öjeni gibi nedenlerle bebeklerin terk edilmesi veya öldürülmesi gibi eylemlerin yasal olduğuna değinmektedir.

Bebek terklerine ilişkin olarak Antik Yunan dönemi ele alındığında bu dönemde kadına ve çocuğa bakış açısı ile bebek terkleri arasında ilişki olduğu söylenebilir. Antik Yunan aile yapısında karar vericinin baba olduğu bir sistem bulunmaktaydı. Öyle ki bir bebek dünyaya geldiğinde onun hayatta kalıp kalmayacağına baba karar vermektedir. Burada bebeğin terk edilip edilmeyeceğine ya da yaşamına son verilip verilmeyeceğine karar vermede bebeğin engelli doğmuş ya da doğumda engelli kalmış olması, hasta olması, ekonomik yoksulluk gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca Holland (2019) kız çocuklarının büyük oranda terk edilmek ya da öldürülmek için tercih edildiğini de aktarmaktadır. Sparta'da ise durum biraz daha farklıdır. Bebeğin yaşayıp yaşamayacağına baba değil yaşlılar komitesi karar vermektedir. Sparta'da kız ve erkek çocuklar arasında yaşam konusunda bir ayrım gözetilmemekte ancak çocuğun sağlıklı ve güçlü olması ön planda tutulmaktadır. Bu nedenle hastalıklı, güçsüz veya engelli doğan bebeklerin yaşamına son verilmektedir (Holland, 2019: 49).

Roma aile yapısına bakıldığında Antik Yunan ile benzerlikler olduğu görülmektedir. Roma'da da ataerkil bir aile söz konusudur ve aile içerisinde karar verici evin babası/reisi olan "Pater Familias"tır (İpek, 2017: 300). Baba bu yetkiyi

“Patria Potestas”dan alıyordu. Bu, aile reisinin haneye dahil olan herkes (çocukları, torunları, köleleri) üzerindeki hakimiyetini ifade eden bir terimdi (Eke, 2014: 53; İpek, 2017: 312). Bu yetki kapsamında baba yenidoğan bebeğini kabul etmeme, herhangi bir yaştaki çocuğunu satma, evlatlık verme ya da kendi hakimiyetinden çıkarma hakkına sahipti (İpek, 2017: 313). Bazı kaynaklar çocukların borçlara karşı ipotek edildiği ve borcun ödenmemesi durumunda alacaklıya borç karşılığında verildiğini de aktarmaktadır (Engels, 2018: 114). Dönemle ilgili yapılan araştırmalar çocukların özellikle de yeni doğan bebeklerin terk edilmesinin Roma uygarlığında olağan ve sıradan bir eylem olduğunu, bu çocukların büyük bir bölümü hayatını kaybederken bir bölümünün de köle olarak alındığı ya da zenginler tarafından evlat edinildiğini ifade etmektedir. (Eke, 2014; Holland, 2019; İpek, 2017). Holland (2019) bu dönemde gece terk edilen bebeklerin ağlama seslerinin sokaklarda yankılanmasının olağan bir durum haline geldiğini aktarmaktadır.

Bu durum bazı yöneticileri rahatsız etmiş ve fiile karşı önleyici tedbirler almaya ve cezalar getirmeye yönlendirmiştir. İlk somut adımı M.S. 4. yy.da Constantinius atmış, çocuk öldürmenin yasak olduğunu ilan etmiş, terk ve cinayetin önüne geçmek için yoksul ailelere gıda yardımında bulunacağını açıklamıştır (Eke, 2014: 53; İpek, 2017: 329; Oberman, 2004: 8). İkinci ve daha keskin olan adım ise İmparator Valentinianus’dan gelmiştir ve yenidoğanların terk edilmesi, satılması ve öldürülmesi kanunen yasaklanmıştır (İpek, 2017: 341). M.S. 374’de babaların yenidoğan bebekleri ve diğer çocukları üzerindeki yaşamlarına son verme yetkisi kaldırılmış ve bu eyleme ağır cezalar getirilmiştir (Bonnet, 1993: 502).

Bebek terklerinin Orta Çağ’da da devam ettiği görülmektedir. MS. 400’lü yıllarda St. Augustine zeka geriliği olan çocukların şeytanın etkisi altında olduklarını iddia eden bir fetva yayınlamıştır ve bu fetvaların da etkisiyle insanlarda ağlaması durdurulamayan çocukların günahkar olduğuyla ilgili yaygın bir inanış söz konusudur (Eke, 2014: 53). Tüm bu inanışlar çocukları mutlak bir hedef haline getirmiş ve birçok çocuğun hayatına mal olmuştur.

Diğer yandan Orta Çağ’da istenmeyen gebeliklere karşı kullanılan yöntemler çok ağırdı ve çoğu müdahale kadının ölümüyle ya da hamile kalma yetisini

kaybetmesiyle sonuçlanmaktaydı. Bu gibi nedenler dolayısıyla bebeklerin terk edilmesi ya da öldürülmesi doğum kontrolüne ek bir tercih olarak da görülmekteydi (Bonnet, 1993: 502). Hristiyanlık çocukların öldürülmesini yasaklayarak bebek terklerine çeşitli cezalar getirse de bebeklerin sağlık sorunu nedeniyle mi yoksa terk edilme nedeniyle mi öldükleri ayırt edilemiyordu (Oberman, 2004: 9).

Rönesans dönemi ise çocuğa karşı bakış açısını büyük oranda değiştirmiştir (Karakuş-Öztürk, 2017: 255). Bu dönemde bebeklerin öldürülmesine karşı ciddi yasalar getirilmiş ve istenmeyen bebeklerden kurtulmanın tek yolu onları terk etmek haline gelmiştir (Bonnet, 1993: 502). Terk edilen bebeklerin sayısının artması üzerine kilise ve mansatırların dışına bir mekanizma kurulmuş ve bebeklerin buralara terk edilmesi sağlanmıştır (Navne ve Jakobsen, 2020: 2). Bu uygulama çeşitli Avrupa ülkeleri başta olmak üzere bazı kamu kurumlarının denetiminde hala devam etmektedir (Olejarz, 2017: 45). Bebek kapakları/kutuları olarak adlandırılan bu uygulamanın da yetersiz kalması üzerine Saint Vincent de Paul girişimiyle 17. yy.da terk edilen bebekler için “Enfants-Trouvés” adı altında bir bakımevi açılmıştır (Bonnet, 1993: 502). Ancak bebeklerin terk edilmesi eylemi, çeşitli yasalarla ya da uygulamalarla önüne geçilmeye çalışılsa da varlığını devam ettirmiştir.

Burjuvazinin yükselmesiyle birlikte çocuğa olan bakış açısı da büyük bir değişime uğramıştır (Karadoğan, 2019: 204). Ancak bebek öldürme ya da terk etme fiili gizli de olsa varlığını sürdürmüştür. 17. ve 18. yy.da ağır cezalarla karşılanan öldürme fiili istenmeyen bebeklerin anneleri tarafından kaza süsü verilerek öldürülmesine ve cinayetlerin kamufle edilmesine neden olmuştur (Erkut vd., 2017: 22).

19. yy.da anne sevgisinin yüceltildiği yeni bir ideoloji ortaya çıkmış ve bebeklerin istenmemesi, kötü muamele görmesi ya da terk edilmesi kabul edilemez bir suç olarak görülmeye başlanmıştır (Bonnet, 1993: 502). 20. yy. ve sonrasında toplumsal duyarlılıklar artmış, çocuklara ilişkin konularda yeniden yapılanmalar gerçekleşmiş ve bir takım uluslararası anlaşmalar hazırlanmıştır (Karadoğan, 2019: 206). Bu dönem bilimsel, teknolojik ve sosyal gelişmeler ve artan refah düzeyiyle çocuk kavramını pozitif anlamda etkilemiş, bilimsel olarak çocukların bakım

standartları gelişmiş ve toplumlara bu konuda çeşitli sorumluluklar getirilmiştir (Erkut vd., 2017: 23). Aynı zamanda tıp ve kadın sağlığı alanında yaşanan devrimler, bilimsel doğum kontrol yöntemlerinin ortaya çıkması gibi gelişmeler bu süreci pozitif anlamda etkilemiştir.

Türk tarihine gelindiğinde, İslamiyet öncesi Türk toplumlarının aile kurumuna oldukça önem verdiği, dolayısıyla evlilik ve çocuk sahibi olma gibi unsurların fazlasıyla değerli olduğu ve tüm bu kurumsal bağın “töre” ile kontrol altına alındığı görülmektedir (Mandaloğlu, 2013: 136). Çocuk, özellikle de erkek çocuk, soyun devamını sağlama vasfı açısından önemli bir konumdadır. Aileler çocukların koruyucusu görevindedir ve onların güvenliği ve sağlığından sorumlu tutulmaktadır (Karadoğan, 2019: 209). Dîvânu Lügâti't Türk ve Dede Korkut Hikayeleri gibi eserlerde de sıkça çocuklara yer verildiği, ailelerin çocukları üzerindeki görev ve sorumluluklarına değinildiği ve çocuklardan değerli bir varlık olarak bahsedildiği görülmektedir (Kurt, 2016: 102). Bu dönem aile yapılarına bakıldığında diğer toplumlarda olduğu gibi ataerkil bir aile yapısının var olması ve babanın aile içerisinde otoriter bir konumda yer alması dikkat çekmektedir (Karadoğan, 2019: 210; Mandaloğlu, 2013: 138). Ancak bu otoriterlik aile içerisinde sınırsız bir yetki getirmemekte, aile fertlerinin hayatı hakkında karar mercii olmaktan çok onları koruyup gözetmek en önemli görevlerinden biri sayılmaktadır. Kadın, bu dönemde aynı çağı paylaştığı diğer medeniyetlere göre daha geniş haklara sahip ve toplum ve devlet içerisinde varlığı kabul edilen bir konumdadır (Emre, 2015: 62-64).

İslamiyet Öncesi Türk toplulukları ve devletleri ile ilgili kaynaklara bakıldığında direkt olarak terk fiilinden bahsedilmemekle beraber kimsesiz ve korunmaya muhtaç çocuklardan ve onlar için kurulan vakıf ve kurumlardan söz edildiği görülmektedir (Kurt, 2016: 102). Bununla birlikte Hun, Göktürk ve Uygurlar gibi devletlerin çocukların koruyup gözetilmesine ve eğitilmesine önem verdiği dile getirilmektedir.

İslamiyet sonrası dönemlerde de çocukluğa dair bilgi ve belgelerin azlığı dikkat çekmektedir. Okay (2005) Türkiye’de çocukluğun tarihini araştırdığı çalışmasında çocukluk kavramının gayri ciddi ve akademi dışı olarak algılandığını, bu algılama biçimi nedeniyle de çocukluğa ait tarihin uzun yıllar boyunca araştırmaya değer bir

konu olarak görülmediğini aktarmaktadır. İslamiyet öncesi ve sonrası birçok kaynak Türklerde aile kurumunun önemli olduğundan ve çocuğa değer verildiğinden bahsetmektedir. Ancak İslamiyet sonrası çalışmalara bakıldığında nadir de olsa çocuk terki kavramının dile getirildiği görülmekte, konunun boyutu ve durumu hakkında fikir vermese de bu dönemlerde çocuk terkinin mevcut olduğuna dair kanıtlar sunulmaktadır.

İlk olarak İslamiyet'in çocuk terkine ve çocukların öldürülmesine dair fikirlerine değinmekte fayda vardır. Çünkü din olgusu toplumların yapısını ve davranışlarını büyük ölçüde şekillendiren unsurlardan biri olmuştur. İslam dininin ortaya çıkış hikayelerinde sıkça duyduğumuz, İslam öncesi Arap toplumlarının özellikle kız çocuklarını öldürme ve terk etme eğiliminde oldukları ve İslamiyetin bunu yasakladığı yönündedir. Karadoğan (2019) bu dönem için sadece kız çocuklarının değil erkek çocuklarının da hayati tehlike altında yaşadıklarını, babaları tarafından terk edilme, öldürülme, satılma gibi davranışlara maruz kaldıklarını söylemektedir. Bu dönem hakkında elde edilen bilgiler tıpkı Antik çağ ve Roma toplumlarında görüldüğü gibi babanın aile üzerinde sınırsız yetki içerisinde olduğu yönündedir. Ancak İslami hükümlerin direkt olarak çocukların öldürülmesi ve terk edilmesine yönelik ayetler içerdiğine inanılmaktadır. Bu ayetlere göre yoksulluk korkusu nedeniyle çocukların terk edilmesi ve öldürülmesi yasaklanmış ve büyük bir suç olarak nitelendirilmiş ve çocukların yaşam haklarına vurgu yapılmıştır (Beter, 2010: 37; akt. Kurt, 2016: 103). Diğer yandan İslam diniyle beraber kimsesiz kalmış, yetim ya da yardıma muhtaç çocukların koruyup gözetilmesi için hem topluma hem de devletlere çeşitli sorumluluklar yüklendiği de görülmektedir (Düzbakar, 2004: 94). Bu dini öğretilerin Türk toplumlarında büyük değişimler ortaya çıkarmamakla beraber çocuğa bakış açısını şekillendirdiği görülmektedir.

İslamiyet'in getirdiği en önemli değişimlerden biri evlat edinme kavramında olmuştur. Eski Türklerde evlat edinme ve ailenin evlat edinilen çocuğu kendi çocuğu görmesi yaygın bir gelenekken İslamiyet'te bunun pek tasnif edilen bir durum olmadığından bahsedilmektedir (Bay, 2014: 153). Düzbakar (2004) evlat edinme geleneği yerine Osmanlı' da İslami öğretiler doğrultusunda bir tür geçici evlatlık uygulaması olan "tebenni" kavramından bahsetmektedir. Tebenni olarak verilen

çocukların büyük bir bölümü terk edilen çocuklardan oluşmaktadır (Düzbakar, 2004: 88).

Bay (2014) bu dönemde çocukların hayatını etkileyen önemli etkenleri savaş, salgın hastalık, fakirlik ve göç şeklinde sıralamış ve 20. yy.ın getirdiği değişimlerle beraber aile kurumunun zayıflaması, boşanmaların artması, sosyal ve ekonomik bunalımların yaşanması gibi faktörlerinde etkisinden bahsetmiştir. Tüm bu etmenler çocukların korunmaya muhtaç hale gelmesine neden olmuş ve devleti bunun için çözüm üretmeye itmiştir. Özellikle Tanzimat sonrasında kurumlarla ilgili düzenlemelerin arttığı ve çocukların bakım ve gözetimi için yeni politikalar geliştirildiği görülmektedir.

Osmanlı'da terk edilmiş ya da ailesi bilinmeyen çocuklar için "lakit" kelimesi kullanılmıştır. Bu İslamiyet'ten gelen bir terimdir ve "buluntu çocuk" anlamına gelmektedir (Gazanker, 2014: 43). Bu çocuklara bakma görevi devletin sorumluluğunda olsa da çoğu zaman çocuğu bulan kişiler onları tebenni olarak almakta ve bunun karşılığında eğer durumu yeterli değilse devletten ya da ilgili vakıflardan nafaka adı altında ödenek alabilmektedir (Düzbakar, 2004: 88-89). Gazanker (2014) 19. yy.a gelene kadar olan süreçte çocukların terk edilmesinin istisnai bir olgu olduğunu ancak şuan ki kayıtların ve bulguların kısıtlılığının da bu konuda göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmektedir. Ortaylı (2012) ise Osmanlı'nın son dönemlerinde terk edilen çocuklarda bir artış yaşandığını ve bunun Batı'dakine benzer şekilde gayrimeşru ilişkiler ve sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisiyle geliştiğini ifade etmektedir (akt. Gazanker, 2014: 47).

20. yy ve beraberinde gelen değişimlerin çocuğa karşı bakış açısında büyük gelişmelere neden olduğunu, çeşitli kurumlarla çocukların ve ailelerinin desteklendiğini ve bunun bir devlet politikası haline getirildiğini Avrupa tarihini incelerken bahsetmiştik. Benzer değişim ve gelişimler Osmanlı döneminde başlamakla beraber Cumhuriyet'in ilanından sonra hız kazanmış, sosyal politika anlayışı gelişim göstermiş ve korunmaya muhtaç çocukların gözetim ve denetimi devlet görevi haline getirilmiştir (Çiçek, 2012). Çocuk hakları ve dezavantajlı çocukların korunmasıyla ilgili kaleme alınan uluslararası belgelerin de ülkelere verdiği sorumluluk ve

görevlerin bu dönem politikalarının ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir (Erkek, 2019: 1443).

1.3. BEBEK TERKİYLE İLGİLİ YASAL DÜZENLEMELER

Çocukların haklarının gözetilmesi, ihmal ve istismardan korunması, dolaylı olarak ihmal kapsamına giren çocuk terkinin önlenmesi noktasında üye devletlere en geniş sorumlulukları yükleyen uluslararası belge Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (BMÇHDS)'dir. Bu sözleşmeye göre; öncelikle her çocuk temel yaşama hakkına sahiptir ve taraf devletler çocuğun hayatta kalması için azami çabayı göstermekle yükümlüdür. Her çocuğun doğumdan hemen sonra nüfusa kayıt edilmesi gerekmektedir ve her çocuğun anne-babasını bilme ve onlar tarafından bakılma hakkı vardır(Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 1995). Bunun yanında sözleşme 19. madde ile çocukların ihmal ve kötü muameleden korunması için gerekli tedbirlerin alınması noktasında üye devletlere çeşitli sorumluluklar yüklemektedir.

Avrupa Konseyi'nin de çocukların korunmasına dair çeşitli çalışmaları bulunmaktadır. Hatta özel olarak çocuk terkinin incelendiği ve araştırıldığı, nedenlerinin soruşturulduğu bir dizi rapor ve önerge meclis toplantılarında üye devletlere sunulmuştur. Bargholtz (2006)'un hazırladığı önerge, Türkiye'nin de imzalayarak ilgili maddeleri uygulamayı taahhüt etmesi açısından önemlidir. Bu önerge, protokolü imzalayan ülkelere çocukların terk edilmesini önleme noktasında çeşitli sorumluluklar yüklemektedir. Bunlar kısaca; çocuğun doğumda kaydettirilmesi, doğum birimlerinde sosyal çalışmacıların bulundurulması, anne ve çocuk için uygun sosyal hizmet uygulamalarının artırılması, özel durumları bulunan ve yardıma muhtaç anne ve çocukların maddi ve kurumsal bakım açısından desteklenmesi şeklinde sıralanabilir (Bargholtz, 2006: 7-8).

Uluslararası sözleşmelerin verdiği sorumluluklar ve çocuğa bakış açısının gelişmesiyle hemen hemen her ülkede ebeveynlerin çocuklarına bakma sorumluluğu olduğu ve bakmakla yükümlü bulunan çocuğun ihmali suç olarak kabul edilmekte ve bu eylemler çeşitli yasal mekanizmalarla cezalandırılmaktadır (Browne vd. 2012: 34). Ancak her ülkenin verdiği tepki, kendi yasal sistemi ve kültürü çerçevesinde

değişmekte ve tüm dünyada çocukların terk edilmesine karşı getirilen cezalar ve uygulamalar farklılık göstermektedir.

1.3.1. Dünyada Bebek Terkiyle İlgili Yasal Mevzuat

Bebeklerin terk edilmesiyle ilgili yasal mevzuatlar konusunda dünyaya baktığımızda oldukça geniş ve çeşitli bir alan karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal, kültürel, ekonomik ve politik özellikleri, bebek terkinin görülme sıklığı gibi faktörler ülkelerin bu fiile verdiği tepkiyi, cezalandırma sistemini ve yasal düzenlemelerini etkilemiştir. Bazı devletler terki suç sayarken bazılarının yasal olarak terk etmeye izin verdiği görülebilmektedir.

Günümüz dünyasında gelişmiş devletlerden biri olan Birleşik Krallık yasalarına baktığımızda bebek terkinin suç olarak kabul ettiğini görmekteyiz. Birleşik Krallık Kişiyi Karşı Suçlar Yasası'nda yer alan düzenlemeye göre “iki yaşın altındaki bir çocuğu, çocuğun hayatını tehlikeye sokacak şekilde hukuka aykırı olarak terk eden ve çocuğun kalıcı olarak yaralanmasına neden olan kişi” suçlu olarak nitelendirilmektedir. Ve bu suçun cezası yedi yıla kadar hapis cezası olarak tanımlanmıştır (The Penal Code, 1990: 192). Terk edilen çocuğun ebeveyni bulunursa durum ihmal kategorisinde değerlendirilirken, eğer çocuğun ebeveynleri hakkında herhangi bir ize rastlanamamışsa çocuk terk edilmiş olarak kabul edilir ve “Terk Edilmiş Çocuklar Kütüğüne” kaydedilir (Browne vd. 2012: 36). Bir kadının bir yaşından küçük çocuğunu öldürmesi durumunda kadının doğumdan sonraki süreçte yaşayabileceği ruhsal bunalım ve lohusalık sorunları göz önünde bulundurulur ve adam öldürme suçlamasından değil de kasıtsız adam öldürme suçlamasından yargılanır (The Penal Code, 1990: 155/1). Ayrıca Birleşik Krallık yasalarına göre bebeğin ölümünün doğumdan önce ya da sonra gerçekleşmesi fark etmeksizin kadının doğumu gizlemesi suç sayılmaktadır.

Bebek terkinin en az görüldüğü ülkelerden biri olan Danimarka'nın yasal mevzuatını incelediğinde öncelikle bebek terkinin ihmal kategorisinde değerlendirildiği görülmektedir. Ceza Kanunu'nun 213. Maddesi' ne göre “kişinin bakmakla yükümlü olduğu herhangi bir kişiyi, çocuğunu ya da 18 yaşın altındaki bir

kişiyi sorumluluklarını yerine getirmeyi reddederek zarara uğrattırsa” iki yıla kadar hapis cezası almaktadır (Danish Penal Code, 2005: 213). Aynı kanunda “Doğum sırasında çocuğunu haksız bir şekilde ciddi tehlikeye sokan her kadın, bir yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır. ” denilmektedir (Danish Penal Code, 2005: 251) Ancak Browne ve diğerlerinin aktardığına göre bu suçlar sonucunda çocuk eğer yaralanmamış veya bir zarar görmemiş ise tutuklu yargılama yoluna gidilmez ya da cezaya indirim uygulanır. Burada tıpkı Birleşik Krallık’ta olduğu gibi kadının doğum sonrası yaşadığı ruhsal bunalım ve lohusalık süreci göz önünde bulundurulmaktadır (Browne vd. 2012: 71).

Ortaçağ’dan itibaren bebek terkiyle fazlasıyla meşgul olmak zorunda kalan Fransa, bu konuyla mücadele edebilmek için çeşitli mekanizmalar geliştirmiş ve bu mekanizmalar diğer devletlere de örnek teşkil etmiştir. Fransa yasal terk ve yasa dışı terk ayrımını yapan ülkelerden biridir. Fransa’da bir bebeğin halka açık noktalarda, sokakta ve hayatını tehlikeye sokacak şekilde terk edilmesi suç olarak kabul edilmektedir (Browne vd. 2012: 170). Ancak yasal olarak belirlenmiş kurumlara terk edilmesi suç teşkil etmemekte, bebeğin hayatını riske sokacak terk yöntemlerinin önüne geçmek için “anonim doğum” uygulamaları kullanılmaktadır. Bu uygulama hakkında ileride daha detaylı bilgi verilecektir.

Bir başka Avrupa ülkesi olan İsviçre’ye baktığımızda terk kanununun Türk Ceza Kanunu (TCK)’nın 97. maddesi ile oldukça benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu kanuna göre “*Koruması veya bakımı altındaki çaresiz bir kimseyi hayati tehlike veya ciddi ve yakın bir sağlık tehlikesine maruz bırakan veya bu tehlikeye terk eden kişi, beş yıla kadar hapis veya para cezası ile cezalandırılır.*” denilmektedir (Swiss Criminal Code, 1937: 127). Burada bebek terki özel olarak ele alınmazken incelediğimiz birçok ülkede olduğu gibi ihmal kategorisinde değerlendirilmektedir.

Bebek terkiyle ilgili alanyazın incelendiğinde karşımıza çıkan önemli ülkelerden biri de Polonya’dır. Günümüz dünyasında bebek terkiyle mücadele eden, terki önlemeye yönelik çeşitli uygulamalar deneyen ve bu konuda akademik çalışmalar da sunan Polonya, ayrıca Avrupa ülkeleri arasında çocuk terkinin tanımına açıkça yer veren tek ülkedir (Browne vd. 2012: 34). Polonya Ceza Yasası’na göre “15 yaşından

küçük veya bakmakla yükümlü bulunan bir kimseyi terk etmek” 3 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır (1997: 210/1). Polonya’da terk eyleminin suç unsuru oluşturabilmesi için çocuğun; “bakım, gözetim ya da acil bir desteğin sağlanamayacağı bir şekilde” terk edilmesi gerekmektedir (Olejarz, 2017: 48). Tıpkı Fransa gibi Polonya da yasal terk ve yasa dışı terk ayrımı yapmakta ve bebeklerin hayatını riske atacak yerlerde terk edilmesinin önüne geçmek için “bebek kutuları” uygulamasını kullanmaktadır.

Bu uygulamayı kullanan ve bebek terki literatüründe göze çarpan bir diğer ülke de Malezya’dır. Müslüman bir Asya ülkesi olan Malezya, bebek terkinin yoğun olarak görüldüğü ve devletin bu konuda politika üretmek zorunda kaldığı ülkelerden biridir. Malezya Ceza Kanunu “12 yaşından küçük bir çocuğun ebeveynleri tarafından geride bırakılmasını” suç olarak kabul etmekte ve bu fiili yedi yıla kadar hapis cezası ya da para cezası ile cezalandırmaktadır (Termizi vd., 2014: 25). Birleşik Krallık mevzuatında olduğu gibi burada da doğumun gizlenmesi ve eğer bebek öldüyse cesedinin saklanması suç teşkil etmektedir.

Tek çocuk politikasıyla yıllarca ülke halkına bir takım yaptırımlar uygulamış olan ve sıkı bir nüfus planlama politikası izleyen Çin, bebek terki vakalarının yüksek olduğu ülkelerden biridir. İlgili alanyazın Çin’de bu vakalar içerisinde özellikle engelli bebeklerin oranının yoğun olduğunu aktarmaktadır (Yaman, 2020: 60-61). Birçok ülkede olduğu gibi Çin’de de bir bebeğin terk edilmesi suç olarak kabul edilmektedir. Ancak terk edilen bebeklerin çok küçük bir kısmının yetkililer tarafından bulunduğu ve bu eylemden dolayı çok az ebeveynin ceza aldığı öne sürülmektedir. Bunun yanında Çin’de bir çocuğu terk etmek para cezasıyla karşılanmakta ve bu ceza çocuk kotasını aşmanın cezasıyla hemen hemen aynı rakamlara denk düşmektedir (Termizi vd., 2014: 26).

Son olarak ABD yasal mevzuatına bakıldığında, bebek terkinin yasal olarak farklı anlamlar barındırdığı ve eylemin birden fazla tanımının yer aldığı görülmektedir. ABD’de bebeği terk etme fiili geniş bir yelpazede kategorize edilmiştir ve terk suçlamasını karşılayan birden fazla davranış sıralanabilir. Ancak genel anlamda ifade etmek gerekirse bir çocuğu terk etme eylemi; ebeveyn ya da vasi tarafından çocuğun

zihinsel ve fiziksel sağlığına ya da güvenliğine dikkat edilmeksizin gerçekleştirilen davranışlar olarak açıklanabilir (Findlaw, 2018). Görüldüğü üzere terk fiili ihmal ile doğrudan bağlantılıdır. ABD sınırları içerisinde; *“bir çocuğa gerekli yardım ve bakımı sağlamamak, çocuğa destek sağlamamak ve iletişim kurmamak, bir bebeği kamuya açık bir alana, çöp bidonuna, ya da kapı önüne bırakmak, bir çocuğu hayatını riske atacak şekilde evde yalnız bırakmak”* gibi davranışlar suç teşkil etmektedir (Findlaw, 2018). Bu davranışlar eyaletlerin yasal düzenlemelerine göre farklı şekillerde cezalandırılmaktadır. Bunun yanında Fransa ve Polonya gibi ülkelerde olduğu gibi ABD’nin de kendine has bir anonim terk uygulaması bulunmaktadır.

Görüldüğü üzere devletler bebek terki fiilini birbirinden farklı şekillerde ele almaktadır. Çoğu lke çeşitli yasal düzenlemelerle terki cezalandırırken diğer yandan da terk edilen çocuğun hayatını kurtarmak için çeşitli sistemler geliştirmektedir. Çoğu terk vakası yeni doğum yapmış ve kimliğini gizlemek isteyen kadınlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Ve bu genellikle bir yenidoğanın hayatını riske atacak şekillerde ve tehlikeli mekanlarda terk edilmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle devletler, çocukların halka açık yerlerde ve güvensiz bir şekilde terk edilmelerini önlemek için kadınlara kimliklerinin gizliliğini güvence altına alacak ve bebeği güvenle ve sağlıklı bir şekilde teslim etmesini sağlayacak mekanizmalar ve yasal düzenlemeler uygulamaktadır (Browne vd. 2012: s.18-20; Mueller ve Sherr, 2009: 2; Navne ve Jakobsen, 2020: 6; Philipsen 2003: 42). Bunlar kısaca “Anonim Doğum”, “Bebek Kutuları” ve “Güvenli Sığınak Yasaları” şeklinde sıralanabilir.

1.3.1.1. Anonim Doğum Uygulamaları

“Anonim Doğum” ya da “X Adı Altında Doğum (Accouchement sous X)” uygulamaları ilk olarak Fransa’da ortaya çıkmıştır. Modern anlamda 1941’lerde uygulanmaya başlanan bu sistem, kimliğini gizli tutmak isteyen ve doğumdan sonra bebeğine bakım sağlamak istemeyen bir kadına herhangi bir bilgi sağlama zorunluluğu olmaksızın hastanelerde güvenli bir şekilde doğumunu gerçekleştirme hakkı tanımaktadır (Browne vd. 2012: 20). Fransız vatandaşlarının yanı sıra, turistler, göçmenler ve yabancılar da bu haktan yararlanabilmektedir (Navne ve Jakobsen, 2020: 7).

Bu uygulamaya göre anonim doğum talebiyle hastaneye başvuran kadın herhangi bir sorgulama ya da yargılamaya tabi tutulmadan hastane koşulları içerisinde doğumunu sağlıklı bir şekilde gerçekleştirmektedir. Kadınlar, ismi sorgulanmadığı için “X” harfiyle adlandırılmaktadır (Bonnet, 1993: 503). Ancak çocuğun geçmişini bilme hakkı uyarınca 2002’de yapılan değişiklikle çocuğun ileriki yaşlarda ebeveynini bulabilmesi için kadınlara kapalı bir zarf içerisinde kendi bilgilerini yazması istenmektedir ve kadınlara çocuk 18 yaşına geldikten sonra bu bilgileri talep edene kadar bu zarfın kapalı kalacağı güvencesi verilmektedir. Bilgilerini zarfa yazmak tamamen kadının kararına bağlıdır, yani bu konuda kadına herhangi bir zorlama söz konusu değildir (Henrion, 2003) Bunun yanında doğumunu bu şekilde gerçekleştiren bir kadından ücret talep edilmez, tüm tıbbi masrafları devlet tarafından karşılanır (Bonnet, 1993: 503).

Anonim doğum sistemi ilk olarak Fransa’da ortaya çıkmakla beraber farklı ülkelerde de varlık göstermektedir. Bu ülkeler; Avusturya, Lüksemburg, Çek Cumhuriyeti, Yunanistan, İtalya, Almanya ve Hollanda şeklinde sıralanabilir (Browne vd. 2012: 21; Navne ve Jakobsen 2020: 7). Uygulamalar, ülkeden ülkeye yasal düzenlemelerine göre farklılık göstermekle beraber ortak amaç bebeğini terk etmek niyetinde olan bir kadının güvenli bir şekilde doğum yapmasının sağlanması ve hem bebeğin hem de kadının hayatının riske atılmasının önüne geçilmesidir.

1.3.1.2. Bebek Kutuları

Bebek kutuları tarihi çok eskilere dayanan, dünyada en fazla bilinen ve kullanılan anonim terk yöntemidir. Öyle ki çok farklı kültürde, farklı kıtalarda kendine yer bulabilmiştir (Browne vd. 2012: 18). Günümüzde bebek kutuları uygulamasına yer veren ülkeler Almanya, Avusturya, Macaristan, Polonya, Belçika, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Fransa, Japonya, Çin, Malezya, olarak sıralanabilir (Browne vd. 2012: 19; İkizler, 2007: 686; Olejarz, 2017). Bu nedenle, uygulamaya verilen isimler oldukça çeşitlidir ancak bu çalışmada uygulamadan “bebek kutuları” şeklinde bahsedilecektir.

Bebek kutuları uygulaması bebek terkinin çok yoğun olarak yaşandığı Orta Çağ dönemlerinde kilisenin bu duruma bir tepkisi olarak ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1198 yılında Roma’da başlayan bu uygulama ilerleyen yıllarda Avrupa’nın büyük bir

bölümüne yayılmıştır (Navne ve Jakobsen, 2020: 6). Bu dönemlerde kilise ya da manastırların duvarlarına yerleştirilen ve bebeklerin güvenli bir şekilde bırakılmasını sağlayan mekanizmalar şeklinde görülmektedir. Günümüzde ise genellikle kamu kurumlarının duvarlarına yerleştirilmekte ve teknolojik imkanlardan yararlanılarak dizayn edilmektedirler. Modern anlamda bebek kapakları 20. yy.da yeniden ortaya çıkmış ve zamanla diğer ülkelere de yayılmıştır (İkizler, 2007: 687)

Bebek kutuları, tıpkı anonim doğum uygulamasında olduğu gibi bebeğine doğumdan sonra bakım sağlamak istemeyen ve kimliğini gizli tutmak isteyen kadınlara yönelik olarak oluşturulmuştur. Genellikle kamu kuruluşlarının dışına yerleştirilen, içerisinde küçük bir yatak bulunan ve bir bebeğin bırakılmasına karşı her zaman hazır ve sıcak tutulan bu mekanizmalar, bebek bırakıldıktan sonra alarm vermekte ve hemen sağlık personelleri tarafından bebeğin kontrolleri yapılmakta ve güvenliği sağlanmaktadır (Ikizler, 2007: 685). Ayrıca bebeğin herhangi bir istismar ya da ihmal bulgusu olmadığı sürece terki gerçekleştiren kişinin soruşturulması gibi bir durum söz konusu olmamaktadır.

1.3.1.3. Güvenli Liman Yasaları

Alanyazında “Safe Haven Laws” olarak geçen Güvenli Liman Yasaları, ilk olarak ABD’de uygulanmaya başlanmıştır. Amacı, tıpkı anonim doğum ve bebek kapakları mekanizmalarında olduğu gibi istenmeyen bebeklerin güvenli bir şekilde tesliminin sağlanmasıdır (Philipsen, 2003: 42). Güvenli liman yasalarını 1999’da çıkaran ilk eyalet Teksas’tır. Ancak günümüzde bütün eyaletlerin yasal mevzuatlarında bu uygulama yer almaktadır (Child Welfare Information Gateway, 2017: 1).

Yasalar, bebeğini istemeyen ve kimliğini gizli tutmak isteyen bir ebeveyne herhangi bir soruşturma ya da cezalandırma durumu söz konusu olmadan, mevzuatta belirlenen güvenli bölgelere bebeğini teslim etme hakkı tanımaktadır. Burada belirlenen güvenli bölgeler çoğunlukla hastaneler, sağlık kuruluşları, itfaiye merkezleri ya da karakollardır (Findlaw, 2018b). Bu bölgelerde yer alan personel bir

bebeğin terk edilmesi durumunda ne yapması gerektiği konusunda eğitilidir ve yasal prosedürlere göre hareket etmek zorundadır. Burada öncelik bebeğin sağlığı olduğundan hemen kontrolleri yapılır ve bebek koruma altına alınır (Child Welfare Information Gateway, 2017: 2).

Güvenli liman yasalarının uygulanma prosedürü eyaletten eyalete değişim göstermektedir(Navne ve Jakobsen 2020: 7). Bu yasalar en fazla risk altında olan gruba, yani yenidoğanları korumak amacıyla geliştirilmiştir ve yaş sınırlamaları 72 saatten 1 aya kadar değişmektedir (Findlaw, 2018b). Yasalarda çocuğu bırakacak olan kişi; ebeveynlerden herhangi biri, yalnızca anne ya da ebeveynin onayına sahip bir temsilci olarak belirlenebilmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2017: 2). Terki gerçekleştiren kişinin, bu çoğunlukla anne olmaktadır, güvenli bölgeye geldikten sonra personelin uygulayacağı prosedür de farklılık gösterebilmektedir. Bazı eyaletlerde bebeğin tıbbi geçmişi hakkında bilgi verilmek zorunludur, bazı eyaletlerde ise bebeğin teslimi gerçekleştikten sonraki süreç hakkında bilgi vermek ya da ebeveyn fikrini değiştirirse neler yapması gerektiği konusunda bilgilendirmek zorunludur (Sanger, 2006: 770). Ancak bu bilgiler alınırken ebeveyni tedirgin etmemek ve kimlik bilgilerini vermesi için zorlamamak esastır. Bebek herhangi bir zarar görmemiş ve mevzuatta belirlenen kurallar çerçevesinde teslim edilmişse herhangi bir soruşturma açılmaz (Findlaw, 2018b).

Görüldüğü üzere devletlerin çocuk terkine verdiği tepkiler oldukça farklıdır. Kimi bu eylemi cezalandırırken kimi kendi belirlediği kurallar çerçevesinde çocuğun terk edilmesine izin vermektedir. Hepsinde kuşkusuz ki ortak amaç terk edilmek üzere olan bir çocuğun, özellikle yenidoğanların, hayatını riske atacak davranışların önüne geçmek ve çocuğun güvenliğini sağlamaktır. Ancak bu uygulamaların işe yararlığıyla ilgili kesin veriler mevcut değildir ve alanda yeteri kadar araştırma da bulunmamaktadır (Mueller ve Sherr 2009: 2). Bu nedenle uygulamalara getirilen eleştiriler ve tartışmalar oldukça fazladır (Hancock, 2008). Bebeğini terk etmeye veya onu ortadan kaldırmaya niyetlenmiş, kriz durumundaki bir kadının bu yöntemlerden herhangi birini tercih edip etmeyeceği konusu, çaresiz durumdaki kadınların bu uygulamalardan ne kadar haberdar olduğu ve mekanizmalara erişiminin fiziki olarak mümkün olup olmadığı tartışmaya neden olan konulardan birkaçıdır (Raum ve Skaare,

2000 akt. Browne vd. 2012: 25). Diğer yandan bazı kuruluşlar, bu uygulamaların çocuk haklarına aykırı olduğu, çocuğun ebeveynleriyle büyüme ve soy bağıını bilme hakkını elinden aldığı, terk etmeyi teşvik ettiği, alternatif bakıma imkan vermediği ve babanın haklarını ihlal ettiği gibi konularda eleştiriler getirmektedir (Browne vd. 2012: 25; Findlaw, 2018; Hancock, 2008; Mueller ve Sherr, 2009: 2; Olejarz, 2017: 45). Savunucular ise bu uygulamaların kürtağı azaltacağını, bebekleri güvensiz ve riskli yerlere terk edilmekten kurtaracağını ve yaşam hakkının, kökenini bilme hakkından önce geldiğini öne sürmektedir (Hancock, 2008). Araştırmacılar anonim terk etme mekanizmalarının ve yasalarının bulunduğu bölgelerde bebek öldürme ve yasa dışı terk etme vakalarının hala görüldüğünü, ancak bu mekanizmaların ölüm oranlarını azaltıp azaltmadığının kesin olarak belirlenemediğini çünkü çoğu ülkenin bunu karşılaştıracak bir istatistiki veri tutmadığını belirtmektedir (Mueller ve Sherr, 2009: 2). Friedman ve Resnick (2009) bu yasaların etkinliğini belirlemek ve hayat kurtarıp kurtarmadığına dair karşılaştırma yapabilmek için daha fazla araştırma yapılması ve devletlerin bu konu hakkında daha fazla veri toplaması gerektiğini vurgulamaktadır.

1.3.2. Türkiye’de Bebek Terkiyle İlgili Yasal Mevzuat

Türkiye’de yer alan yasal mevzuatta özel olarak çocukların terk edilmesi kavramına ya da açıklamasına yer verilmemektedir. Buna karşılık terk kavramının bazı yasalarda geçmekte olduğu ve bu eylemin çeşitli yaptırım ve uygulamalarla karşılandığı görülmektedir.

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu’nda “korunmaya ihtiyacı olan çocuk” kelimesinin “anne babası olmayan ya da anne babası belli olmayan” ve “anne ve babası veya her ikisi tarafından terk edilen” çocukları kapsadığı belirtilmektedir (Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983: 3/b). Dolayısıyla terk edilmiş ya da bulunmuş çocuklar bu kanuna göre korunmaya muhtaç çocuklar kapsamına girmekte ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı prosedürlerine göre çeşitli mekanizmalarla koruma altına alınmaktadır.

Terk edilmiş olarak bulunan bebek eğer hayattaysa ilk olarak sağlık kontrolü yapılmakta ve daha sonra durum ilgili Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne

bildirilmektedir. İl Müdürlükleri ilgili kamu kurumları ile koordineli olarak terk edilen çocuğun ailesine veya yakınlarına ulaşmaya çalışmaktadır. Eğer bu girişim olumlu sonuçlanırsa çeşitli sosyal incelemeler yapılır ve çocuğun aile veya yakınları tarafından bakılıp bakılamayacağı sorgulanır, böyle bir durum söz konusu olmazsa çocuk mahkeme kararıyla devlet tarafından koruma altına alınır (Yaman, 2020: 81-83). Bulunan çocuk kendini ifade edemeyecek kadar küçükse nüfusa kayıtları kolluk kuvvetleri veya ilgili kurumların beyanları doğrultusunda bulundukları yerin nüfus müdürlüğüne yapılmaktadır (Nüfus Hizmetleri Kanunu, 2006: 19/1). Çocuk, koruma altına alınmış ve ailesine dair bir ize ulaşılamamış ya da ailesi veya bir yakını tarafından kabul edilmemişse evlat edinme veya koruyucu aile hizmetlerinden faydalanmaktadır (Yaman, 2020: 83).

Bebeğin ölü olarak bulunması durumunda yasal sonuçlar değişmektedir. Böyle bir durumda öncelikle bebek eğer yenidoğan ise ölü doğup doğmadığının tespiti yapılmaktadır. Bebeğin öldürüldükten sonra terk edilmesi ya da canlı olarak ölüme terk edilmesi farklı cezai sonuçlar doğurmaktadır. Yenidoğanların veya çocukların ebeveynleri tarafından öldürülmesi “kasten adam öldürme” kategorisinde değerlendirilmekle beraber içinde bulunulan özel duruma göre çeşitli ceza yaptırımları uygulanabilmektedir (Karakuş vd., 2002: 194).

Günümüzde terk suçu 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nun 97. maddesinde ele alınmaktadır. Bu maddeye göre “*Yaşı veya hastalığı dolayısıyla kendini idare edemeyecek durumda olan ve bu nedenle koruma ve gözetim yükümlülüğü altında bulunan bir kimseyi kendi haline terk eden kişi üç aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.*” denilmektedir (TCK, 2004: 97/1). Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise cezayı ağırlaştırıcı haller şu şekilde ifade edilmektedir: “*Terk nedeniyle mağdur hastalığa yakalanmış, yaralanmış veya ölmüşse fail hakkında neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış suç hükümlerine göre cezaya hükmedilecektir*” (TCK, 2004: 97/2). Görüldüğü üzere burada bebek terkenden kavramsal olarak söz edilmemektedir. Terk fiilini bakım yükümlülüğü bulunan herhangi birinin, yükümlülüğü altındaki herhangi bir kişiye karşı uygulaması suçun oluşması için yeterlidir. Bu, yeni doğmuş bir bebek, daha büyük bir çocuk, hasta bir kişi ya da kendini idare edemeyecek durumda olan yaşlı bir kişi olabilmektedir.

1.4.BEBEK TERKİNİN BOYUTU

Bebek terkinin araştırırken alanyazında en çok karşılaşılan cümle konuyla ilgili yeterli istatistiki verinin yer almadığıdır. Bebek terkinin diğer suçlara göre daha nadir görülmesi, bu alanda yapılan çalışmaların ve araştırmaların çok az olmasına ya da önemsenmemesine ve devletlerin resmi veri tutmada yetersiz kalmasına neden olmuştur (Browne vd. 2012: 4; Sherr vd., 2009: 419). Navne ve Jacobsen (2020) çocuk terkinin eski tarihlere göre daha nadir görünse de hemen hemen her ülkede varlığını devam ettiren bir fiil olduğunu vurgulamaktadır. Diğer yandan mevcut istatistiklerin gerçek vakaları yansıtmadığı, çünkü çoğu terkin bulunamayacak yerlerde gerçekleşmesi nedeniyle tespit edilemediği, bu nedenle de istatistiklerde yer alanlardan daha fazlasının var olduğunu tahmin edildiği belirtilmektedir (Cochrane ve Ming, 2013: 143; Dipa, 2019). Alandaki yetersiz çalışma ve veri eksikliği çoğu araştırmacıyı, medya kaynaklarında yayınlanan vaka raporları üzerinden veri elde etmeye itmektedir (Navne ve Jakobsen 2020: 4).

1.4.1. Türkiye’de Bebek Terkinin Boyutu

Ülkemizde terkin boyutuna baktığımızda resmi herhangi bir kurumun bebek terki vakalarıyla ilgili bir istatistik tutmadığı görülmektedir. Diğer yandan bebek terkiyle ilgili yapılmış çalışmalar birkaç taneyi geçmemekte ve çok küçük örneklemeler üzerinden hareket etmektedir. Bu nedenle Türkiye’de bebek terkinin boyutuna dair güncel ve kesin verilere erişmek mümkün görünmemektedir.

Browne ve diğerlerinin (2005) devlet bakımında yer alan 3 yaş altı çocukların sayısını ve terk edilmek suretiyle kuruma gelenlerin oranlarını araştırdığı çalışmalarında, Türkiye’de terk edilen çocukların oranı %54 olarak bulunmuştur (akt. Browne vd., 2012: s.2). Bebek ölüm ve istismar haberlerinin incelendiği bir çalışmada 80 haber ve 88 vaka içerisinde terk edilen bebeklerin oranı %31,82 olarak bulunmuştur (Karaçam vd., 2015: 189). Yenidoğan bebeklerini terk eden annelerin sosyodemografik özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan ve Ankara’da bir hastanede gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise 2008-2015 yılları arasında 67 yenidoğanın hastanede terk edildiği belirlenmiştir (Yücel vd., 2020: 3).

TÜİK verilerine göre 2013 yılında güvenlik birimine terk nedeniyle gelen çocuk sayısının 42 olduğu, 2017'ye kadar olan süreçte bu vakaların sürekli artış gösterdiği ve 2017'de 261 vakaya kadar ulaştığı görülmektedir. Aynı raporda buluntu çocuk olarak güvenlik birimine getirilen çocukların sayısında ise 2013 yılından 2017'ye kadar olan süreçte büyük bir düşüş olduğu ve 2017 yılında 512 çocuğun “buluntu” olarak kaydedildiği görülmektedir (TÜİK, 2018). Ancak bu çocukların yaş aralıkları, terk nedeniyle ölen veya direk hastaneye sevk edilen bebeklerin ve yenidoğanların bu rakamlara dahil edilip edilmediği gibi konularda herhangi bir bilgi mevcut değildir. 2017 sonrasında tutulan istatistiklerde terk nedeniyle güvenlik birimine gelen çocuklara dair veriler yer almamaktadır.

Resmi verilere göre 2020 yılında Türkiye’de kurum bakımında yer alan çocuk sayısı 13.524’tür (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2020). Ancak bu çocukların yaş aralığı ve kuruma geliş nedenleri hakkında herhangi bir bilgi paylaşılmamaktadır. Dolayısıyla terk edilmek suretiyle kuruma gelen bebeklerin sayısı şuan için bilinmemektedir.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nün her yıl yayınladığı adalet istatistiklerine göre ise 2013-2020 yılları arasında terk suçunu işlediği iddiasıyla TCK mad. 97’den hakkında dava açılan kişi sayısı 1039’dur. Bu kişilerin 851’i yani büyük çoğunluğu kadındır. Ancak terk suçu “kendini idare edemeyecek” durumda olan herhangi bir kişiye karşı işlenmesi sonucunda meydana geldiği için bu vakaların kaçının çocuk terki olduğu hakkında mevcut bir bilgi henüz bulunmamaktadır.

1.4.2. Dünyada Bebek Terkinin Boyutu

Dünyada bebek terkinin boyutunu incelediğimizde, araştırmaların birden fazla yöntem kullanarak veri ortaya koyduğunu görmekteyiz. Eğer devlet istatistik tutuyorsa resmi verilerden yararlanmak, mevcut çalışmalardaki verileri karşılaştırmak, bebek kutuları, anonim doğum veya güvenli liman uygulamaları vasıtasıyla terk edilmiş ve kayıt altına alınmış vakaları raporlamak ya da medyada yer alan haberler üzerinden nicel analizler yapmak bunlardan bazılarıdır.

Mevcut veriler, Asya, Afrika, Orta ve Doğu Avrupa ve Amerika'nın bazı bölgelerinde terkin daha yaygın olduğunu göstermektedir (Alichie, 2015; Bargholtz, 2006; Browne vd. 2012; Guha vd. 2019; Termizi vd. 2014; Vanderklippe, 2014). Dipa (2019) riskli bölgelerden biri olan Güney Afrika'da gerçekleşen terk oranlarının üzücü boyutta olduğunu ve tam rakamların bilinmemesinden endişe duyduğunu aktarmaktadır. Bu çalışmaya göre terk edilen çocukların büyük çoğunluğu (%90) bir yaşın altında ve bunların yarısından fazlası yenidoğan bebeklerdir. Ayrıca Dipa, güvenli olmayan şekilde gerçekleşen bebek terklerinde bir artış olduğunu aktarmakla birlikte, yetkililerle yaptığı görüşmelerde 2010 yılında kurum bakımına bırakılan çocuk sayısının 3500 civarında olduğunu da bildirmektedir.

Bebek terk oranlarının yoğun olarak yaşandığı bir başka ülke Çin'dir. Özellikle tek çocuk politikasının Çin'de terk vakalarını tetiklediği düşünülmektedir (Li vd. 2012 akt. Sherr, Roberts, ve Croome 2018: 2). Vanderklippe (2014) makalesinde Çin'in bebek kutusu açma girişiminden bahsetmekte ve açılan 25 kutudan yalnızca birinde bile sadece birkaç ayda 262 bebeğin terk edildiğini ve bunların büyük çoğunluğunun engelli olduğunu bildirmektedir. Hui ve Blanchard (2014)'ın Reuters'da yayınladığı bir habere göre ise 2005'den sonra bir azalma görülmekle birlikte Çin'de hala her yıl 10.000 çocuğun terk edildiği aktarılmaktadır.

Hindistan da bebek terkinin yoğun olarak yaşandığı ülkelerden biri olarak görülmektedir. UNICEF'in raporlarına göre Hindistan'da 25 milyondan fazla korunmaya muhtaç çocuk bulunmaktadır (Guha vd. 2019: 335). Times of India (2011)'nın aktardığına göre Hindistan'da terk edilmiş 11 milyon bebeğin %90'ını kız çocukları oluşturmaktadır. Ulusal suç kayıtlarına göre 2007-2011 yılları arasında terk edilen çocukların sayısı 3500'dür ve terkin en fazla gerçekleştiği eyaletler olan; Manaraştra 1232, Racastan 674 ve Gucarat 660 vaka raporu ile başı çekmektedir (Guha vd. 2019: 335). Günümüze gelindiğinde ise pandemi sürecinin neden olduğu ekonomik problemlerin yenidoğanların terk edilmesinde %20'lik bir artışa neden olduğu tahmin edilmektedir (Adhikari, 2020).

Bir başka Asya ülkesi olan Malezya'ya bakıldığında, bebek terkinin ülke için önemli problemlerden biri haline geldiği görülmektedir. Mevcut veriler ve medya

raporları dışarıda terk edilen bebek sayısının her geçen yıl arttığını göstermektedir. Malezya’da terk edilen birçok bebeğin açığa çıkmadığı tahmin edilmektedir, çünkü bazı bölgeler oldukça ıssızdır ve ormanlık araziler yaygınlık göstermektedir. İstatistiklere bakıldığında 2005-2010 yılları arasında 472 bebeğin terk edildiği ve bunların 258’inin ölü bulunduğu bildirilmektedir (Cochrane ve Ming, 2013: 143). Bir başka çalışmada ise 2008’den 2014’e kadar olan süreç kıyaslandığında dalgalanmalar olmakla beraber bebek terkinin 102’den 90 vakaya kadar düştüğü belirtilmektedir (Termizi vd. 2014: 24). Medyada yer alan bir habere göre Kadın, Aile ve Kalkınma Bakanlığı’nın yaptığı açıklamada 2010-2019 yılları arasında 1010 vakanın gerçekleştiği ve bu bebeklerin %64’ünün ölü bulunduğu aktarılmaktadır (Hamzah, 2020).

Bebek terkinin ve infantisit oranlarının yüksek olduğu devletlerden biri de ABD’dir. İstatistikler, güvenli liman yasalarının kabul edilmesinden 2020 yılına kadar olan süreçte 4127 bebeğin güvenli limanlara, 1567 bebeğin ise yasa dışı olarak kamuya açık alanlara terk edildiğini bildirmektedir. 2020 yılına bakıldığında ise 120 bebeğin kurtarıldığı, 37 bebeğin yasa dışı yollarla terk edildiği bilgisi yer almaktadır (National Safe Haven Alliance, 2020). Eyaletlerin verileri güvenli bir şekilde terk edilen bebeklerin güvensiz olarak terk edilen bebek sayısından daha yüksek olduğunu göstermektedir (Department Of Social Services, 2019; Safe Haven Statistics, 2021). Güvenli sığınak yasalarının yasa dışı terk oranını azalttığı ve hayat kurtardığı düşünülmekle beraber terki teşvik ettiği ve artırdığı konusunda endişeler de bulunmaktadır (Navne ve Jakobsen, 2020: 8).

Avrupa’ya bakıldığında bebek terki vakalarının bazı bölgelerde oldukça nadir görüldüğü bazı bölgelerde ise yaygınlığını koruduğu görülmektedir. Ancak diğer coğrafyalarla kıyaslandığında Avrupa’daki vakaların daha az seyrettiğini söylemek mümkündür. Hancock (2008) Orta ve Doğu Avrupa’da yer alan bazı ülkelerde yenidoğan terkinin hala yüksek olduğunu ve bu bölgelerde bebekleri kurum bakımına bırakma konusunda belirgin bir eğilim olduğunu ifade etmektedir. Browne ve diğerlerinin (2005) çalışmalarına göre Batı Avrupa ülkelerinde kurum bakımındaki terk edilen 3 yaş altı çocukların oranı %4’iken Orta ve Doğu Avrupa’da bu oran %32’dir. Danimarka, Norveç, Birleşik Krallık ise bebek terkinin nadir olarak

görüldüğü ülkelerden bazılarıdır (akt. Browne vd. 2012: 2). Danimarka’da 1997-2018 yılları arasında yer alan süreçte sadece 23 bebek terk edilmiştir (Navne ve Jakobsen, 2020: 5). Birleşik Krallık verilerine göre yılda ortalama 16 bebeğin terk edildiği bildirilmektedir (Sherr vd. 2009: 421). Polonya verilerine bakıldığında ise 2006-2017 yılları arasında 100 bebeğin bebek kutularına terk edildiği bilgisi yer almaktadır (Olejarz, 2017: 44). Polonya resmi kurumlarından alınan bir başka bilgiye göre 2007’de 713, 2008’de ise 775 bebek doğum birimlerinde terk edilmiştir (Browne vd. 2012: 7). Araştırmacıların bebek terki ve kurumsal bakımdaki bebek sayısı açısından riskli gördüğü bir Avrupa ülkesi olan Romanya’nın verilerine baktığımızda 2014-2018 yılları arasında sağlık birimlerine terk edilen bebek sayısı 4745’dir. Ancak yıllara göre dağılıma bakıldığında terk rakamlarında her geçen yıl bir düşüş yaşandığı görülmektedir Bunun yanında Romanya’da her yıl terk edilen çocukların yaklaşık %70’ini yenidoğan bebekler oluşturmaktadır (Popescu vd., 2020: 12-13).

Bebek terki farklı oranlarda da olsa neredeyse dünyanın bütün bölgelerinde görülmektedir. Araştırmacılar, çeşitli kaynaklardan veri ortaya koymak için çabalar da hala birçok ülkede bebeklerin terkiyle ilgili resmi ve kesin istatistikler bulunmamaktadır (Navne ve Jakobsen, 2020: 4). Bu durum, sorunun boyutunu ortaya koyma noktasında ve soruna çözüm getirme noktasında bu alanda çalışan araştırmacılara zorluk çıkarmakta, ilgili kurumların ise doğru ve yararlı politika üretmesine engel olmaktadır.

1.5. BEBEK TERKİNİN NEDENLERİ VE RİSK FAKTÖRLERİ

Bebek terki vakalarının çok azında ebeveynin ortaya çıkması, bu kişilerin zihinsel sağlıkları ve eyleme dair motivasyonları konusunda inceleme yapmayı zorlaştırmaktadır (Philpot, 2006 akt. Sherr vd. 2009: 420). Bu nedenle terk ile ilgili risk faktörlerini ve nedenlerini ortaya koymak için yeteri kadar veri bulunmamaktadır (Mueller ve Sherr, 2009: 2). Olayların görülme sıklığı ve koşullar değerlendirildiğinde ebeveynin, fiziksel veya psikolojik profilini oluşturmak güç hale gelmektedir (Cesario, 2003: 35). Ancak mevcut kanıtlar sınırlı olsa da veriler, ebeveynler için demografik açıdan heterojen bir kitlenin söz konusu olduğunu göstermektedir (Herman-Giddens vd. 2003: 1427; Navne ve Jakobsen 2020: 1).

Günümüzde hem sağlık hem ekonomi hem de toplumsal anlamda yaşanan bir çok gelişmeye ve istenmeyen bir gebeliğin önlenmesi için mevcut olan bir çok imkana karşın çocukların terk edilmesi eylemi hala varlığını sürdürmektedir. Bu nedenle terk eylemi ile ilgili faktörlerin değerlendirilmesi ve açığa çıkarılması bu konuyla mücadele edebilmek için önemlidir (Yücel vd. 2020: 2). Alanda yapılmış mevcut çalışmalar, bu konunun sosyal, ekonomik ve psikolojik faktörlerden etkilenebileceği gibi cinsiyet eşitsizliğinin de terke neden olabilecek etmenlerden biri olduğunu aktarmaktadır (Guha vd. 2019: 335; Mueller ve Sherr 2009: 2; Yücel vd. 2020: 3). Panter-Brick ve Smith (2000) ise terk eylemini ancak toplumların kendi kültürel, sosyal ve tarihsel bağlamlarında değerlendirildiğinde daha anlaşılır olacağını iddia etmektedir(akt. Delaunay, 2011: 77). Farklı kültürlerle ve coğrafyalara bakıldığında ortak faktörler olabileceği gibi birbirinden ayrışan çokça etmenin bebek terki eylemine neden olabileceği görülmektedir. Örneğin; Malezya’da evli olmayan annelere ve cinsel şiddet mağdurlarına karşı yöneltilen sosyal damgalanma, Çin’de tek çocuk politikasının engelli bebeklerin ve kız çocuklarının gözden çıkarılmasına neden olması, Ukrayna ve Rusya gibi bazı ülkelerde HIV ve uyuşturucu kullanımının yaygınlığı, Hindistan’da erkek çocukların tercih edilmesi, yalnız ebeveynlik, mali zorluklar, yaş küçüklüğü gibi birçok faktör sıralanabilir (Bailey vd., 2010: 4; Cochrane ve Ming, 2013: 142; Guha vd., 2019: 335; Sherr vd., 2009: 420; Vinit vd., 2015: 818).

Bradley (2003) doğumdan hemen sonra gerçekleşen terkin, daha sonraki süreçlerde terk etmekten daha yaygın olduğunu, bu durumun yenidoğanları en riskli grup haline getirdiğini ve yaşamlarının ilk gününde terk edilen bebeklerin %83’e yakınının hayatını kaybettiğini ifade etmektedir (akt. National Resource Center, 2005: 2). Araştırmalar bu eylemin erkekler tarafından gerçekleştirilebildiği gibi özellikle yenidoğan bebekler söz konusu olduğunda büyük oranda kadınların öne çıktığını ortaya koymaktadır. Olejarz (2017), ister kürtaj ister terk etme isterse de sevgi ile bir çocuğu yetiştirme konusunda ebeveynlerin eşit derecede sorumlu olduğunu ancak bir terk söz konusu olduğunda babadan neredeyse hiç söz edilmediğini dile getirmektedir. Olası bir yenidoğan terkinin gerçekleşmesi senaryosunda fiilin öznesi olan kadının çoğu zaman partneri, ailesi, çevresi ve nihayetinde bir yardım mekanizması bulamadığı toplum tarafından ilk önce kendisinin terk edilmesi söz konusudur (Olejarz, 2017: 43).

Oberman (2002) çoğu neonatisit vakanın anneliğin toplumsal inşasına ve getirdiği sınırlara bir tepki olabileceğini ifade eder. Destekten yoksun birçok kadın hamileliğini gizlemekte, doğumlarını hastane dışında tek başlarına ve sağlıksız koşullarda gerçekleştirebilmektedir. Bu durum, çoğu zaman annenin ve bebeğin hayatının riske girmesi anlamına gelmekle birlikte bu şekilde doğan birçok bebek yaşasa dahi paniğe kapılan anneleri tarafından öldürülmektedir (Oberman, 2002: 715). Terk eylemini gerçekleştiren ebeveynlerin profilleri bir bebeği bulunması için terk eden, gizli ve güvenli olmayan bir yere terk eden ya da öldürüp bırakan ebeveynlere kadar farklılık göstermektedir (Mueller ve Sherr, 2009: 2). Terki tetikleyici nedenler her olaya özgü nitelik taşısa da araştırmalardan yola çıkılarak oluşturulan ve yaygınlığı genel kabul görmüş psikolojik, sosyal veya ekonomik bazı etmenler vardır.

Mevcut çalışmalara bakıldığında neonatisit faillerinin ve bir bebeği kamuya açık bir alana terk eden bireylerin büyük oranda genç, henüz evlenmemiş ve ilk hamileliğini yaşayan, herhangi bir fiziksel sağlık sorunu bulunmayan kadınlar olduğu görülmektedir (Herman-Giddens vd., 2003: 1427; National Resource Center, 2005: 3; Oberman, 2004: 28). Browne ve diğerleri (2012) Bulgaristan'da kurum bakımında olan bebeklerin (0-3 yaş arası) %67'sinin bekar ebeveynler tarafından bırakıldığını aktarmaktadır. Yine aynı çalışmada Fransa'da bebeklerini terk eden kadınların büyük oranda (%67) desteksiz ve bekar anneler olduğu belirtilmektedir. Danimarka'da yapılan bir başka çalışmada bebeklerini terk eden kadınların yaş ortalamaları 22 olarak bulunmuş ve bu kadınların %80'lik bir kısmının bekar olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Navne ve Jakobsen, 2020: 5). Ülkemizde bebeklerini terk eden kadınlar üzerinde yapılan benzer bir çalışmada ise en fazla terk oranının 18-25 yaş aralığında olduğu, annelerin %73.3'ünün evli olmadığı ve terk nedeninin %41,8 oranında evlilik dışı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (Yücel vd. 2020: 3).

Bebek terki söz konusu olduğunda akla gelen bir diğer risk faktörü de ebeveynlerin mental sağlığıdır. Bebeğini terk eden bir ebeveyn çoğunlukla bir travma geçirir ancak uzun süreli bir ruh sağlığı sorunu yaşadığını söylemek güçtür (Van Biema akt. Mueller ve Sherr, 2009: 2). Bebek terki vakalarına bakıldığında yoğun olarak hastane dışında gözetimsiz, bakımsız ve tek başına gerçekleştirilen doğumlar ön plana çıkmaktadır ve bu durum hamileliğin gizlenmesiyle doğrudan ilişkilidir

(Navne ve Jakobsen, 2020: 6). Özellikle yaşamının ilk 24 saatinde terk edilen veya öldürülen bebekler için hamileliğin gizlenmesi en önemli risk faktörlerinden biridir (Murphy Tighe ve Lalor, 2015: 2). Yenidoğanlar için bir diğer risk faktörü ise hamileliğin reddedilmesidir (Drecher-Burke vd., 2004: 5). Hem gizli gebelik hem de reddedilen gebelik annenin ve bebeğin sağlığı için ciddi sonuçlar doğurabilmektedir.

Gizli gebelik, annenin hamileliğinin farkında olduğu, ancak bunu tüm çevresinden ve partnerinden gizleme davranışı sergilediği durumdur (Murphy-Tighe ve Lalor, 2015: 6). Genellikle kendini izole etme ve mevcut değişimlerle ilgili yalan söyleme eğilimi göstermekle beraber bu davranışın merkezinde korku, endişe ve kaçınma duygusu yer almaktadır (Murphy-Tighe ve Lalor, 2016a: 1). Hamileliğin reddi ise bir kadının hamileliğini sübjektif olarak farkında olmaması ve doğuma kadar hamile olduğunu inkar etmesi durumudur (Wessel vd., 2007: 1022). Özellikle yenidoğan terki söz konusu olduğunda hamileliğin reddi sık rastlanılan bir durumdur ve bu kadınların çoğunda kendi çocukluklarında istismar veya ihmal geçmişi bulunmaktadır (Lee vd. 2006: 63). Bu kadınlar, gebeliğin tüm belirtilerini yaşasalar da bunları çeşitli bahanelerle göz ardı etme ve başka sebeplerinin olduğu konusunda kendini ikna etme davranışı gösterirler. Hamileliğin reddi, istenmeyen bir gebeliğe karşı hem sosyal hem de psikolojik bir tepki olarak ortaya çıkar (Drecher-Burke vd., 2004: 5). Bu davranışın genç, bekar ve ilk hamileliğini yaşayan kadınlarda görülme ihtimali yüksektir (Lee vd., 2006: 63). Hamileliğini reddeden kadınların psikolojik incelemesini yapan çalışmalar, sadece küçük bir kısmında psikiyatrik bozukluk bulunurken büyük çoğunluğunun ruhsal açıdan sağlıklı olduğu, ancak hamileliği sırasında kısa vadeli bir bunalım yaşadığı sonucuna varmıştır (Wessel vd., 2007: 543). Bu şekilde dünyaya gelen bebekler ya doğum sırasında ihmal ve kaza sonucu ya da annenin panikle şiddet uygulaması sonucu hayatını kaybetmekte ya da yaşaması ve bulunabilmesi çok güç olacak bölgelere terk edilmektedir (Bonnet, 1993).

Bebek terkine neden olabilecek güçlü faktörlerden birinin de ekonomik sorunlar olduğu tahmin edilmektedir. Düşük sosyoekonomik durum ve ekonomik kaygılar bebek terkini tetikleyici etkide bulunabilmektedir (Guha vd., 2019: 335; Hancock, 2008; Mueller ve Sherr, 2009: 2). Hancock (2008), Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde özellikle yoksulluk nedeniyle bebeklerini hastaneye ya da kurum bakımına bırakan

ebeveynlerin oranının yüksek olduğunu ve eski devlet geleneklerini sürdüren bazı ülkelerde sağlık personellerinin, bebeğin kurum bakımına bırakılmasını teşvik ettiğini aktarmaktadır. Friedman ve Resnick (2007) çalışmalarında yoksul, sosyal ilişkileri iyi olmayan, dezavantajlı sosyoekonomik grupta yer alan kadınların bebeklerine zarar verme riski taşıdığını aktarmaktadır. Bir bebeğin doğmasıyla yaşanabilecek sosyal ve mali değişimler ve ek finansal baskıların yanı sıra çok çocuklu ve dar gelirli bir ailenin kaynakların paylaşımı konusunda yaşadığı endişe bebek terkinde etkili olabilmektedir (Cochrane ve Ming, 2013: 142).

Rakamlar kadınların iş gücü piyasasına katılma oranının erkeklere göre daha düşük olduğunu, işsiz kalma risklerinin yüksek olduğunu, kayıt dışı istihdamda yer alma oranlarının erkeklere göre daha fazla olduğunu göstermektedir (United Nations Women, 2018). Ülkemizde de kadınların ekonomik olarak geri planda olma durumunun devam ettiğini söylemek mümkündür. TÜİK verilerine göre Türkiye’de kadınların istihdam oranı %28,7, iş gücüne katılma oranı ise %34,4’tür ve erkeklerin istihdam oranıyla (%63.1) kıyaslandığında yarısından daha az olduğu görülmektedir (TÜİK, 2021). Bebeklerini terk etme ve öldürme riski altında olan çoğu kadının yalnız, genç ve bekar kadınlar olduğu düşünüldüğünde bu fiilin ekonomik koşullardan da etkilendiği söylenebilir. Yücel ve diğerlerinin hastanede terk edilen bebeklerin ebeveynleri üzerinde yaptığı araştırmalarında bebeklerini terk eden kadınların %67,7’sinin çalışmadığı, çalışan kadınların da %88,8’inin düşük ücretli işlerde ya da hizmet sektöründe çalıştığı ve annelerin büyük oranda düşük eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir (Yücel vd., 2020: 3). Cinsiyet eşitsizliğinin bariz bir şekilde görüldüğü ekonomik tablo kuşkusuz ki kadınların ve çocukların hayatını büyük oranda etkilemekte ve partneri tarafından yalnız bırakılan çoğu kadın bu gerçeğe tek başına yüzleşmek zorunda kalmaktadır.

Araştırmalar, yoksulluğun yanı sıra HIV ve madde bağımlılığı gibi faktörlerin de bebek terkinde etkili olduğunu ortaya koymaktadır. HIV ve beraberinde gelen sosyal damgalanma ve doğacak bebeğe yeterli bakım sağlayamama endişesi nedeniyle özellikle Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde bebek terki yaygın olarak görülmektedir (Hancock, 2008). ABD’de yapılan çalışmalar da yatılı bebeklerin çoğunun madde kullanımı ve HIV enfeksiyonu nedeniyle terk edildiğini ortaya koymaktadır (National

Resource Center, 2005: 2). Diğer çalışmalar Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerin madde bağımlılığı ve HIV nedeniyle gerçekleşen terk oranları açısından riskli bölgeler olduğunu göstermektedir (Bailey vd., 2010: 5; Hancock, 2008). Madde bağımlılığı kontrolsüz cinsel ilişki, fuhuş, cinsel yolla bulaşan hastalıklara karşı savunmasızlık risklerini de içerisinde barındırmaktadır (Akkurt-Yalçıntürk, 2017: 45). Ayrıca madde bağımlılığı olan kadınların istismar, ensest ve cinsel şiddet geçmişi olma ihtimali yüksektir (Oberman, 2004: 48). Ülkemizde madde bağımlılığı ve HIV'e dayalı terkler hakkında yeteri kadar bilgi mevcut değildir. Ancak dünya literatürü bu etmenlerin bebeklerin terki konusunda ciddi risk faktörlerinden biri olduğunu göstermektedir.

Bebek terkine neden olduğu düşünülen faktörlerden biri de cinsel şiddettir. Bu konu ebeveynlerin çocukluk çağı ve daha sonrasında istismar ve şiddet türlerinden birine maruz kalması ve hamileliğin bir cinsel şiddet eylemi sonucunda gerçekleşmesi olarak iki şekilde ele alınabilir. Murphy-Tighe ve Lalor (2016b) çalışmalarında gizli gebelik deneyimi olan kadınların bazılarında cinsel istismar geçmişi olduğunu ve şiddetle çevrelenmiş ilişkiler içerisinde yer aldıklarını saptamıştır. Diğer yandan bir cinsel şiddet eylemi sonucunda hamile kalması kadın üzerinde büyük baskı yaratacak bir durum olması nedeniyle terke neden olabilmektedir. Bazı muhafazakar toplumlarda tecavüz mağdurlarının sosyal damgalanma yaşaması muhtemeldir ve böyle bir durumda kadın bebeğini terk etmeyi seçebilmektedir (Cochrane ve Ming, 2013: 144). Ülkemizde yapılan çalışmalar da cinsel şiddetin bebek terkine neden olabilecek faktörlerden biri olduğunu doğrular niteliktedir. Yücel ve arkadaşlarının (2020) gerçekleştirdiği araştırmada tecavüze uğradığını bildiren kadınların oranı %28,4 olarak bulunmuştur.

Her bebek terki vakası kendi özgül şartları içerisinde farklı nedenleri ve risk faktörlerini barındırmaktadır. Ancak başlıca nedenleri ortaya koymak ve bunları detaylandırmak da önem arz etmektedir. Bebek terkinin nedenlerini ortaya koymak bu konuda üretilecek politikalara ve önleme faaliyetlerine kılavuz oluşturması açısından önemlidir. Alanyazın incelendiğinde çalışmaların çoğunun bebek terkinin önlenmesine yönelik öneriler kaleme aldığı görülmektedir. Ancak bu çözüm önerilerini test eden ve işe yararlığını kanıtlayan araştırma sayısı çok azdır. Browne ve diğerleri (2012) de alandaki kanıta dayalı araştırma eksikliğine dikkat çekmekte ve

bunun AB ile sınırlı kalmadığını, tüm dünya literatüründe büyük bir eksikliğin söz konusu olduğunu ifade etmektedir.

Kanıtı dayalı çalışmaların eksikliğine rağmen risk faktörlerini değerlendiren çalışmaların önleyici politika ve düzenlemeler konusunda neredeyse ortak paydada olduğu görülmektedir. Bu politika ve düzenlemeler; istenmeyen gebeliklerin önlenmesine yönelik çalışmalar, sağlık personellerinin ve ilgili kurumların gizli gebelik ve gebeliğin reddi konusunda bilinç düzeylerinin artırılması (Murphy-Tighe ve Llorca, 2016b: 3), üreme sağlığı eğitimlerinin belirli yaşlardan itibaren çocuklara verilmesi (Hancock, 2008), sosyal hizmet politikalarının risk grubundaki ebeveynlerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi (Olejarz, 2017: 54), doğum öncesi ve sonrasında belirli aralıklarla ebeveynlerin ve bebeklerin takibinin yapılması, ücretsiz psikolojik destek hizmetlerinin sağlanması (Hatters-Friedman ve Resnick, 2007: 139) ve risk altında olduğu tespit edilen kadınların düzenli takibinin yapılması şeklinde sıralanabilir.

Browne ve diğerleri 10 Avrupa ülkesini kapsayan çalışmalarında, bu ülkelerde yer alan önleyici politika ve uygulamaları incelemiştir. Bu uygulama ve politikalar şu şekilde özetlenmektedir; ihtiyaç sahibi ailelere (evsiz, yoksul madde bağımlısı vb.), engelli çocuğu olan ailelere ve ailesinden yardım göremeyen genç ebeveynlere destek vermek, ebeveyn eğitim merkezlerinde annelere bebeğe bakım konusunda eğitim vermek, yalnız anneler, hamileliğini gizlemek isteyen anneler ve risk altında olan anneler için sığınma evlerinde barınma hizmeti vermek, bebeklerini terk etmek istediğini ifade eden ebeveynlere danışmanlık ve terapi desteği sağlamak, çocuğun çeşitli ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde maddi yardım sağlamak, yardım hatları vasıtasıyla bilgi, eğitim ve hukuki tavsiye aktarımını sağlamak (Browne vd. 2012: 52-60).

Türkiye’ye bakıldığında uygulanan destek ve yardım politikaları dolaylı olarak terk için risk faktörü oluşturabilecek durumlara cevap verecek niteliktedir. Alanyazında yer alan politika önerilerine yakın politika ve prosedürlerin Türkiye resmi belgelerinde de yer aldığı görülmektedir. Ancak hiçbir politika belgesi, eylem planı ya da yönetmelikte doğrudan çocuk terkinin önlenmesini hedef alan bir madde

bulunmamaktadır. Bunun yanında bu uygulamaların Türkiye’de bebek terkinin ya da daha büyük çocukların terkinin önleme noktasında işlerliğini denetleyen bir araştırma mevcut değildir. Bu nedenle bu destek hizmetlerinin bebeğini terk etme riski altında olan ya da bebeğini terk eden ebeveynlere nasıl bir etkide bulunduğunu saptayabilmek henüz mümkün değildir.

1.6. EBEVEYNLİK KAVRAMI

Bir bebeğin kendi ebeveyni tarafından terk edilmesi söz konusu olduğunda anne ve baba kavramlarının anlamları ve bu kavramlara atfedilen roller üzerine de düşünmek gerekmektedir. Toplum nezdinde sağlıklı bir ebeveynin bir bebeği terk etmesi veya öldürmesi hayatın olağan akışına uygun bir davranış olarak görülmemektedir. Ancak bu eylem mental sağlığı bozulmuş ve gerçeklik algısını kısmen ya da tamamen kaybetmiş ebeveynler tarafından gerçekleştirilebildiği gibi sağlıklı bireyler tarafından da gerçekleştirilebilmektedir. Burada anneliğin ve babalığın doğuştan gelen içgüdüsel özellikler mi yoksa sonradan öğrenilen ve kazanılan özellikler mi olduğu ve bu sıfatlardan bireyin vazgeçme ihtimalinin var olup olmayacağı sorgulanacaktır.

Türk Dil Kurumu’nun güncel sözlüğünde “ebeveyn” Arapça kökenli ve “anne-baba” anlamına gelen bir kelime olarak tanımlanmaktadır. Aynı sözlükte “anne” kelimesi “çocuğu olan kadın, ana, valide, kocakarı, mader, nene, aba” ve “yavrusu olan dişi” olarak tanımlanırken “baba” kelimesinin oldukça çeşitli anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Sözlüğe göre “baba” kelimesinin “çocuğu olan erkek, peder”, “çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek” anlamlarına geldiği açıklanmakla beraber “bir ülkeye ve topluluğa yararlı olmuş kimse”, “anlayışlı, iyi huylu erkek”, “ata”, “kaliteli üstün nitelikli insan” gibi anlamlar barındırdığı da belirtilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2021).

Tanımlardan da anlaşılacağı üzere anne ve baba kavramları bir çocuğun dünyaya gelmesinde biyolojik katkıları olan kişiler olmanın çok ötesinde anlamlar barındırmaktadır. Bu anlamların toplumun kadına ve erkeğe bakış açısından etkilenmiş ve toplumsal normlara göre şekillenmiş olduğu görülmektedir. Annelik ve

babalık bu normların ışığında çeşitli görevler atfedilen ve çocuk üzerinde farklı etkileri olan iki kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Annelik, kadına atfedilen ve neredeyse sorgulanamaz bir alanı temsil eden toplumsal bir rol olarak feminist alanyazının üzerinde durduğu ve çokça tartıştığı bir konu olmuştur. Bu noktada kadının biyolojik olarak doğurma yeteneğine sahip olmasının, içgüdüsel olarak annelik arzusu içerisinde olması anlamına gelip gelmediği, bir bebeğin bakımına dair tüm bilgi ve yeteneklere doğuştan sahip olup olmadığı ve annelik rolünü kendi isteğiyle reddetme veya erteleme hakkının olup olmadığı gibi birçok konu sorgulanmış ve tartışılmıştır. Aynı zamanda anne olan kadınların kariyerlerini, eğitimlerini ve sosyal hayatlarını devam ettirebilme konularında önüne çıkan engeller de feminist alanyazının ve toplumsal cinsiyet çalışmalarının üzerinde durduğu noktalardan biri olmuştur.

Bir canlıyı dünyaya getirme, onu besleme, büyütme ve yetiştirme yetisine sahip olan kişi olarak tanımlanması nedeniyle “anne” tarih boyunca ve hemen hemen her toplumda kutsanan ve oldukça özel bir konuma yerleştirilen bir olgudur. Bu nedenle annelik, kadının toplumdaki konumunu, kendine ve hayata bakış açısını şekillendiren en önemli rollerinden biri haline gelmiştir.

Arendell (2000) araştırmaların anneliğin, kadınların tümü tarafından aynı şekilde deneyimlenen ortak bir tecrübe olmadığını ortaya çıkardığını ifade etmektedir (akt. Donath, 2015: 343). Çok eski tarihlerden günümüze gelene kadar çeşitli değişimler yaşayan annelik kavramı, kadınların erkek egemen sistemin baskısı altında kalmalarını sağlayan ve üzerinde çalışmalar yapılmaya devam edilen bir kavramdır (Türkdoğan, 2013: 36). Badinter (1992)’e göre annelik iki anlamı içerisinde barındırır. Bunlardan ilki hamilelik ve doğum sürecinde bebeğin sağ kalması için uğraşp onu sağlıklı bir şekilde dünyaya getirme sürecini ifade etmekte, ikincisi ise bu bebeğin uzun vadede sevgi ve eğitimle desteklenmesini sağlama sürecini ifade etmektedir (akt. Türkdoğan, 2013: 38). Dillaway (2006) ise anneliği bir kadının yaşamı süresince çocukları evi terk etmiş olsa bile iyi anne ideolojisini devam ettirme ihtiyacı ile birlikte yaşamı boyunca sürdüreceği bir meslek olarak tanımlamıştır (akt. Pedersen, 2016: 34).

Timurturkan (2019) annelik rolünün kadınlığı tanımlayan en ayırt edici özellik olduğunu ve cinsiyetin normatif düzeninin bu rol etrafında konumlandırıldığını ifade etmektedir. Ve anneliğin; toplumsal cinsiyet düzeninde kadın için baskı unsuru oluşturan bir durum ortaya çıkardığını, önceden belirlenmiş sabit normlar üzerinden kadınların hayat pratiklerini ve deneyimlerini şekillendirdiğini eklemektedir. Kadınlığın ve annelik kimliğinin birbirine bu kadar kenetlenmiş olması kadınlığın anneliğe, anneliğin ise kadınlığa indirgenmesine neden olmakta ve kadını sadece doğurganlığı üzerinden tanımlanan bir cinsiyet haline getirmektedir (Timurturkan, 2019: 65).

Geçmişten günümüze değin bir değişim sürecinde olan ve her dönemin “ideal anne” protatipinin dönemin sosyal, siyasal, ekonomik ve dini koşullarına göre değiştiği görülmektedir. Badinter, “annelik sevgisi” kavramının 18. yy.ın sonlarına doğru yaşanan zihinsel devrimlerin sonucunda ortaya çıktığını vurgulamaktadır (akt. Bahar, 2019: 35). Dolayısıyla bugün sözünü ettiğimiz fedakar, ilgili, çocuğunun her ihtiyacına cevap veren anne imgesinin son birkaç yüzyılın ürünü olduğunu söylemek mümkündür. Değişen sosyolojik ve siyasal gelişmelerin yanında bilimsel ve teknolojik gelişmelerin de bugünün annelik algısında önemli bir yeri vardır. Bugün bir kadının doğurganlığını kontrol edebilecek yöntem ve araçlara erişim imkanının yanı sıra anne olamayan kadınların tıbbi tedavi ve yöntemlerle çocuk sahibi olmasının önünün açıldığını da görmekteyiz.

Kendi doğurganlıklarını kontrol altına alma özgürlüğünü kazanmaları ve kamusal alanda daha fazla öne çıkmaları neticesinde bugün artık kadınların önünde “anneliği benimsemek, reddetmek ya da annelikle müzakere etmek” gibi üç olasılık bulunmaktadır (Badinter, 2020: 12). Bu seçimler toplumsal düzlemde farklı tepkilerle karşılanacaktır. Anneliği benimsemek; anne olmak için işinden, kariyerinden, akademik gelişiminden fedakarlık ederek, sadece çocuğuna odaklanmak “iyi anne”liğin bir tezahürü olarak algılanırken tüm bunlar için çocuk sahibi olmaktan vazgeçmek kadının eksik veya tamamlanmamış bir kadın olarak algılanmasına, her ikisini müzakere etmeye çalışmak ise kadının tam olarak iyi bir anne olamaması ya da “kötü anne” olarak algılanmasına neden olabilmektedir. Buradan hareketle her seçimin toplum nezdinde bir karşılığı ve sosyal bir yaptırımı olduğunu söylemek mümkündür.

Annelik üzerine yüklenen bu sorumluluk, görev ve özellikler kadınlar üzerinde baskı kurmakta ve onları ideal anne modeline uymama, yeterli ve iyi bir anne olamama gibi endişelerle baş başa bırakmaktadır. Heteroseksüel, evli, toplumsal norm ve kurallar içerisinde uyumlu hareket eden kadınların dışında kalanlar kendilerini “ideal anne” modelinin de dışında bulmaktadır. Annelik üzerine yüklenen tüm bu görev ve sorumluluklara uyum sağlayamamak ve yeterli bir anne olamama duygusu kadında büyük bir baskı oluşturmakla beraber anne olmaktan pişmanlık duymasına da neden olabilmektedir (Donath, 2015: 362).

Anneliği kadının doğasından gelen vazgeçilmez bir ihtiyaç olarak empoze eden toplumsal söylem, kadınlara “ideal annelik” tasavvurlarını sunar. Ve bu söylemler kadınlar için tam bir mükemmellik ve hatasızlık anlamına gelmektedir. Bunun sonucunda özellikle medya ve politika aracılığıyla iyi ve kötü annelik kategorileri oluşturulmaktadır (Hançer, 2018: 191). Ladd Taylor ve Umansky (1998), kötü anne tasvirinin beyaz orta sınıf anneliğinin dışında kalan herkesi, örneğin; bekar anneleri, siyahi anneleri, çok genç veya yaşlı anneleri, kariyerine odaklanmış anneleri ve çok fazla çocuk doğuran anneleri kapsadığını belirtmektedir (akt. Pedersen, 2016: 33). Yani kendini tümüyle çocuğuna adamayan ve farklı uğraşlar içinde bulunan ya da tüm gücünü çocuğuna adanmak için yeterli fiziksel, biyolojik ve ekonomik şartları sağlayamayan anneler ideal annelik tasvirinin dışında kalmaktadır. Çocuklarını ihmal ve istismar eden, terk eden ya da öldüren anneler ise nihai kötü annelerin başında gelmektedir (Pedersen, 2016: 33).

Gittins (2012), kadınların çocuk sahibi olup olmayacağına çeşitli kontrol yöntemleriyle karar verebildiği bir ortamda annelik içgüdüsünden söz edilemeyeceğini ifade etmektedir. Bunun yanında evlenmeden çocuk sahibi olan kadınların toplum nezdinde annelik içgüdülerine göre hareket etmiş kadınlar olarak sayılmadığını, bunun tam tersine ahlaksız ve sorumsuz gibi birçok nitelemeyle karşılandıklarını vurgulamaktadır. Gittins (2012), annelik içgüdüsünün sadece evli kadınlara atıf yaptığını ve bu söylemin gerçeği yansıtmadığını ifade etmekte ve tüm annelerin doğum yaptıktan sonra her zaman çocuklarını büyüttükleri fikrinin de sadece bir yanılsama olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda “doğum anından sonra annelik artık sosyal bir olgudur” (Gittins, 2012: 70-71).

Görüldüğü üzere tek bir annelik söyleminden, annelik tasvirinden ya da evrensel ve doğaüstü bir annelik içgüdüsünden bahsetmek, anneliğin tarihsel gelişimi ve günümüzdeki durumu göz önünde bulundurulduğunda, zor görünmektedir. Bugün çocuklarından vazgeçen, doğumdan sonra bebeğini terk etmeyi seçen ya da çeşitli faktörler ve baskılar doğrultusunda bu eyleme başvuran, çeşitli bunalımlar sonucu çocuğunun hayatını sonlandıran annelerin var olduğunu ve her kadının aynı annelik deneyiminden, aynı annelik arzusundan geçmediğini kabul etmek gerekir.

Babalık da tıpkı annelik kavramında olduğu gibi tarihsel süreç içerisinde değişim gösteren, üzerine farklı sorumluluklar yüklenen ve farklı anlamlar barındıran bir kavramdır. Annelik ve anneliğin çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi ile ilgili çalışmalar uzun yıllardır kaleme alınırken babalığa ilişkin çalışmaların çok yakın tarihlere kadar ilgi görmediği ve babalık rolünün üzerinde durulmadığı görülmektedir.

Nash (1976) 20. yy.ın ortalarına gelene kadar sosyal bilimcilerin babalık kavramına ve babalık rollerine pek fazla ilgili duymadığını ve 1950-1960 öncelerine dair bilgilere erişimin çok kısıtlı olduğunu belirtmektedir (akt. Ozgun vd., 2011: 365). Çabuklu (2007) ise İkinci Dünya Savaşı sonrası babalık rollerine ilişkin toplumsal algıda yaşanan değişikliğe dikkat çekmekte, bu dönemden sonra güler yüzlü, sıcakkanlı, eşiyle iş birliği yapan, ilgili baba imajının yavaş yavaş kabul görmeye başladığını ifade etmektedir (akt. Avşar, 2018: 236). Çalışmalar, özellikle 70'li yıllardan itibaren kadının rollerinde ve yaşamında geçirdiği değişimlerin erkekleri de etkilediğini özellikle babalık rollerinin kadının kamusal alandaki etkinliğinin artmasıyla beraber büyük bir değişim geçirdiğini ve bu sürecin hala devam ettiğini göstermektedir (Zeybekoğlu, 2013: 303). Yaşanan bu değişim ve gelişim süreci ve ebeveynlik rollerinde ortak paylaşım ve iş bölümünün güçlenmesi ve baba rolünün çocuğun gelişimi üzerindeki etkisine değinen çalışmaların artmasıyla babalık kavramına duyulan ilgi de zamanla artış göstermiştir.

Babalık kavramı ve babalık rolü erkeğe yüklediği rol ve görevler bakımından yeni yeni gelişen bir alan olan erkeklik çalışmaları alanyazınının üzerinde durduğu en önemli konulardan biri haline gelmiştir. Avşar (2018), baba olmanın erkeklik sürecinin tamamlayıcısı olarak algılandığını ve erkeğin nasıl bir baba olduğu ile nasıl bir erkek

olduğu arasında güçlü bir bağın bulunduğunu ifade etmektedir. Tol ve Taşkan (2018) babalığı, erkekliğin temize çekildiği, olumsuz davranışların terk edildiği bir dönüşüm ve değişim süreci olarak algılandığını aktarmaktadır. Sancar (2009) ise, babalığın, erkek olmanın en zor hallerinden biri olduğunu ifade etmektedir. Sancar’a göre babalık, anneliğin doğumla beraber kazanılması gibi somut bir bağı ifade etmemektedir. Babalık kadının onayına duyduğu ihtiyaç nedeniyle bir belirsizliği de içerisinde barındırmaktadır. Bu nedenle babalık, biyolojik anlamının ötesinde inşa edilmesi sosyal ve kültürel faktörlere bağlı bir süreçtir (Sancar, 2009: 120).

Babalık rolüne ilişkin algıyı şekillendiren en önemli etkenler aile yapısı, toplumun kadın ve erkeğe atfettiği roller, annelik ve babalık rollerinden beklentilerdir. Geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine göre baba, evi geçindiren, dışarıda çalışarak eve ekmek getiren kişidir (Mercan ve Tezel-Şahin, 2017: 3). Tol ve Taşkan (2018), erkeklik ve babalık söylemlerini araştırdığı çalışmalarında babalık söylemlerini beş kümede incelemiştir. Bunlar egemen erkeklik söyleminden eşitlikçi erkeklik söylemine doğru; “geleneksel babalık, yeni geleneksel babalık, hevesli babalık, gayretli babalık ve çizgi dışı babalık” şeklinde sıralanmıştır. Bu çalışmada geleneksel babalık “değişime kapalı, otoriter ve çocuklara mesafeli” olarak tanımlanmakta ve günümüzde geleneksel babaların hala en yaygın kategoriye oluşturduğu ifade edilmektedir. Araştırmada hem kadınların hem de erkeklerin babalık ve erkeklik kavramlarıyla en sık ilişki kurduğu kavram “geçim” kavramı olarak bulunmuştur (Tol ve Taşkan, 2018: 24-26). Sancar’da çeşitli sosyal kurumlar içerisinde erkeklik hallerini incelediği çalışmasında babalık kavramının “geçim sağlama” rolüne değinmiş, babalığın sosyal ve hukuki konumu bağlamında; “*ailede “geçim sağlayan”, piyasada “çalışan”, devlet karşısında “aile reisi” olarak konumlanan toplumsal bir pratik*” olduğunu ifade etmiştir (Sancar, 2009: 121).

Çalışmalar, toplumda babanın geleneksel rollerinin hala güçlü olduğunu gösterse de diğer yandan babalığın sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerle beraber bir değişim sürecinde olduğu ve çocuğun yetiştirilmesinde baba katılımının artışında olumlu yönde bir değişim yaşandığını göstermektedir. Gelişen bu babalık imajı “yeni babalık” olarak adlandırılmakta ve annelerle beraber doğuma giren, çocukların gelişimiyle daha aktif olarak ilgilenen ve iletişimi daha güçlü, kız çocuklarıyla da

erkek çocuğuyla olduğu kadar vakit geçiren bir babalık şekli ortaya çıkmıştır (Zeybekoğlu, 2013: 308). Sancar, “yeni babalık” kavramının “batılı, beyaz, orta sınıf ve belirli bir gelir düzeyinin üzerinde” olan erkeği tanımladığı için “hegemonik erkeklik” formuna uygun bir babalık modeli olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle “yeni babalık” kavramının tam olarak eşitliğe dayalı bir kavram olarak geliştiğini söylemek doğru olmayacaktır (Sancar, 2009: 147).

Araştırmaların ebeveynlik ve babalık konusunda üzerinde durduğu en önemli noktalardan biri de babanın katılımının çocuğun gelişimine dair olumlu etkisi olmuştur. Atmaca-Koçak (2004), babanın çocuğun gelişimi ve yetiştirilmesinde katılımını etkileyen faktörleri; “evlilikten memnun olma durumu, annenin ev dışında çalışıp çalışmama durumu, erkeğin babalık rolünü nasıl algıladığı, çocuğun cinsiyeti ve cinsiyet rolünün gelişimi” şeklinde sıralamaktadır. Bu noktada evlilikten memnun olma durumu baba katılımını ve aile ilişkilerini olumlu yönde etkilemekte, annenin de çalıştığı durumlarda baba katılımı ve ev içi iş bölümü artmaktadır. Babanın babalık rolünü nasıl algıladığı katılımında olumlu ya da olumsuz yönde belirleyici olurken, erken yaşta ve henüz hazır hissetmediği dönemde baba olan erkeklerin çocuğun bakımına katılımının oldukça olumsuz etkilendiği ve erken babalığın erkekte bir kriz yarattığı görülmektedir (Atmaca-Koçak, 2004: 7-9).

Toplumun modernleşmesi ve kadın ve erkeklerin sosyal rollerinde yaşanan değişimler “yeni babalık” kavramını ortaya çıkardığı gibi “yeni erkekliklerin” de ortaya çıkmasına neden olmuştur. Günümüzde yaşanan erkeklik deneyimi yıllar öncesinden çok farklıdır. Avşar (2018), erkeklerin kamusal alanda inşa ettiği modern erkeklik rolleriyle ev hayatında hane halkının rol ve beklentilerinin çatıştığını ve bunun bir tür kimlik krizine neden olabildiğini aktarmaktadır. Özellikle babalık rolünün erkeği, sosyal hayatta inşa ettiği modern erkeklik rolünü kaybetme riskiyle karşı karşıya bıraktığı, bunun da yaşanan krizi derinleştirebileceğini ifade etmektedir (Avşar, 2018: 238-239). Yani babalık, modern toplum sürecinde kendiyile daha fazla ilgilenen, dış görünümüne zen gösteren, sosyal yaşamıyla ön plana çıkan erkeklik modeliyle beraber, erkekliği tamamlayan imge olmaktan yavaş yavaş uzaklaşmakta ve geleneksel rollere olan bağlılıktan bir kopuş süreci yaşanmaktadır. Bu kopuş süreci

daha çok gelişmiş ülkelerde yaşanırken, ülkemizde babalığa dair algının aynı hızla değişim geçirdiğini söylemek güç olacaktır.

1.7. MEDYA

Toplumda bazı rollerin belirlenmesini, ideolojilerin yaygınlaştırılmasını ve tercihlerin şekillenmesini etkileyen en önemli unsurlardan biri medyadır. Öyle ki “medya” bazı çalışmalarda “dördüncü kuvvet” olarak nitelendirilmektedir. Günümüzde teknolojinin de gelişimiyle beraber kitle iletişim araçlarının hayatın vazgeçilmez bir parçası haline geldiği görülmektedir. Bu araçlar, her geçen gün değişim ve gelişim göstermekte; sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik birçok alanda bilgi sahibi olunmasını sağlamakta ve çeşitli algı mekanizmalarıyla da insanları yönlendirmektedir.

1.7.1. Yeni Medya ve İnternet Gazeteciliği

Medya, kitle iletişim araçları adı verilen her türlü basılı ve yazılı yayın organlarını kapsayan geniş bir kavramdır. Kitle iletişim araçlarının zaman içerisinde geçirdiği gelişim “geleneksel medya” ve “yeni medya” olarak iki farklı kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Geleneksel medya, yazılı, işitsel ve görsel medya araçlarını (gazete, dergi, radyo, televizyon) ifade etmektedir. Geleneksel medya unsurları tek taraflı yayın yapan, yüksek maliyetlerle üretilen, belirli periyotlarla yayınlanan ve izleyici veya okuyucunun tüketici konumunda olduğu medya araçlarıdır (Baranseli ve Yüksel, 2012: 3).

Geleneksel medya araçlarının, daha doğrusu kitle iletişim araçlarının ortaya çıkış noktası gazetelerdir. Tokgöz, gazetelerin kökeninin “14. yy.da aristokrasi hakkında bilginin taşındığı ‘haber kâğıtları’ ve burjuvazinin ticari sorunlarını çözmek için kullandığı ‘haber mektuplarına’ dayandığını” belirtmektedir (akt. Turan, 2007: 9). Gazetelerin sürekli basılan bir medya aracı olarak meydana gelmesinin ise 17. yy. civarlarında gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Bu dönemlerde gazeteler savaş haberlerini duyurma ve siyasal propaganda üretmek amacıyla kullanılmaya başlanmış ve günümüzdeki anlamıyla gazetenin temelleri oluşturulmuştur. Gazetelerin

düzenliliğinin ve sürekliliğinin sağlanması ise matbaanın bulunmasıyla gerçekleşmiştir (Aydoğan, 2013: 28). Kazaz (2007), 19. yy.ı gazeteciliğin tepe noktası olarak tanımlarken 20. yy.da kitle iletişim araçlarının gelişmesiyle altın çağının yaşandığını ifade etmektedir (akt. Kuyucu, 2017: 449).

Teknolojik gelişmelerin hız kazanması, bilgisayarın ve internetin icadıyla beraber kitle iletişim alanında yeni bir terim olarak “yeni medya” kavramı ortaya çıkmış ve “geleneksel medya” araçlarının sahip olduğu özellikleri ve daha fazlasını tek bir çatı altında toplayan bir mecra meydana gelmiştir. “Yeni medya” kavramı sayısal, etkileşimsel medyayı, internet ağlarını ve sosyal iletişim medyasını nitelemek için kullanılmaktadır. Lievrouw ve Livingstone (2007)’ a göre “yeni medya” terimi “bilgi ve iletişim teknolojileri ile bunlarla bağlantılı sosyal bağlamları, iletişim becerilerini artıran cihazları, bu cihazların kullanılarak geliştirilen iletişim etkinlikleri ile pratiklerini ve bu cihazlarla pratikler etrafında şekillenen sosyal düzenleme veya örgütlenmeleri” ifade etmektedir (akt. Binark, 2018: 19). Yeni medya, hızı ve kapsamıyla geleneksel medyanın ilerisine geçtiği, bilginin istenildiği anda seçilebildiği, ulaşılabilirdiği, başkalarıyla paylaşılabilirdiği, bilgi kaynaklarına geri bildirimin anında yapılabilirdiği bir sanal etkileşim aracıdır (Baranseli ve Yüksel, 2012: 5). Birey, geleneksel medya karşısında içerikleri tüketen, sunulanlar arasında tercihte bulunan bir konumda iken, yeni medya ile sunulanlar üzerinde etkide bulunabilme konumuna geçmiştir (Arslan vd., 2020: 23). Özetlemek gerekirse yeni medya internet ve teknolojik gelişmelerle beraber hayatımızın vazgeçilmez parçalarından biri haline gelen telefon, bilgisayar, tablet gibi cihazlar aracılığıyla içerisine dahil olduğumuz sanal dünyada ulaşabildiğimiz yazılı, görsel, işitsel her türlü bilgiyi, haberi, ürünü ifade etmektedir.

Yeni medyanın hayatımıza kattığı en büyük değişimlerden biri “internet gazeteciliği” kavramının ortaya çıkışını sağlamasıdır. İnternetin yaygınlık kazanmasıyla beraber gelişen etkileşimli medya ortamı gazetecilik anlayışında da bir değişime neden olmuş ve “internet gazeteciliği” kavramı alanyazına dahil olmuştur. İnternet gazeteciliği, geleneksel gazetecilik faaliyetinin internet vasıtasıyla gerçekleştirilmesi ve haberlerin internet üzerinden yayınlanmasıdır (Kuyucu, 2017: 450). İlk ortaya çıkışı geleneksel gazetelerin birebir aynısının internet üzerinden

yayınlanması şeklinde olsa da zamanla daha geniş çerçeveye yayılan bir mecra haline gelmiştir (Aydoğan, 2013: 31). “İnternet gazeteciliği, okura haberin üretim sürecinde katılım imkanı veren, video, ses, görüntü ve yazı gibi birden fazla formatın bir arada erişimine olanak tanıyan, geleneksel gazetecilik faaliyetine göre düşük maliyetli, zamanın daha iyi kullanılmasını sağlayan, masabaşı habercilik olanaklarına sahip olan, dijital bir haber üretim sürecini” ifade etmektedir (Koralp-Özel ve Deniz, 2019: 445). İnternet gazeteciliğinin sunduğu en önemli değişim okuyucuya etkileşim, çoklu ortam (multimedya) ve hipermetinsellik (bağlantılı metin) gibi özellikleri bir arada sunmasıdır (Aktas, 2007: 30).

Medyada hızlı bir şekilde yaşanan gelişim ve değişim süreci bazı problemleri de beraberinde getirmektedir. İnternetin kullanımının artması, sosyal medyanın yaygınlaşması, reklam faaliyetlerinin büyük bölümünün internet üzerinden gerçekleşmesi ve haber metinlerinin de bu sürecin içerisinde yer alması bazı etik ihlallerin meydana gelmesine yol açmaktadır. Bu ihlaller profesyoneller tarafından gerçekleştirilebildiği gibi diğer internet kullanıcıları tarafından da gerçekleştirilebilmektedir.

Işık ve Koz (2014) editörlerin haberi yayınlarken ticari kaygılarının ön planda olduğuna, içeriklerin izleyici ve ziyaretçi sayılarının ve istatistiklerin dikkate alınarak hazırlandığına dikkat çekmektedir. Bu noktada haberlerin üretim sürecinde daha fazla dikkat çekmek ve ziyaretçi kazanmak amacıyla geleneksel gazetecilikte kullanılmayan türden haber başlıkları, şiddet, cinsellik/erotizm içeren görseller, reklamdan ayırt edilmesi zor olan içeriklerin kullanılması söz konusu olmaktadır (Işık ve Koz, 2014: 28).

Medyada zaten var olan etik ihlallere ek olarak internet gazeteciliğiyle beraber yeni ihlal türleri ortaya çıkmıştır. Özellikle haberlerin okuyucular tarafından paylaşımının söz konusu olduğu ve bir haberin geleneksel medya araçlarına göre geniş kitlelere yayılımının çok daha kolay olduğu yeni medya araçlarında, etik olarak problemli bir materyale maruz kalan kişi sayısının da artış gösterdiği göz önünde bulundurulması gereken bir gerçektir (Özel ve Deniz, 2019: 446). Bayraktutan (2012) internet ortamında kişilerin ve kurumların zamanla yarıştığı gerçeğine dikkat

çekmekte ve etik muhakemenin gerçekleştirilmesi ve doğru ve yanlış ayırt etmek için zamana ihtiyaç olduğunu, ancak internet ortamının gerektirdiği hızlı düşünme ve hızlı hareket etme zorunluluğunun zaman zaman ihlallere yol açabildiğini ifade etmektedir (akt. Koralp-Özel ve Deniz, 2019: 448).

İrvan (2005), gazeteciliğe ilişkin etik ilkeleri üç ana başlık altında incelemiştir. Bu başlıklar; “haber kaynaklarına yönelik ilkeler, habere konu olan kişilere yönelik ilkeler ve haber toplama yöntemlerine yönelik ilkeler” şeklinde sıralanmaktadır. Haberin kaynağına yönelik ilkeler kaynağın gizliliğinin korunmasına, kamu yararının gözetilmesine, bilginin doğruluğunun önemine ve bu konuda dikkat edilmesi gereken yönler işaret etmektedir. Habere konu olan kişilere yönelik ilkeler; din, dil, ırk, cinsiyet, sosyal statü gibi nedenlerle kimseye karşı ayrımcılık yapılamayacağı, aşağılanamayacağı ve kınanamayacağı, eleştiri sınırlarını aşan ifadelerin kullanılamayacağı, masumiyet karinesine aykırı hareket edilemeyeceği, özel yaşamın gizliliği ilkesinin ihlal edilemeyeceği gibi konuları içermektedir. Haber toplama yöntemlerine ilişkin ilkeler ise; gazetecinin bilgi almak için kullanacağı materyallerin belirli kurallar dahilinde kullanması gerektiğine, ses, görüntü, fotoğraf gibi belgelerin elde edilmesinde yanıltıcı yöntemlere başvuramayacağına değinmektedir (İrvan, 2005: 65-67). İrvan’ın bahsettiği bu etik ilkeler geleneksel gazetecilik için geçerli olduğu gibi yeni medya içerisinde yer alan internet gazeteciliği için de geçerliliğini korumaktadır.

Bunların yanında özellikle cinsiyetçi unsurlar barındıran bir dizi etik problemten de söz edilebilmektedir. Bunlar; kadın, erkek ve LGBT bireylerin eşit temsil sorunları, istismar, cinsel şiddet, fiziksel şiddet gibi unsurların pornografik bir dille aktarımı, bu olayların haberleştirilmesinde kullanılan cinsiyetçi, mağdur suçlayıcı söylemler, özellikle konusu şiddet olan haberlerde tetikleyici görsel materyallerin açık bir şekilde sunulması şeklinde karşımıza çıkabilmektedir. Cinsiyet çalışmalarının yaygınlaştığı ve önem kazandığı bu dönemde araştırmacılar, medyada yer alan cinsiyetçi unsurların tespiti, bu unsurların insanlar üzerindeki etkisi ve bu unsurların ortadan kaldırılması için yenilenme ve iyileştirme faaliyetlerinin nasıl olması gerektiği gibi konular üzerinde durmaktadır.

Araştırmacılar kadınların belirli kalıplar üzerinden medyada temsil edildiklerine ve özellikle haber metinlerinde dikkat çekmek için kişilik ve yaşam haklarını zedeleyecek söylemlere ve etik dışı görsellerin kullanılması gibi davranışlara maruz kaldıklarını aktarmaktadır. Köker (2012), kadının şiddet mağduru olduğu bir haber metninde şiddetin ayrıntılarıyla yer alması ve haber içerisinde bu kısmın özellikle uzun tutulması gibi davranışların şiddetin normalleştirilmesinde önemli bir etkisinin olduğunu ifade etmektedir (Köker, 2012: 143). Diğer yandan Doğan'ın da belirttiği gibi cinsel içerikli, öznesinin kadın olduğu bir haber daha çok “tık”, “tıraj” ve “reyting” anlamına gelmektedir. Bu nedenle bu tür haberler aracılığıyla medyanın kadın bedeni üzerinden kar amacı güttüğünü ve kadın bedenini bir meta aracı olarak kullandığını söylemek yanlış olmayacaktır (Doğan, 2008: 117-118).

Medyada ve haberlerde yer alırken bazı etik ihlallere maruz kalan gruplardan biri de çocuklar olmaktadır. Aktaş-Salman (2019), çocukların medyada nadiren yer aldıklarına dikkat çekmekte ve suçlu, tehlikeli, mağdur, çaresiz, pasif varlık gibi belirli kategoriler üzerinden temsil edildiklerine değinmektedir. Aktaş-Salman (2019), haber metinlerinde gerçekleştirilen belli başlı etik ihlalleri; “kurbanlaştırma, küçük düşürme, damgalama/yargısız infaz/ayırmıcılık, ihlali meşrulaştırma/doğallaştırma ve çocukta travma yaratabilecek başlık ve ifadelerin kullanımı” şeklinde sıralamaktadır. Üzerinde durulması gereken en büyük sorunlardan biri de özellikle istismar, şiddet ve ihmal gibi fiillerin mağduru olan çocukların fotoğraflarının açık bir şekilde kullanılması ve çocukların mağduriyetlerine katkıda bulunulmasıdır (Aktaş-Salman 2019: 18).

UNICEF de gazetecilik faaliyetlerini çocuk hakları perspektifinden incelediği raporunda; çocuklarla ilgili haberlerde stereotiplere ve sansasyonel sunumlara yer verilmemesi, çocukların kimliklerinin ve görüntülerinin gizlenmesi, küçük düşürücü, onurunu zedeleyici ya da ayrıştırıcı söylemlerden uzak durulması, çocuklara karşı ayrımcılık yapılmaması, çocukların fail ya da mağdur olduğu haberlerin sunumunda özellikle hassasiyet gösterilmesi ve görüntülerin gizliliğine dikkat edilmesi gibi konulara dikkat çekmektedir (UNICEF, 2007: 62-66).

Üzerinde durulan konular dışında etik ihlallere, ayrımcılığa ve hak ihlallerine maruz kalan birçok farklı grup sayılabilir. Dönemin iktidar ideolojisine göre bu gruplar

zaman içerisinde farklılaşabilir ya da yer değiştirebilir. Bu ihlaller geleneksel medya araçlarında görüldüğü gibi yeni medya araçlarında da sık sık görülmekte hatta daha fazla kitleye ulaşması nedeniyle daha büyük problemler oluşturabilmektedir. Günümüz teknolojik gelişmeleriyle beraber etik sorunların ve hak ihlallerinin farklı bakış açılarıyla irdelenmeye ve yeni çözüm önerilerine ihtiyaç duyan bir konu olduğu ortadadır. Medya araçları birçok yönüyle insan hayatını etkileyen ve şekillendiren bir iletişim biçimi olması nedeniyle insan üzerindeki etkilerinin etik boyutu da dikkate alınarak tüm yönleriyle ele alınması ve bu konuda daha özverili hareket edilmesi gerekmektedir.

1.7.2. Medya ve Toplumsal Cinsiyet

Kitle iletişim araçları ve medya insanların dünyaya dair bakış açısını ve anlayışını şekillendirmede büyük öneme sahip araçlardır (Giddens, 2012: 208). Medya ve yeni teknoloji araçları toplumun ve kültürel öğelerin bir parçası olduğu gibi özellikle medya yoğunluğunun yüksek olduğu ülkelerde, farklı düzeylerde de olsa toplumu etkilemediği bir yönü neredeyse bulunmamaktadır (Joseph vd., 2012: 14).

Endüstri toplumunun gelişimiyle beraber düzenin işleyişinde bir dizi semboller, işaretler ve stereotipler kullanılmaya başlanmıştır. Bu semboller ve stereotipler bazı kurumlar ve özellikle de medya araçları tarafından servis edilir ve yaygınlaştırılması sağlanarak stereotipleştirme görevi yerine getirilir. Bu imajlar ve semboller bireylerin toplumda var olabilmelerini sağlar ve bireyler gerektiği gibi davranmayı medya aracılığıyla öğrenirler. Filmler, dergiler vb. araçlar bireyin toplum içerisinde nasıl davranması gerektiğinin tarifini yapmaktadır (Mendras, 2009: 63-64). Söğüt (2019), medyanın bireyler üzerindeki bu etkisinin sadece siyasal ya da ekonomik tercihlerle sınırlı olmadığını, aynı zamanda bireyin nasıl bir kimlik özelliğine sahip olması gerektiğine dair düşüncelerini de şekillendirdiğini ifade eder. Bu noktada birçok araştırmacı medyanın oluşturduğu temsillere dikkat çekmektedir.

Temsiller birbirlerine eklenerek bireylerin topluma ve diğer insanlara bakış açısını biçimlendirmekle beraber, değer ve davranış biçimlerinin yeniden üretilmesine de katkı sağlamaktadır (Tanrıöver, 2012: 155). Tüm bu temsiller toplumsal

stereotiplerle, özellikle de toplumsal cinsiyetle ilgili stereotiplerle doğrudan ilişkilidir. Birey medya temsilleri aracılığıyla toplumsal rollere ilişkin birçok kalıp yargıyı öğrenir ve bunu uygulamaya sevk edilir. Medya içerikleri bazen açık bazen de gizli bir şekilde bireylere toplumsal cinsiyet ile ilgili mesajlar vermekte ve kadın ve erkeklerin belli kalıplar içerisinde ve bu roller doğrultusunda hareket etmesi beklentisini taşımaktadır (Söğüt, 2019: 216). Bu noktada toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilme ve toplumda inşa edilme sürecinde medyanın ve haber metinlerinin etkisine daha detaylı bir şekilde bakmak gerekmektedir.

1.7.2.1. Medyada Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu ve İnşası

Cinsiyet, bireylerin anatomik ve fizyolojik farklarına atıf yaparken toplumsal cinsiyet, bireylerin toplumsal ve kültürel olarak kurulan erillik ve dişillik rollerine atıf yapmaktadır (Giddens, 2012: 505). Toplumsal cinsiyet, bireyi kadınsı veya erkeksi olarak kategorize eden psikososyal bir terimdir (Rice, 1996 akt. Dökmen, 2009: 20). Toplumsal cinsiyet rolleri, toplumun belirlediği ve bireylerin yerine getirmesini beklediği cinsiyete ilişkin rollerdir. Toplumsal cinsiyet “kollektivitenin, kurumların ve tarihsel süreçlerin” ortaya çıkardığı özelliklerdir (Connell, 2000: 190).

Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesine ilişkin birden fazla kuram bulunmaktadır. Sosyal psikoloji alanında yapılan birçok çalışma çocukların sosyal rolleri ve toplumsal cinsiyete dair rolleri öğrenme sürecinde medya araçlarından etkilendiğini ifade etmektedir. Sosyal öğrenme kuramı, bunlardan biridir. Bu kurama göre birey toplumsal rollerini öğrenirken edimsel koşullanma ve model alma-taklit süreçlerinden geçmektedir. Aile, çevre gibi faktörlerin etkisinin yanı sıra medya araçları, özellikle de televizyon, cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde önemli bir faktördür (Dökmen, 2009: 59-62).

Medyanın cinsiyet rollerinin öğrenilme sürecine etkisi ve insanları bu konuda yönlendirme gücünün fark edilmesi zamanla bu konunun daha fazla ilgi görmesine neden olmuştur. Özellikle 1970’li yıllardan itibaren hız kazanan “kadın çalışmaları, feminist çalışmalar ve toplumsal cinsiyet çalışmaları” gibi alanlar iletişim kuramları ve feminist kuramları bir arada ele alarak kadınların temsili konusunda araştırmalarını

yoğunlaştırmışlardır (Tanrıöver, 2012: 156). Bu noktada cinsiyetçi söylemler, bir cinsiyetin diğerinden daha fazla ve daha üstün olarak temsili, etik ihlallere ve kişilik hakları ihlallerine varacak söylemlerin tespiti ve bu konuda iyileştirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yapılması da önem kazanan konular olmuştur. Öyle ki cinsiyetçi söylem, toplumsal cinsiyet rollerinden beslenmekte, erkeğin kadınlar ve diğer cinsel yönelimlere sahip bireyler üzerindeki “üstünlüğünü” ve tahakkümünü güçlendirme aracı olarak da medyayı etkin bir şekilde kullanmaktadır. Dursun, cinsiyetçi söylemi bir “eşitsizlik söylemi” olarak tanımlamakta ve “kadın ve erkeğin farklılıklarının erkeğin toplumsal iktidarını kuracak ve pekiştirecek” şekilde kullanıldığını ifade etmektedir (Dursun, 2008: 65).

Bazı çalışmalar cinsiyetçiliği pekiştiren en güçlü unsurlardan birinin özellikle haber yazımında kullanılan “dil” olduğuna dikkat çekmektedir. Eril bir bakış açısıyla kullanılan haber dilinin, ulaştığı kitleleri de bu yönde etkileme potansiyelini taşımakta olduğunu ifade eden çalışmalar, dilin doğru ve tarafsız kullanımının önemini vurgulamaktadır (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 2016: 59). Bu noktada medya profesyonellerinin tek taraflı bakış açısı, cinsiyet rollerine ilişkin stereotiplere sahip olması gibi unsurlar haberin dilini etkilemektedir (Joseph vd. 2012: 15). Haberlerin yanı sıra, reklamlar, diziler, filmler de bu cinsiyetçi dili taşımak ve sürdürmek konusunda etkili olan araçlardır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin medyadaki durumunu tartışırken üzerinde durulması gereken en önemli noktalardan biri de “temsil” dir. Medyada temsil konusunu toplumsal cinsiyet açısından irdeleyen çalışmalar kadınların ve erkeklerin temsil edilme oranları ve nasıl temsil edildikleri konusuna odaklanmaktadır. Kadınların ve erkeklerin temsil edilme sıklıkları medyada hangi cinsiyetin daha görünür olduğunu ve hangisinin sözüne daha fazla yer verildiğini ortaya koyarken, temsil edilme biçimleri medyanın kadınlara ve erkeklere bakış açılarını ve cinsiyet rollerini konumlandırma şekillerini ortaya koymaktadır. Medya ve toplumsal cinsiyet çalışmalarını bir arada ele alan birçok araştırmacı cinsiyetlerin medyada temsil edilme biçimlerine özellikle önem vermekte, bu temsiliyetlerin bir ideolojiyi yansıttığına ve toplumu etkileme ve şekillendirme noktasında önemli bir yeri olduğuna dikkat çekmektedir.

Köker (2012), medyada ataerkil bakış açısının kadınlık anlatısını karşıtlıklar üzerinden ürettiğini ve bu anlatıda kadınlar arasında dayanışmayı kıran “sıradan kadın-uzman kadın”, “masum kadın-fettan kadın”, “fedakar anne-cani anne”, “şöhretli kadın-kurban kadın” gibi karşıt temsillerin yer aldığını ifade etmektedir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti’nin hazırladığı kılavuzda kadınların medyada en çok eğlence ve magazin haberlerine konu olduğu, ikinci olarak ise en fazla şiddet içerikli haberlerde “mağdur” olarak temsil edildiği ifade edilmektedir (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 2016: 40).

Medyada kadınların temsil biçimlerini araştıran en kapsamlı çalışmalardan biri “Kadınların Medya İzleme Grubu (MEDİZ)” tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya göre gazete haberlerinde kadınların en fazla “doğal-eşit varlık (%46)”, ikinci sırada “araçsal varlık (%22)” ve üçüncü sırada ise “3.sayfa-magazin (%18)” nesnesi olarak temsil edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Haber sitelerinde ise kadınların en fazla temsil edildiği alan %29 ile “3. Sayfa” haberleri olmuştur. Televizyonlarda yayınlanan ana haber bültenlerinde kadınların temsil biçimlerine bakıldığında %45 ile en fazla “doğal eşit varlık”, ikinci sırada %19 ile “eş-anne-fedakar kadın” ve üçüncü sırada %18 ile “3. sayfa - magazin nesnesi” olarak temsil edildikleri sonucuna ulaşılmıştır (Medya İzleme Grubu, 2008).

Medyada cinsiyet kimliklerinin temsilini inceleyen bir diğer çalışmada Söğüt, medya içeriklerinin kadının bağımlı konumuna vurgu yaptığını ve kadınların ev ve aileye, yani özel alana ilişkin rollerinin yüceltildiğine dikkat çekmektedir. Söğüt, kadınların medyada sıklıkla duygusal, uyumlu, evcimen ve sağduyulu olarak temsil edildiğine ve bu temsillerin kahramanlaştırıldığına, bunun tam tersi olan kadınların ise olumsuz sıfatlarla nitelendirildiğine değinmektedir (Söğüt, 2019: 216).

Saktanber ve Çorbacıoğlu, kadınların medyada kendilerine “iyi eş, fedakar anne, şiddete uğrayan mağdur kadın ve cinsel nesne” temsilleriyle yer bulabildiğine vurgu yapmaktadır. Ayrıca gündüz kuşağı programlarının kadınların en çok görünür olduğu programlar olduğunu, bu programlarda da “aile bağları, anneliğin önemi, ahlaklı kadın olmanın önemi” gibi tasvirlerin öne çıkarıldığını belirtmektedir (Saktanber ve Çorbacıoğlu 2013: 153-155).

Dünya genelinde medyada toplumsal cinsiyet eşitliği verilerine baktığımızda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. GMMP analizlerinde Covid-19 sürecinde toplumsal cinsiyet stereotiplerine meydan okuyan haber sayılarında düşüş yaşandığı ifade edilmektedir. Araştırmada dikkat çeken bir diğer nokta gazetelerde kadınların yaşlarının erkeklerden daha fazla öne çıkarıldığının, kadınların yaşlarına göre tanımlanma olasılığının daha fazla olduğunun tespit edilmesidir. Haberlerde yer alan kadınlar için en büyük yaş grubu 35-49 olarak bulunurken, erkekler için 50-64 yaş olarak bulunmuştur. Bulgular temsil edilen kadınların erkeklerden daha genç olmalarına özen gösterildiğini ortaya koymaktadır. Araştırmada kadınların mağdur olarak temsil edilme oranlarının zamanla düşüş gösterdiği ve erkeklerin de kurban olarak tasvir edilişinde artış yaşandığı saptanmıştır. Geleneksel medya araçlarında kadınların haber kaynağı ve özne olduğu metinlerin konularına göre dağılımına bakıldığında önceki yıllara oranla artış yaşandığı ve kadınların en fazla görünür olduğu konuların sırasıyla; toplum ve hukuk (%31), bilim ve sağlık (%30), sanat/medya/spor (%25), suç ve şiddet (%24) olduğu sonucuna ulaşılmıştır (GMMP, 2020).

Bu araştırmalar doğrultusunda medya sektöründe erkek egemen bir baskınlığın söz konusu olduğundan ve bunun eril içerik üretimlerine ve eril söylemlere zemin hazırladığından söz etmek yanlış olmayacaktır. Medyada temsiliyetler de kadınların ve erkeklerin toplumsal rollerine vurgu yapacak şekilde tasvir edilmekte ve kadınlar ve erkekler arasındaki farklar kitle iletişim araçları vasıtasıyla belirgin hale getirilmektedir. Tüm bunlar doğrultusunda medya ile toplumsal cinsiyet rolleri yeniden inşa edilmekte, hayatın olağan akışının bu roller doğrultusunda hareket etmekle sağlanacağını altı çizilmektedir.

1.7.2.2. Medyada Ebeveynlik Rollerinin Sunumu ve İnşası

Ebeveynlik kavramını önceki bölümlerde toplumsal cinsiyet rolleri perspektifinden incelemiştik. Kısaca özetlemek gerekirse “annelik” ve “babalık” kavramları biyolojik anlamlarının ötesinde toplumsal öğretiler ve inançlar doğrultusunda inşa edilen, içerisinde sosyal ve kültürel birçok anlamı ve görevi barındıran ve tarihsel süreç içerisinde değişim gösteren kavramlardır. Toplumsal cinsiyet alanında yapılan çalışmalar, annelik ve babalık rollerinin sonradan

öğrenildiğinin ve özellikle anneliğin doğuştan sahip olunan “içgüdüsel” bir kavram olduğuna dair kanının toplumsal olarak inşa edilen bir algıdan ibaret olduğunun altını çizmektedir. Tıpkı cinsiyet rollerinin toplumsallaşma sürecinde öğrenilmesi gibi annelik ve babalık kavramlarına dair yüklenen roller de bu toplumsallaşma sürecinde öğrenilmektedir.

Bu rollerin öğrenilme, inşa edilme ve pekiştirilme süreçlerinin en önemli araçlarından biri de medyadır. Kitle iletişim araçları farklı kadınlık ve erkeklik temsilleri sunduğu gibi farklı annelik ve babalık temsillerini de sunmaktadır. Bireylerin nasıl kadınlar ve erkekler olması gerektiği konusunda yönlendirici görev üstlenen medya araçları, aynı zamanda nasıl anne ve babalar olunması gerektiği, annelerin ve babaların hangi rolleri yerine getirmesi ve hangi davranışları sergilemesi gerektiği noktasında da yönlendirici bir görev üstlenmektedir. Bu rollerin inşa ediliş süreci bazen reklamlar, bazen film ve diziler, bazen de haber bültenleri, gazete ve dergi metinleri veya dijital medya araçları vasıtasıyla gerçekleşmektedir. İnternetin hayatımıza girmesiyle beraber sosyal medya mecraları, bloglar ve web siteleri de ebeveynliğin inşa edilme ve öğrenilme sürecinde etkili olmaktadır.

Saktanber (2010), kadınların medyada temsil ediliş biçimlerini incelediği çalışmasında iki tür temsile dikkat çekmektedir. Bunlar cinsel obje haline getirilen “serbest-müsait kadın” ile üzerine kutsal bir görev atfedilen “iyi eş- fedakar anne” imgeleridir. Saktanber, gazete ve TV yayınlarından yola çıkarak her iki medya aracının da çalışan kadınları ancak “mükemmel bir ev kadını ve anne” olduğu takdirde başarılı bir kadın olarak adlandırdığını ifade etmektedir. Diğer yandan kadınların çalışıp çalışmamasının bir önemi olmaksızın onay gösterilen ya da olması gereken kadının “kadınlık vasıflarından uzaklaşmamış, şefkatli, yumuşak, anlayışlı, iyi eş, fedakar anne” olabilen ve “modern hayatın getirdiklerine uyum sağlayabilen” kadın olduğunun altını çizmektedir (Saktanber, 2010: 195).

Medya bir yandan anneliği kadınlığın gereği ve tamamlayıcısı olarak sembolleştirirken diğer yandan ideal anne tasavvurlarını inşa etmektedir. Bu doğrultuda üretilen söylem “anneliğin” kadınlar için tam bir “mükemmellik” anlamına geldiğini bireylere iletmekte, diğer yandan ideal anne tasavvurlarının sonucu olarak

“iyi anne” ve “kötü anne” kategorileri yaratılmaktadır (Hançer, 2018: 191). Timurturk (2019), üretilen annelik söyleminin kapitalizm, teknolojik gelişmeler ve ataerkil ideoloji tarafından tanımlanan, yoğun bir çaba gerektiren, standart ve satın alınabilen, tüketime dayalı bir form olarak inşa edildiğini ifade etmektedir. Bu doğrultuda kadın, çocuğu için doğru kararı verdiği, doğru seçimi yaptığı ve doğru ürünü satın aldığı durumda “iyi” anne olarak tasvir edilebilmektedir. Bozkur ve Taylan (2020) anneliğin medyada ataerkil kadın anlatısına göre şekillenirken iyi ve kötü anne betimlemeleri üzerinden yapılan ayırmanın ve karşılaştırmanın, kadınların fail ya da mağdur olarak sunulması ve anneliğin tüketim nesnesi olarak inşa edilmesinin medyada annelik temsillerindeki temel sorunlar olduğunu ifade etmektedir.

Kinick (2009), medya metnlerinin geleneksel toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda oluşturulan iyi/ideal anne tasviri ile çalışan, düşük gelirli, hırslı vb. gibi geleneksel rollere uymayan anneleri, kötü anneler olarak tasvir etmekte olduğunu ve medyanın bu iki annelik tasvirini karşılaştırdığını ifade etmektedir (akt. Bozkur ve Taylan, 2020: 48). Günümüzde medya araçlarının tümünde pedagojik içerikleri görmek mümkündür. Her gün TV kanallarında, dizilerde, yazılı medyada ve dijital mecraada çocuk yetiştirmenin nasıl olması gerektiği, incelikleri ve çocuklar için hangi ürünlerin kullanılması gerektiği bireylere çeşitli yollarla aktarılmaktadır. Kadınlar tüm bu içeriklere maruz kalmanın sonucu olarak iyi annelikten kötü anneliğe geçişin ne kadar kolay olduğunu da öğrenmektedir (Pedersen, 2016: 33). İyi anneliğin sınırlarının bu kadar net bir şekilde çizilmeye çalışılması kadınlarda yoğun suçluluk duygularına, kaygı, endişe, stres ve zihinsel sağlık sorunlarına neden olabilmekte ve kendilerini yetersiz hissetmelerine yol açabilmektedir (Uzogara, 2015: 67).

Diğer yandan medyada anneliğin idealleştirilmesi ve “olması gereken” olarak tasvir edilmesi anne olamayan ya da olmak istemeyen kadınlar üzerinde de baskı oluşturabilmektedir. Donath (2015) bu noktada anne olmaktan pişmanlık duyan ve anneliğinden vazgeçme arzusu içinde olan kadınların medya söyleminde “aşğılık bir anne deneyimi” ve bir “inançsızlık” nesnesi olarak temsil edildiklerini ifade etmektedir. Bunun yanında medya söylemlerinde ifade edilen iyi anneliğe uyamamanın ve gereken çabayı gösterememenin bir sonucu olarak kadınlar için pişmanlık duygusunun kaçınılmaz olduğunu da belirtmektedir (Donath, 2015: 344).

Thompson (2010)'ın da ifade ettiği gibi özellikle haber metinlerinde kadınlar, “üvey anne, yeni doğan bebeğini çöp kutusuna atan anne, çocuklarını ihmal eden alkolik anne, çocuklarını terk eden anne” gibi anlatılarla korkutulurken; çocuk bakımı ve pedagoji konusunda uzmanların programları ve yazıları ile de nasıl iyi anne olabileceklerini ve korkutucu anne modellemelerinden kaçınmak için neler yapması gerektiğini öğrenmektedir (akt. Bozkur ve Taylan, 2020: 49).

Dizilerde ve filmlerde yer alan anne temsilleri de iyi anne ideali üzerine kurulu olan, çalışsa da özel alandaki görevlerini ve anneliğe dair görevlerini aksatmayan ve bunları en iyi şekilde yerine getiren şefkatli kadınlar üzerine kurulmaktadır. Bu çizginin dışında kalanlar kötü anneler veya anne olmayı hak etmeyen kadınlardır. İyi anneliğe odaklanan temsiller aynı zamanda kadınlara anneliğın ne kadar güzel, özel ve tüm kadınların yaşaması gereken kutlu bir deneyim olduğunu medya aracılığıyla iletmektedir.

Medyada üretilen babalık temsillerine bakıldığında ise biyolojik baba anlatısının yanı sıra başkalarına öncülük yapan, yol gösteren, maddi ve manevi destek sağlayan erkeklerin de “baba” nitelemesiyle adlandırılabilđi görölmektedir. Özellikle TV dizilerinde baba figürü “otorite” ile eşdeğer görölen bir temsili yansıtmaktadır ve erkeğın üzerinde otoritesini uyguladığı herkese karşı “babalık” görevi üstlendiğine dair bir anlatı söz konusudur (Özgür, 2021). Bu temsiller erkeğe atfedilen ataerkil rollerin birer yansıması olarak kaşıma çıkmaktadır.

Biyolojik olsun ya da olmasın tek bir babalık anlatısından söz etmek mümkün değildir. Babalığa dair yapılan çalışmalar sosyolojik boyutta birçok farklı baba kategorisinden bahsetmektedir. Bu baba figürleri medyaya da yansımakta ve birden fazla babalık temsiliyle karşılaşmak olağan hale gelmektedir. Hızla değışen teknolojik gelişme ve modernleşme süreci ebeveyn rollerine dair algıyı da zamanla etkilemektedir. Bu doğrultuda karşıt anlamlar barındıran yeniyle eskinin çatışması ya da geleneksel ile modernin çatışması şeklinde farklı babalıkların varlığı söz konusu olmaktadır.

Toplum içerisinde babalığa dair rollerin geleneksel, evine ekmek getiren, daha çok kamusal alandaki işlevleriyle öne çıkan ve çocuklarıyla ilgili işleri büyük oranda eşine/kadına bırakan erkek figüründen, ev içi rollere daha aktif katılan ve çocuklarıyla daha fazla vakit geçiren bir erkek figürüne doğru değişimi söz konusudur. Ancak çalışmalar bu geçişin çok yavaş ilerlediğini ve cinsiyet rollerine bir meydan okuma olarak değil de toplumsal dönüşümün bir parçası olarak gerçekleştiğini göstermektedir (Demirci, 2021: 466). Scheibling ve Lafrance (2019) erkeklerin farklı temsillerinin yaygınlaşmasına rağmen hala babalık temsiliinin yoğun olarak reklamlarda kullanıldığına ve babalığın “gerçek bir erkek olmak” yolunda önemli bir adım olarak tasvir edildiğine dikkat çekmektedir (akt. Demirci, 2021: 465-466).

Medya İzleme Grubu’nun yaptığı araştırmada TV dizilerinde, kadınların iş hayatına katılımının yaygın bir şekilde gösterimiyle birlikte, çocuklarıyla daha fazla ilgilenen ve çocuklarına düşkün erkek temsillerinde bir artış yaşandığı görülmüştür (Medya İzleme Grubu, 2008: 109). İnternet gazetelerinde cinsiyet kimliklerinin analiz edildiği bir çalışmada ise “modaya ve teknolojiye önem veren bu konuları takip eden, delikanlı, baba ve eş, sert, dayanıklı, güçlü” erkek temsillerinin öne çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (Söğüt, 2018: 174). Dijital medya platformları üzerinde babalık ve erkeklik söylemlerini araştıran bir başka çalışmada babalık; erkekliğin temize çekildiği, çoğunlukla olumlu çağrışımlar yapan, kötü alışkanlıkların terk edildiği bir dönem olarak tasvir edilmiştir. Araştırmada babalığa dair söylemlerin geleneksel babalık söyleminin etkisinde olduğu “baba dağ gibidir, cınardır, evin direğidir, aile reisidir, güçlüdür, fedakardır” gibi nitelermelerin yaygın olarak kullanıldığı ve babalık ile en çok ilişkilendirilen kavramın “geçim” kavramı olduğu da vurgulanmaktadır (Tol ve Taşkan, 2018: 22-26).

Medyada ebeveynlik temsillerini ve annelik ve babalık rollerinin inşa edilmiş süreçlerini incelendiğinde toplumsal cinsiyet rolleri doğrultusunda anneye ve babaya atfedilen rollerin medyada da devam ettiği görülmektedir. Annelik şefkatli, yumuşak huylu olmayı ve fedakarlığı temsil ederken, babalık otoriterliği, güçlü olmayı ve evi geçindirecek yetkinliğe sahip olmayı temsil etmektedir. Roller üzerinde annenin iş hayatına katılımı ile beraber bir değişim süreci yaşansa da geleneksel ebeveynlik

rolleri günümüzde en fazla temsil edilen roller olmaktadır. Bu rollerin dışına çıkan ebeveynlerin ise annelik ve babalık süreçleri sorgulanmakta ve yargılanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde; araştırma modeli, evren/örneklem bilgileri, veri toplama araçları ve verilerin analiz sürecine dair bilgilere yer verilecektir.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu çalışmada, dijital haber kaynaklarında yer alan bebek terki haberlerini inceleyerek bebek terki vakalarına dair özelliklerin ortaya konulması ve bu haberlerde kullanılan dilin toplumsal cinsiyet açısından irdelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada sözü edilen amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemiyle toplanan veriler sonrasında nicel ve nitel içerik analizi yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Alanyazında içerik analizini açıklayan birden fazla tanım olduğu görülmektedir. Berelson (1952) içerik analizini “İletişimin görünen/aşıkâr içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel betimlemesine yönelik bir araştırma tekniğidir.” şeklinde açıklamaktadır (akt. Gökçe, 2019: 21). İçerik analizi denilince önde gelen isimlerden biri olan Krippendorff (2004) ise bu araştırma yöntemini “metinlerden (ya da diğer anlamlı içeriklerden) bunların kullanım bağlamlarına yönelik tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma tekniğidir” şeklinde tanımlamaktadır (akt. Lune ve Berg, 2019: 349).

İçerik analizinin kullanım alanı oldukça geniştir. Henry ve Moscovici (1968) yazılı ve sözlü her türlü içeriğin içerik analizine tabi olabileceğini belirtmektedir (akt. Bilgin, 2014: 11). Daha açıklayıcı bir şekilde ifade etmek gerekirse, içerik çözümlemesinde araştırma birimleri; bir kelime, cümle, paragraf, makale olabileceği gibi; haber programı, bir kişi, aktör, kaynak, program, senaryo vb. de olabilmektedir

(Hansen akt. Çomu ve Halaiqa, 2018: 44). Tüm bunların yanında, teknolojinin gelişimiyle beraber hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelen internet içerikleri de medyaya ve iletişime dair her türlü yazılı, sözlü ve görsel materyali bünyesinde barındırması nedeniyle içerik analizinin uygulandığı önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yöntemin internet ortamındaki bir materyale ya da diğer yazılı, sözlü ya da görsel materyallere uygulanmasında genel çerçevesiyle büyük farklılıklar bulunmamaktadır. Ackland (2013) bu iki ortama dair farkları; “geleneksel metinlerde içeriklere dair yapılan analizlerde örneklem birimi, belirli bir akademik alandaki makaleler olabilirken, web içeriklerinde örneklem birimi web siteleri, sosyal medya profilleri ya da içerikleri olabilmektedir” şeklinde açıklamaktadır (akt. Çomu ve Halaiqa, 2018: 45).

İçerik analizi, “klasik/nicel içerik analizi” ve “nitel içerik analizi” olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Klasik içerik analizi iletişim aracının, Berelson’un tanımında bahsettiği gibi, “açık/görünen içeriğin sistematik, nesnel ve nicel” bir şekilde analiz edilmesini hedefleyen bir araştırma yöntemidir. Nitel içerik analizi ise içeriğin örtülü anlamlarını açığa çıkarmayı amaçlayan bir yöntemdir (Çomu ve Halaiqa, 2018: 47). Kucartz nitel içerik analizini “metni anlamamanın ve metin yorumunun ön planda olduğu bir analiz biçimi” olarak tarif etmektedir (Gökçe, 2019: 48). Analiz edilecek metinlerde bu yöntemlerden yalnız biri tercih edilebileceği gibi her ikisinin tercih edilmesi de mümkün olabilmektedir. Gökçe (2019) içerik analizinin hem nicel hem de nitel süreçleri bütünleştirebilme özelliğinin, bu yöntemi diğer benzer yöntemlerden daha avantajlı ve güçlü kıldığına dikkat çekmektedir.

Vergeer ve Hermans (2008) ise internet ortamındaki içeriklerde araştırma yaparken nicel tekniklerle beraber nitel tekniklerin de kullanılmasının araştırmacıya metnin ardındaki anlamları ve özellikleri keşfetme noktasında yardımcı olabileceğini ifade etmektedir (akt. Çomu ve Halaiqa, 2018: 48). Araştırmacıların bu konudaki fikirleri dikkate alınarak bu çalışmada hem nicel hem de nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada bebek terki vakalarına dair rakamsal verilerin ortaya koyulması noktasında nicel analiz tekniğinden yararlanılırken, vaka haberlerinin

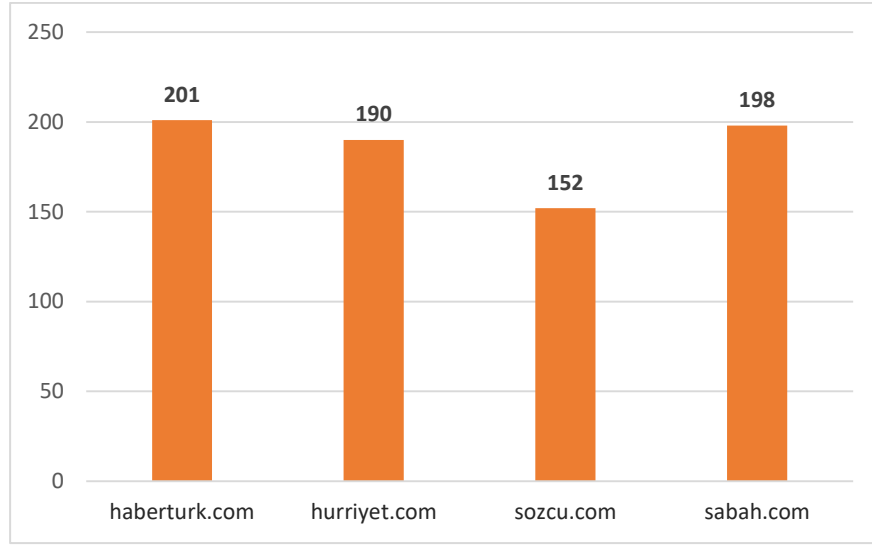
içeriğine dair verilerin ortaya konulması noktasında ise nitel analiz tekniğinden yararlanılmıştır.

2.2.EVREN/ÖRNEKLEM

Çalışmanın evrenini Türkiye’de yer alan haber siteleri oluşturmaktadır. Analizlerin gerçekleştirileceği örneklemin belirlenmesinde ise sistematik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde evrenden belirli ölçütler temelinde ve sistematik bir yöntemle örneklemin belirlenmesi söz konusudur (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu doğrultuda örnekleme karar verirken ölçüt olarak haber sitelerinin ziyaret edilme oranları göz önünde bulundurulmuştur. Web sayfalarının ziyaret edilme oranlarına dair istatistikleri paylaşan “alexca.com” (Erişim Tarihi: 20.12.2020) adlı internet sitesinden elde edilen veriler ışığında en fazla ziyaret edilme oranına sahip dört site olan “hurriyet.com”, “sabah.com”, “haberturk.com” ve “sozcu.com” haber siteleri örneklem olarak belirlenmiştir.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Araştırma, Ocak 2013 ve Aralık 2021 tarihleri arasında bahsi geçen haber sitelerinde yayınlanmış olan bebek terki vaka haberlerini kapsamaktadır. Haber sitelerinde ortak olarak ulaşılan en eski haber tarihinin 2013 olması nedeniyle zaman aralığı bu tarihten itibaren başlatılmıştır. Araştırmanın örneklemi olarak belirlenen haber sitelerinde (haberturk.com, hürriyet.com, sabah.com ve sozcu.com); “terk edilen bebek”, “terk edilmiş bebek”, “bulunan bebek” gibi anahtar kelimeler aratılarak terk edilmiş bebekler ile ilgili haberlere ulaşılmıştır. Ulaşılan haberler vaka bazında değerlendirilmiş ve aynı vaka hakkında birden fazla kez yayınlanan haberler, her vaka için tek bir haber olacak şekilde elenmiştir. Yapılan eleme sonucunda toplamda 741 haber analiz edilmek üzere araştırmaya dahil edilmiştir. Bu haberlerin haber sitelerine göre dağılımı Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Haberlerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı

Araştırma iki boyutta gerçekleştirilmiştir. İlk olarak terk edilen bebek vakalarına dair bilgilerin toplanması ve vakalarla ilgili sayısal verilerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda gerçekleştirilen nicel analizler için Tablo 1, Tablo 2, Tablo 3, Tablo 4 ve Tablo 5’te yer alan kategoriler ve kodlama cetveli kullanılmıştır. Kodlama cetveli belirlenirken verilerden yola çıkılarak elde edilen kavramlar dikkate alınmıştır. Haber başlığının içerdiği ifadeye dair kodlama cetveli belirlenirken Sherr, Mueller ve Fox (2009)’un çalışmalarından yararlanılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda 741 haber içerisinde toplamda 282 vakaya ulaşılmıştır. Bu 282 bebek terki vakası nicel içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Verilerin analiz edilmesi için frekans ve yüzde hesaplama teknikleri kullanılmıştır.

İkinci aşamada ise haberlerin içeriğine yönelik verilerin ortaya konulması ve metinlerin toplumsal cinsiyet açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu noktada dört haber sitesinde de ortak olarak yayınlanmış vakalar dikkate alınmıştır. Bu şekilde aynı vaka için yayınlanan haber metnlerinin birbirleriyle karşılaştırılması ve aralarındaki benzerlik ve farklılıkların saptanması da hedeflenmiştir. Dört haber sitesinde de ortak olarak yayınlanan toplam 80 vaka bulunmaktadır. Dolayısıyla her bir haber sitesinde 80 haber olmak üzere toplamda 320 habere nitel içerik analizi uygulanmıştır. Diğer yandan bu kısımda da frekans ve yüzde hesaplamalarından yararlanılmıştır.

Araştırmada bebek terki vakalarının özelliklerine dair verileri analiz etmek için nicel ağırlıklı 19 kategori, metinlerin içerdiği ifadelerle dair verileri analiz etmek için ise nitel ağırlıklı 7 kategori belirlenmiştir. Bu kategoriler aşağıda detaylı bir şekilde yer almaktadır.

2.3.1. Nicel İçerik Analizi İçin Oluşturulan Kategori Tabloları

Tablo 1. Olayın Gerçekleştiği Yere ve Zamana Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Olayın Gerçekleştiği Yıl	• 2013 • 2014 • 2015 • 2016 • 2017 • 2018 • 2019 • 2020 • 2021
Olayın Gerçekleştiği Şehir	
Olayın Gerçekleştiği Coğrafi Bölge	• Marmara • Ege • Akdeniz • Karadeniz • İç Anadolu • Güneydoğu And. • Doğu And.
Olayın Gerçekleştiği Yer	• Merkez • Taşra

Tablo 2. Terk Edilen Bebeğin Bilgilerine Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Bebeğin Cinsiyeti	• Kız • Oğlan • Belirtilmemiş
Bebeğin Yaşı	• 1günlük • 1-28günlük • 29gün-12ay • 1-3yas
Bebeğin Hayatta Kalma Durumu	• Ölü bulundu • Yaşıyor

Tablo 3. Bebeğin Terk Edildiği Mekana, Terk Eden Kişiye ve Terk Edilme Nedenine Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Bebeğin Terk Edildiği Mekan	• Hastane • Cami avlusu • Boş arazi, mezarlık, anayol kenarı • Çöp kutusu, çöplük alan, geri dönüşüm alanı • Sokak-cadde-apartman kapısı, park • Umumi tuvalet - hastane tuvaleti • Diğer
Bebeği Terk Eden Kişi	• Anne • Baba • Bir yakın veya akraba • Anne baba birlikte • Bilinmiyor
Bebeğin Terk Edilme Nedeni Olarak Verilen Durum	• Evlilik dışı ilişki/bekar ebeveynlik • Cinsel istismar/ensest • Bebeğin engelli/kronik hasta olması • Psikolojik sorunlar, uyuşturucu/alkol bağımlılığı • Ekonomik imkansızlıklar • Diğer • Bilinmiyor

Tablo 4. Annenin Bilgilerine Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Annenin Yaşı	• <18 • 18-25 • 26-30 • 31-35 • 35< • Bilinmiyor
Annenin Medeni Durumu	• Bebeğin babası ile evli • Başkası ile evli • Boşanmış • Eşi vefat etmiş • Dini nikahlı birliktelik • Resmi ya da dini nikah olmadan birliktelik • Bekar

	• Bebeğin babası ile Nişanlı • Bilinmiyor
Annenin Eğitim Durumu	• İlkokul • Ortaokul • Lise • Üniversite • Lisede öğrenci • Üniversitede öğrenci • Bilinmiyor
Annenin Ekonomik Durumu	• Alt • Orta • Üst • Bilinmiyor
Annenin Doğum Sırasında Tıbbi Yardım Alma Durumu ¹	• Evet • Hayır • Bilinmiyor

Tablo 5. Babanın Bilgilerine Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Babanın Yaşı	• <18 • 18-25 • 26-30 • 31-35 • 35< • Bilinmiyor
Babanın Medeni Durumu	• Bebeğin annesi ile evli • Başkası ile evli • Boşanmış • Eşi vefat etmiş • Dini nikahlı birliktelik • Resmi ya da dini nikah olmadan birliktelik • Bekar • Bebeğin annesi ile nişanlı • Bilinmiyor
Babanın Eğitim Durumu	• İlkokul • Ortaokul • Lise • Üniversite • Lisede öğrenci

¹ Bu kategori kodlanırken anneye dair bir bilginin bulunmadığı ya da anneye ulaşılamadığı durumlarda yenidoğan bebeklerin göbek bağının kesilme şekline göre bir değerlendirme yapılmıştır. Bulunan bebeklerin göbek bağının hastane klipsiyle değil de diğer geleneksel yöntemlerle bağlanması ya da hiç bağlanmamış olması, bebeğin yeni doğmuş ve çıplak bir şekilde terk edilmiş olması ve doğum kalıntılarının temizlenmemiş olması vb. bilgiler, annenin doğumu tıbbi yardım almadan gerçekleştirdiğine dair bir veri olarak değerlendirilmiştir.

	• Üniversitede öğrenci • Bilinmiyor
Babanın Ekonomik Durumu	• Alt • Orta • Üst • Bilinmiyor

2.3.2. Nitel İçerik Analizi İçin Oluşturulan Kategori Tabloları

Tablo 6. Haberin Başlığı ve İçeriğine Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Haber başlığının içerdiği ifade	• Şok • Acıma • Öfke • Empati • Umut • İfade bulunmuyor
Haberde kadına/anneye atfedilen sıfatlar	• Vicdansız – cani – katil • Hasta (Psikopatolojik açıdan sorunlu) • Mağdur • Diğer • Niteleme yok
Haberde erkeğe/babaya atfedilen sıfatlar	• Eş – erkek ark. –sevgili – ilişkiye girilen kişi • Yaptığı iş • Diğer • Söz edilmiyor • Niteleme yok
Haberde fiilden sorumlu tutulan kişi	• Anne • Baba • Anne ve baba • Anne ve bir yakını • Baba ve bir yakını • Belirtilmemiş

Tablo 7. Haberde Kullanılan Görsellere Dair Kategoriler

Kategori	Kodlama Cetveli
Haberde kullanılan görsel materyal	• Fotoğraf • Video • Fotoğraf + video • Görsel yok
Görsellerin İçeriği	• Anne • Baba • Anne ve baba birlikte • Bebek • Olay yeri • Bebeği bulan kişi • Güvenlik kamerası • Diğer
Görsellerin kullanılma biçimi	• Açık • Kapalı

2.4. GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK

Gökçe (2019), geçerlilik ve güvenilirlik kavramlarını; “Geçerlilik, araştırmacıların gerçekten ölçmeyi düşündükleri şeyi ölçüp ölçmedikleri; güvenilirlik de bulguların yinelenebilir olup olmadığı ya da elde edilen bulguların yeniden üretilip üretilmemesi ile ilgilidir.” şeklinde açıklamaktadır. Tavşancıl ve Aslan (2001) ise geçerlilik koşulunun sağlanabilmesi için “araçlar ve amaçlar arasında uygunluk olması” gerektiğini ifade etmektedir. Bu durumda ölçme araçlarının kurallara uygun şekilde ve işe yararlığı test edilerek tasarlanmasının araştırmanın geçerliliğinin sağlanmasında önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada geçerliliğin sağlanabilmesi için araştırma amacı, araştırma soruları doğrultusunda içerik analizi uygulanacak araştırma birimlerinin kategorilerin ve kodlama birimlerinin uyumlu olmasına dikkat edilmiştir. Marriam (2013) “uzman incelemesinin” araştırmanın iç geçerliliğinin, güvenilirliğinin ve tutarlılığının sağlanması için kullanılan önemli tekniklerden biri olduğunu ifade eder (akt. Gökçe, 2019: 87). Bu çalışmada araştırma geçerliliğinin sağlanabilmesi amacıyla; araştırma

kategoriilerinin araştırmaya uygunluğunu incelemesi ve görüşlerini paylaşmaları için araştırma kategorileri, alanında uzman 6 farklı akademisyene gönderilmiştir. Akademisyenlerin geri dönüşleri doğrultusunda gerekli noktalar revize edilmiş ve kurallara uygun bir şekilde kategoriler son haline getirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

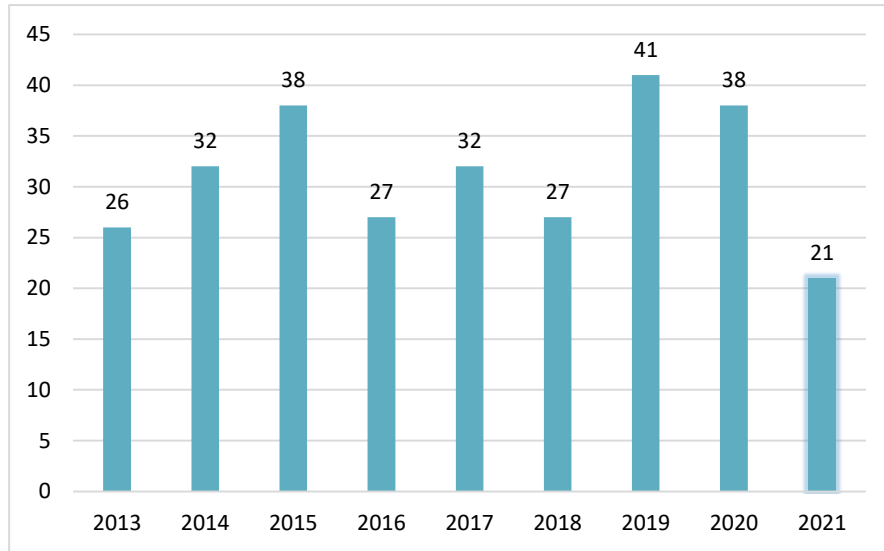
3. BULGULAR

Bu kısımda Ocak 2013-Aralık 2021 tarihleri arasında haberturk.com, hurriyet.com, sabah.com ve sozcu.com haber sitelerinde yayınlanan bebek terki haberlerinin, yukarıda sözü edilen yöntem ve veri analiz süreçlerinin kullanılması sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1. NİCEL İÇERİK ANALİZİ BULGULARI

3.1.1. Olayın Gerçekleştiği Yere ve Zamana Dair Bulgular

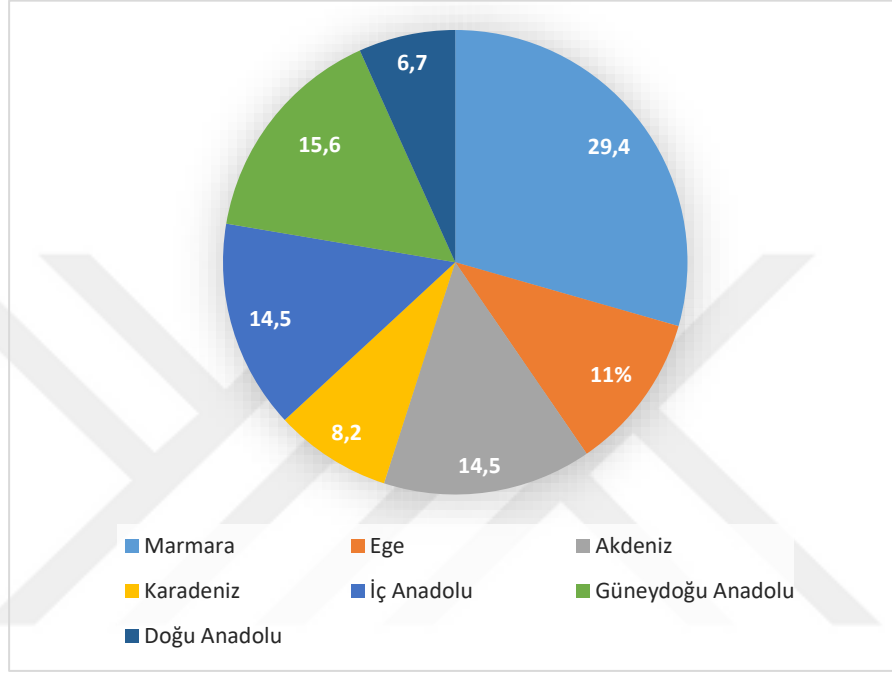
Şekil 2’de incelenen dört haber sitesinde yer alan 282 vakanın yıllara göre dağılımı aktarılmaktadır.

Şekil 2. Bebek Terki Vakalarının Yıllara Göre Dağılımı

“2013-2021” yılları arasında yayınlanan haberlerin incelendiği çalışmada vakaların yıllara göre dağılımına bakıldığında 41 vaka ile 2019 yılının birinci sırada olduğu görülmektedir. Onu 38 vaka ile 2015 ve 2020 yılları izlemektedir. Üçüncü

sırada ise 32 vaka ile 2014 ve 2017 yıllarının bulunduğu, 2016 ve 2018 yıllarının ise 27 vaka ile dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Elde edilen verilere göre en az vakanın haberlere yansıdığı yıllar, 26 vaka ile 2013 ve 21 vaka ile 2021 yılları olmuştur.

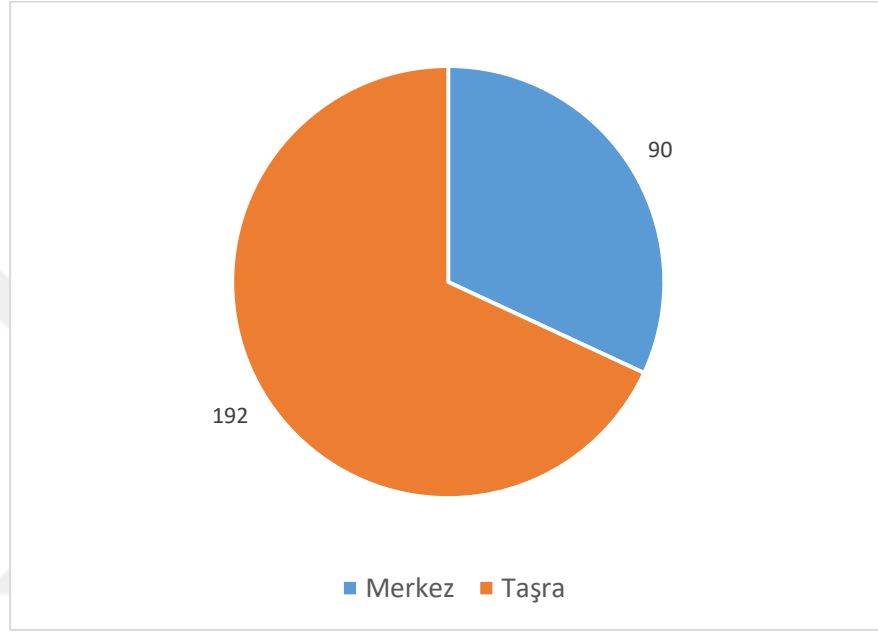

Şekil 3. Bebek Terki Vakalarının Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Şekil 3' te görüldüğü üzere incelenen haberlerde en fazla vakanın gerçekleştiği coğrafi bölge 83 vaka sayısı ile Marmara Bölgesi olmuştur. Bu da vakaların %29,4'üne denk düşmektedir. İkinci sırada 44 vaka ile Güneydoğu Anadolu (%15,6), üçüncü sırada ise 41 vaka ile Akdeniz (%14,5) ve İç Anadolu (%14,5) bölgeleri karşımıza çıkmaktadır. Onları sırasıyla Ege (n=31, %11), Karadeniz (n=23, %8,2) ve Doğu Anadolu (n=19, %6,7) bölgeleri izlemektedir.

Diğer yandan vakaların illere göre dağılımına baktığımızda 49 vaka (%17,4) ile İstanbul'un büyük bir farkla ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu durum vaka sayılarının coğrafi bölgelere göre dağılımında Marmara bölgesinin birinci sırada yer almasının en önemli nedenlerinden biridir. İstanbul'dan sonra ilk dört sırada yer alan iller; 12 vaka (%4,3) ile Gaziantep, Konya, Şanlıurfa, 11 vaka (%3,9) ile Adana, Bursa

ve 10 vaka (%3,5) ile Muğla olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan incelemede, dijital haberlere yansıyan bebek terki vakalarının toplamda 55 ilde dağılım gösterdiği görülmektedir. Bu illerin frekans ve yüzde tablosu Ekler kısmında daha detaylı bir şekilde yer almaktadır.

Şekil 4. Bebek Terki Vakalarının Terk Edildiği Yere Göre Dağılımı

Bebeklerin terk edildiği yere göre dağılımına bakıldığında merkezde terk edilen bebeklerin sayısının 90 olduğu, bunun da grubun %31,9'unu temsil ettiği; taşrada yani ilçe ve köylerde terk edildiği belirtilen bebek sayısının ise 192 olduğu, bunun da grubun %68,1'ini temsil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle şehir merkezlerinden çok kırsal bölgelerde bebek terki vakalarının yoğunluk gösterdiğini söylemek mümkündür. (Bkz. Şekil 4)

3.1.2. Bebek Terki Vakalarına Dair Diğer Bulgular

Tablo 8. Terk Edilen Bebeklerin Cinsiyeti, Yaşı ve Hayatta Kalma Durumuna Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Kız	124	44,0
Oğlan	121	42,9
Belirtilmemiş	37	13,1
Toplam	282	100,0
Yaş	f	%
1günlük	138	48,9
2-28günlük	99	35,1
29gün-12ay	38	13,5
1-3 yas	7	2,5
Toplam	282	100,0
Hayatta kalma durumu	f	%
Ölü bulundu	117	41,5
Yaşiyor	165	58,5
Toplam	282	100,0

Tablo 8’de yer alan bilgilere göre kız bebeklerin sayısının 124 olduğu, bunun da grubun %44’ünü temsil ettiği; oğlan bebeklerin sayısının ise 121 olduğu, bunun da grubun %42,9’unu temsil ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Haberlerde cinsiyeti belirtilmeyen bebek sayısının ise 37 olduğu görülmektedir.

Bebeklerin yaşları dağılımına bakıldığında ise büyük çoğunluğu yenidoğan bebeklerin oluşturduğu ortaya çıkmaktadır. Elde edilen verilere göre %48,9 oranla ilk sırada doğumdan hemen sonra yani yaşamının ilk 24 saati içerisinde (n=138) terk edilen bebeklerin yer aldığı, ikinci sırada 99 vakayla 2-28 günlük bebeklerin yer aldığı görülmektedir. Buradan hareketle yenidoğan bebeklerin grubun en riskli yaş aralığını temsil ettiğini söylemek mümkündür. Diğer dağılımlara baktığımızda 29 gün-12 ay yaş aralığında olan bebek sayısının 38 (%13,5); 1-3 yaş aralığında olan bebek sayısının ise 7 (%2,5) olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Tablo 8).

İncelenen bebek terki vakalarının hayatta kalma durumuna göre dağılımına bakıldığında; bulunduğu hayatta olan bebek sayısının (n=165), ölü olarak bulunan bebek sayısından (n=117) daha fazla olduğu görülmektedir. Hayatta olan bebek sayısı

grubun %58,5'ini temsil ederken, ölü olarak bulunan bebek sayısı grubun %41,5'ini temsil etmektedir (Tablo 8).

3.1.3. Terk Fiiline Dair Bulgular

Tablo 9. Terk Fiilinin Gerçekleştiği Mekana, Terk Edilme Nedenine ve Terki Gerçekleştiren Kişiye Göre Dağılımı

Bebeklerin terk edildiği mekan	f	%
Hastane	9	3,2
Cami avlusu	17	6,0
Boş arazi, mezarlık, anayol kenarı	53	18,8
Çöp kutusu, çöplük alan, geri dönüşüm alanı	60	21,3
Sokak-cadde-apartman kapısı, park	76	27,0
Umumi tuvalet - hastane tuvaleti	23	8,2
Diğer	44	15,6
Toplam	282	100,0
Terk Edilme Nedenleri	f	%
Evlilik dışı ilişki/bekar ebeveynlik	66	23,4
Cinsel istismar/ensest	6	2,1
Bebeğin engelli/kronik hasta olması	5	1,8
Psikolojik sorunlar, uyuşturucu/alkol bağımlılığı	3	1,1
Ekonomik imkansızlıklar	18	6,4
Diğer	4	1,4
Bilinmiyor	180	63,8
Toplam	282	100,0
Terki Gerçekleştiren Kişi	f	%
Anne	101	35,8
Baba	6	2,1
Bir yakın veya akraba	6	2,1
Anne baba birlikte	11	3,9
Bilinmiyor	158	56,0
Toplam	282	100,0

Bebeklerin “terk edildiği mekana göre” dağılımları incelediğinde, terkin en fazla gerçekleştiği mekanın sokak-cadde-apartman kapısı, park (n=76, %27,0) olduğu, onu 60 vaka (%21,3) ile çöp kutusu, çöplük alan, geri dönüşüm alanının izlediği, boş arazi, mezarlık, anayol kenarında terk edilen bebeklerin ise 53 vakayla (%18,8) üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir. Onları sırasıyla diğer (n=44, %15,6), umumi tuvalet -

hastane tuvaleti (n=23, %8,2), cami avlusu (n=17, %6,0) ve hastane (n=9, %3,2) izlemektedir. Bebeğin terk edildiği mekan, hayatta kalma durumunu belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Yapılan analizlerde dışarıda ve bulunamayacak bir yerde terk edilen bebeklerin büyük oranda hayatını kaybettiği görülmektedir. Kamuya açık ve korunaklı alanlarda terk edilen bebeklerin ise bulunma ihtimaliyle beraber hayatta kalma olasılıkları da artmaktadır (Tablo 9).

Haber metinlerinde bebeklerin terk edilme nedeni olarak belirtilen durumlar arasında, yüksek bir farkla evlilik dışı ilişki/bekar ebeveynlik (n=66, %23,4) birinci sırada yer almaktadır. İkinci sırada ekonomik imkansızlıklar (n=18, %6,4), üçüncü sırada ise cinsel istismarın (n=6, %2,1) olduğu görülmektedir. Bebeğin engelli/kronik hasta olduğu 5 vaka (%1,8) bildirilirken, annenin “psikolojik sorunlar, uyuşturucu/alkol bağımlılığının olduğu 3 vaka (%1,1) bildirilmiştir. Birer kez karşılaşılan nedenler diğer (n=4, %1,4) kategorisinde toplanmış; 180 (%63,8) vakanın terk edilme nedeni hakkında ise hiçbir bilgiye ulaşılamamıştır (Tablo 9).

Tablo 9’da yer alan bilgilere göre; terki gerçekleştiren kişinin anne olduğu vaka sayısının 101 olduğu, bunun da grubun %35,8’ini temsil ettiği görülmektedir. İkinci sırada anne ve babanın terki birlikte (n=11, %3,9) gerçekleştirdiği vakalar yer alırken, babanın (n=6, %2,1) ve bir yakın veya akrabanın (n=6, %2,1) terki gerçekleştirdiği vakalar üçüncü sırada yer almaktadır. 158 vakada (%56) ise terki gerçekleştiren kişiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır.

3.1.4. Ebeveynlere Dair Bulgular

Terk edilen bebeklerin ebeveynlerine dair verileri incelendiğinde ebeveynlerle ilgili bilgilerin oldukça kısıtlı olduğunu görülmektedir. İncelenen haberlerde ebeveynlerine ulaşılabilen vaka sayısının düşük olmasının yanı sıra ulaşılabilen ebeveynlerin bilgilerinin de haberlere çok fazla yansımadağını söylemek mümkündür. Yine de annenin bilgisinin yer aldığı haber sayısının babayla ilgili bilgilerin yer aldığı haber sayısına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Terk Edilen Bebeklerin Annelerinin Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu, Ekonomik Durum ve Tıbbi Yardım Alma Durumlarına Göre Dağılımı

Annenin Yaşı	f	%
<18	13	4,6
18-25	49	17,4
26-30	12	4,3
31-35	16	5,7
35<	6	2,1
Bilinmiyor	186	66,0
Toplam	282	100,0
Annenin Medeni Durumu	f	%
Bebeğin babası ile evli	18	6,4
Başkası ile evli	6	2,1
Boşanmış	3	1,1
Eşi vefat etmiş	4	1,4
Dini nikahlı birliktelik	3	1,1
Resmi ya da dini nikah olmadan birliktelik	9	3,2
Bekar	44	15,6
Bebeğin babası ile Nişanlı	2	,7
Bilinmiyor	193	68,4
Toplam	282	100,0
Annenin Eğitim Durumu	f	%
Üniversite	2	,7
Lisede öğrenci	3	1,1
Üniversitede öğrenci	10	3,5
Bilinmiyor	267	94,7
Toplam	282	100,0
Annenin Ekonomik Durumu	f	%
Alt	31	11,0
Orta	3	1,1
Bilinmiyor	248	87,9
Toplam	282	100,0
Annenin Tıbbi Yardım Alma Durumu	f	%
Evet	35	12,4
Hayır	83	29,4
Bilinmiyor	164	58,2
Toplam	282	100,0

Tablo 10’da yer alan verilere göre terk edilen bebeklerin annelerinin yaşları dağılımına bakıldığında en yüksek grubun 18-25 yaş aralığında (n=49, %17,4) olduğunu görülmektedir. İkinci sırada 31-35 (n=16, %5,7) ve üçüncü sırada 18 yaşından küçük kız çocukları (n=13, %4,6) yer alırken; dördüncü sırada 26-30 yaş

grubu (n=12, %4,3) ve son sırada 35 yaşından büyük anneler (n=6, %2,1) yer almaktadır. Buna ek olarak vakaların büyük çoğunluğunun ebeveynine ulaşılamaması ya da haberlerde bilgilerin kısıtlı verilmesi nedeniyle yaşı bilinmeyen anne sayısının 186 (%66) olduğu görülmektedir.

Haberlerden elde edilen bilgilere göre bekar anne (n=44, %15,6) sayısının diğer gruplara göre çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bebeğin babasıyla evli olan anne sayısı 18 (%6,4), resmi ya da dini nikah olmadan birliktelik yaşayan annelerin sayısı 9 (%3,2), başkası ile evli olan anne sayısı 6 (%2,1), eşi vefat eden anne sayısı 4 (%1,4), boşanmış anne sayısı 3 (%1,1), dini nikahlı birliktelik yaşayan anne sayısı 3 (%1,1), bebeğin babasıyla nişanlı olan anne sayısı ise 2 (%0,7)'dir. 193 annenin (%68,4) ise medeni durumuyla ilgili bilgiye haberde yer verilmemiştir (Tablo 10).

Haberlerde annelerin eğitim durumuyla ilgili oldukça kısıtlı bilgi bulunmaktadır. Annenin öğrenci olduğu vakalarda eğitim durumuyla ilgili bilgi haberde dile getirilirken öğrenci olmayan annelerin meslekleri ya da öğrenim durumları üzerinde durulmamış ve bu konunun pek fazla önemsenmediği görülmüştür. Yapılan incelemeler sonucunda oluşturulan Tablo 10'da yer alan verilere baktığımızda 10 (%3,5) annenin üniversitede öğrenci, 3 (%1,1) annenin lisede öğrenci ve 2 (0,7) annenin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Eğitim durumu hakkında bilgi edinilemeyen anne sayısı ise 267'dir, bu da incelenen vakaların %94,7'sine denk düşmektedir (Tablo 10).

Eğitim durumundan sonra anne hakkında çok kısıtlı bilginin yer aldığı bir diğer kategori de annenin ekonomik durumu olmuştur. Bu kısıtlı bilgilere rağmen elde edilen verilere göre "alt" grupta yer alan anne sayısı 31 (%11,0), orta grupta yer alan anne sayısı 3 (%1,1) olarak bulunmuştur. Üst grupta yer alan anne bulunmamaktadır. Ekonomik durumu hakkında "bilgi yer almayan" anne sayısı ise 248 (%87,9)'dir (Tablo 10).

Hamilelik ve doğum, anne ve bebek açısından çeşitli risk unsurlarının bulunduğu kritik bir süreçtir. Bu nedenle annenin tıbbi yardım alıp almaması araştırma açısından önemli görülen bir konu olmuştur. Doğumun gerçekleştiği mekan ve bebeğin

bulunduğunda göbek bağının hastanede takılan klipsle bağlanıp bağlanmadığı bilgilerinden yola çıkarak analiz edilen verilere göre doğum sırasında tıbbi yardım alan anne sayısı 35 (%12,4), tıbbi yardım almayan anne sayısı ise 83 (%29,4) olarak bulunmuştur. Tıbbi yardım alma durumu hakkında bilgi elde edilemeyen vaka sayısı ise 164 (%58,2)'tür (Tablo 10).

Tablo 11. Terk Edilen Bebeklerin Babalarının Yaş, Medeni Durum, Eğitim Durumu ve Ekonomik Durumlarına Göre Dağılımları

Babanın Yaşı	f	%
18-25	15	5,3
31-35	4	1,4
35<	8	2,8
Bilinmiyor	255	90,4
Toplam	282	100,0
Babanın Medeni Durumu	f	%
Bebeğin annesiyle evli	18	6,4
Başkasıyla evli	5	1,8
Dini nikahlı birliktelik	3	1,1
Resmi ya da dini nikah olmadan birliktelik	4	1,4
Bekar	6	2,1
Bebeğin annesiyle nişanlı	2	,7
Bilinmiyor	244	86,5
Toplam	282	100,0
Babanın Eğitim Durumu	f	%
Üniversite	2	,7
Üniversitede öğrenci	2	,7
Bilinmiyor	278	98,6
Toplam	282	100,0
Babanın Ekonomik Durumu	f	%
Alt	15	5,3
Orta	4	1,4
Bilinmiyor	263	93,3
Toplam	282	100,0

Tablo 11’de yer alan bilgilere göre terk edilen bebeklerin babalarının yaşları dağılımına bakıldığında 18-25 yaş aralığında olan baba sayısının 15 (%5,3) olduğu görülmektedir. 35’den büyük olanların sayısı 8 (2,8) olarak, 31-35 yaş aralığında olanların sayısı ise 4 (1,4) olarak bulunmuştur. 18’den küçük ve 26-30 yaş aralığında olan baba bulunmamakla beraber hakkında bilgi elde edilebilen baba sayısının oldukça

düşük olduğu tabloda görülmektedir. Öyle ki vakaların %90,4 (n=255)'ünde babanın yaşı hakkında hiçbir bilgi yer almamaktadır.

Babaların medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında 18 (%6,4) babanın bebeğin annesiyle evli olduğu, 6 (%2,1) babanın bekar olduğu, 5 (%1,8) babanın başkasıyla evli olduğu, 4 (%1,4) babanın resmi ya da dini nikah olmadan birliktelik yaşadığı, 3 (%1,1) babanın dini nikahlı birliktelik yaşadığı ve 2 babanın bebeğin annesiyle nişanlı (%0,7) olduğu görülmektedir. Toplam 244 vakanın yani vakaların “%86,5’inin” ise babalarının medeni durumu hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır (Tablo 11).

Bebeklerin babalarının eğitim durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında sadece 4 baba hakkında bilgi edinilebildiği, vakaların “%98,6’sında” babaların eğitim durumu hakkında “herhangi bir bilginin yer almadığı” görülmektedir. Elde edilen verilere göre 2 (%0,7) babanın üniversite mezunu olduğu, 2 (%0,7) babanın da üniversitede öğrenci olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Tablo 11).

Bebeklerin babalarının ekonomik durumları hakkında elde edilen verilerde ise 15 (%5,3) babanın alt gelir grubuna, 4 (%1,4) babanın ise orta gelir grubuna dahil olduğu; üst gelir grubunda yer alan bir babaya dair herhangi bir bilginin bulunmadığı görülmektedir. Hakkında bilgi edinilemeyen baba sayısı ise 263’tür ve bu da vakaların %93,3’üne tekabül etmektedir (Tablo 11).

3.2.NİTEL İÇERİK ANALİZİ BULGULARI

Bu kısımda dört haber sitesinde ortak olarak yayınlanmış 80 haberin başlıklar, metin ve görsel materyallerine uygulanan nitel içerik analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Haber Başlığının İçerdiği İfadeye Dair Bulgular

Haber başlıkları haberin içeriği konusunda ilk dikkat çekici unsur olarak karşımıza çıkan önemli öğelerdir. Bu nedenle içerisinde, hem ilgi uyandıracak ifadeleri

barındırması hem de haberde konuya dair bakış açısını barındırması nedeniyle haber başlıklarının irdelenmesi gerekli görülmüştür. Haber başlıkları; “şok”, “acıma”, “öfke-suçlama”, “dehşet”, “empati”, “umut” ve “ifade yok” olmak üzere toplamda yedi kategori altında analiz edilmiştir. Bu analiz sonucunda ulaşılan bulgular Tablo 12’de görülmektedir.

Tablo 12. Haber Başlıklarının İçerdiği İfadelerin Haber Sitelerine Göre Dağılımları

Başlığın içerdiği ifade	Hürriyet		Habertürk		Sabah		Sözcü		Frekans Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Şok	8	10,0	9	11,3	13	16,3	15	18,8	45	14,1
Acıma	12	15,0	13	16,3	11	13,8	10	12,5	46	14,4
Öfke- Suçlama	11	13,8	12	15,0	21	26,3	23	28,8	67	20,9
Dehşet	21	26,3	15	18,8	16	20,0	10	12,5	62	19,4
Empati	1	1,3	0	0	0	0	1	1,3	2	0,6
Umut	2	2,5	1	1,3	1	1,3	0	0	4	1,3
İfade yok	25	31,3	30	37,5	18	22,5	21	26,3	94	29,4
Toplam	80	100,0	80	100,0	80	100,0	80	100,0	320	100,0

Haber başlıklarının içerdiği ifadelerin toplamlarına bakıldığında 67 (%20,9) başlıkla en sık kullanılan duygu ifadesinin öfke-suçlama olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla; dehşet (n=62, %19,4), acıma (n=46,%14,4), şok (n=45, %14,1), umut (n=4, %1,3) ve empati (n=2, %0,6) ifadeleri izlemektedir. Toplamda 94 (%29,4) haber başlığında ise herhangi bir duygu ifadesi bulunmamaktadır. Duygu ifadesine yer verilmeyen bu başlıklar genellikle olayı özetleyen kısa cümleler kullanılarak oluşturulmuştur. İfade içermeyen başlıklara; “Edirne’de yeni doğan bebek hastane tuvaletine bırakıldı” (Habertürk, 29.11.2016), “Gaziantep’te, çöp konteynerinde bebek cesedi bulundu” (Hürriyet, 18.12.2016) gibi örnekler gösterilebilir.

Haber sitelerini tek tek ele alındığında hurriyet.com haber sitesinde yer alan haber başlıklarında en sık rastlanan ifadenin dehşet (n=21, %26,3) olduğu, onu sırasıyla acıma (n=12, %15,0), öfke-suçlama (n=11, %13,8), şok (n=8, %10,0), umut

(n=2, %2,5) ve empati (n=1, %1,3) ifadelerinin izlediği görülmektedir. 25 (31,3) haberde ise duygu ifadesi bulunmamaktadır.

Habertürk'ün haber sitesinde yayınlanan haber başlıklarının içerdiği ifadeye göre dağılımları incelendiğinde, Hürriyet'te olduğu gibi dehşet (n=15, %18,8) ifadesinin birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Onu sırasıyla acıma (n=13, %16,3), öfke-suçlama (n=12, %15,0), şok (n=9, %11,3) ve umut (n=1, %1,3) ifadeleri izlemektedir. Empati kategorisinde yer alan bir başlık bulunmamakla beraber duygu ifadesine yer verilmeyen haber sayısı 30 (%37,5)'dur.

Sabah'ın haber sitesinde yer alan başlıklarda en sık rastlanan duygu ifadesi öfke-suçlama (n=21, %26,3) olarak karşımıza çıkmakta, onu sırasıyla; dehşet (n=16, %20,0), şok (n=13, %16,3), acıma (n=11, %13,8) ve umut (n=1, %1,3) ifadeleri takip etmektedir. Empati kategorisinde yer alan bir başlık bulunmazken, duygu ifadesine yer verilmeyen başlık sayısının ise 18 (%22,5) olduğu görülmektedir.

Son olarak sozcu.com haber sitesinden elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan bulgular incelendiğinde 23 (%28,8) haber başlığı ile öfke-suçlama ifadesinin ön sırada olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla şok (n=15, %18,8), 10 (%12,5) haber başlığıyla acıma ve dehşet ve 1 (%1,3) haber başlığıyla empati ifadeleri izlemektedir. Umut kategorisinde bir başlık bulunmamakta, duygu ifadesine yer verilmeyen başlık sayısı ise 21 (%26,3) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu sonuçlardan hareketle haberlerde başlıklara hakim olan duygu durumunun yoğun olarak olumsuz ifadelerde toplandığını söylemek mümkündür. Diğer yandan başlıklarda “kan donduran olay”, “vicdansızlık”, “korkunç olay” gibi kelime gruplarının dört haber sitesinde de ortak olarak sıkça kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; “*Vicdansızlık! Parkta çanta içerisinde bulundu*” (Habertürk, 19.08.2021), “*Kan donduran olay! Yeni doğmuş bebeği çıplak sokağa attılar*” (Hürriyet, 10.12.2021), “*Atık tesisinde kan donduran olay! Çöplerin içinden bebek cesedi çıktı*” (Sabah, 14.11.2021) ya da “*Bunun adı vicdansızlık! 2 günlük bebeği durağa bıraktılar*” (Sözcü, 18.06.2020) gibi farklı vakaları bildiren bu başlıklar haber sitelerinde aynı kalıpların ortak bir şekilde kullanıldığını gözler önüne sermektedir.

3.2.2. Haberlerde Annelerin Yer Alma Biçimi

Haber metinlerinde anneye atfedilen sıfatların dağılımını gösteren Tablo 13'e bakıldığında diğer kategorisinin yoğunlukta olduğu görülmektedir. Diğer kategorisinde haber metinlerinde anneyi nitelemek için kullanılan kelimeler göz önünde bulundurulmuş ve daha çok annenin yaşı, medeni durumu, öğrenci olması ya da daha önce anne olmuş olması gibi özelliklerin öne çıkarıldığı nitelermeler gözle görülür bir şekilde öne çıktığı için bu kategori altında değerlendirilmiştir. Örneğin "16 yaşındaki genç kız", "üniversite öğrencisi E.Ö.", "genç kadın", "evlilik dışı hamile kalan D.A." ya da "2 çocuk annesi E.T." gibi ifadeler bunlardan birkaçıdır. Burada annenin hangi özelliğinin ön plana çıkarıldığı ve haber dilinde hangi özelliğiyle beraber bir yargılamaya tabi tutulduğu da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 13. Haberlerde Anneye Atfedilen Sıfatların Haber Sitelerine Göre Dağılımı

Haberde anneye atfedilen sıfatlar	Hürriyet		Habertürk		Sabah		Sözcü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Vicdansız-cani- katil	4	5,0	7	8,8	10	12,5	5	6,2	26	8,1
Hasta	0	0	1	1,3	0	0	0	0	1	0,3
Mağdur	3	3,8	1	1,3	0	0	0	0	4	1,3
Diğer	18	22,5	19	23,8	14	17,5	18	22,5	69	21,6
İfade yok	19	23,8	12	15,0	23	28,8	21	26,3	75	23,4
Fail belli değil	36	45,0	40	50,0	33	41,2	36	45	145	45,3
Toplam	80	100,0	80	100,0	80	100	80	100	320	100

Haberlerde anneye atfedilen sıfatların genel dağılımına bakıldığında diğer kategorisinin 69 (%21,6) haberle birinci sırada yer aldığı, ikinci sırada vicdansız-cani-katil kategorisinin (n=26, %8,1) bulunduğu, üçüncü sırada mağdur (n=4, %1,3) ve dördüncü sırada hasta (n=1, %0.3) kategorilerinin yer aldığı görülmektedir. 220 (%68,7) haberde annelere dair bir nitelme yer almazken bu haberlerin 145'inde faile henüz ulaşılamadığı görülmektedir.

Haber sitelerini tek tek değerlendirildiğinde ise; Hürriyet'in haber sitesinde anneye atfedilen sıfatlar %22,5 (n=18) oranında diğer kategorisinde yoğunlaşırken, onu 4 (%5,0) haberle vicdansız-cani-katil kategorisi ve 3 (%3,8) haberle mağdur kategorisinin takip ettiği görülmektedir. 55 (%68,8) haberde anneye dair bir ifadeye yer verilmezken, bu haberlerin 36 (%45)'sının failinin henüz tespit edilemediği görülmektedir.

Habertürk'ün haber sitesine dair bulgular incelendiğinde yine diğer kategorisinin 19 (%23,8) haberde önde olduğu, onu 7 (%8,8) haberle vicdansız-cani-katil kategorisinin takip ettiği görülmektedir. Hasta ve mağdur nitelemelerinin kullanıldığı 1 (%1,3)'er haber yer alırken 52 (%65) haberde herhangi bir nitelemeye yer verilmemiştir. Niteleme bulunmayan bu 52 haber içerisinde 40'inin failine henüz ulaşamadığı bilgisi yer almaktadır.

Sabah.com haber sitesinde yayınlanan haberlere bakıldığında 14 (%17,5) haberle diğer kategorisinin önde olduğu, onu 10 (%12,5) haberle vicdansız-cani-katil kategorisinin izlediği, hasta ve mağdur kategorilerinde yer alan bir verinin bulunmadığı ve 56 (%70) haberde herhangi bir nitelemeye yer verilmediği görülmektedir. Nitelemenin bulunmadığı 56 haberin 33'ünde fail henüz tespit edilememiştir.

Sözcü'de yer alan haberlerde nitelemelerin dağılımına bakıldığında ise 18 (%22,5) vakayla diğer kategorisinin birinci sırada yer aldığı, onu 5 (%6,2) haberle vicdansız-cani-katil kategorisinin izlediği görülmektedir. Hasta ve mağdur kategorilerinde bir nitelemeye rastlanmazken herhangi bir nitelemenin kullanılmadığı haber sayısı 57 (%71,3) olarak bulunmuştur. 36 haberde ise faile henüz ulaşamamıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde annenin özellikle yaşına atıf yapan nitelemelerin yanı sıra anneye karşı suçlayıcı ve yargılayıcı ifadelerin ön planda olduğunu söylemek mümkündür. Gerek başlıklarda gerek metin içeriğinde bu ifadeler sıkça yer verilmektedir. Diğer yandan faili henüz belli olmayan ya da medyada ses getirmemiş vakaların haberlerinde yargılayıcı ifadelerin çok daha az

kullanıldığı ya da hiç kullanılmadığı da yapılan analiz sonucunda tespit edilen unsurlardan biri olmuştur.

3.2.3. Haberlerde Babaların Yer Alma Biçimi

Haber siteleri incelendiğinde babaya dair nitelermelerin annelerden çok farklı olarak şekillendiği ortaya çıkmıştır. Bu nedenle kategoriler haber metinlerinden yola çıkılarak anne ve baba için ayrı ayrı düzenlenmiştir. Babaları nitelermek için kullanılan sıfatların ayrıntılı bir şekilde dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14. Haberlerde Babaya Atfedilen Sıfatların Haber Sitelerine Göre Dağılımı

Haberde babaya atfedilen sıfatlar	Hürriyet		Habertürk		Sabah		Sözcü		Frekans Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Eş – erkek ark. –sevgili – ilişkiye girilen kişi	16	20,0	16	20,0	19	23,8	18	22,5	69	21,6
Yaptığı iş	1	1,3	2	2,5	1	1,3	2	2,5	6	1,9
Diğer	3	3,8	3	3,8	4	5,0	4	5,0	14	4,4
Niteleme yok	10	12,5	5	6,2	3	3,8	5	6,2	23	7,2
Söz edilmiyor	14	17,5	14	17,5	20	25,0	15	18,8	63	19,7
Failler belli değil	36	45,0	40	50,0	33	41,2	36	45,0	145	45,3
Toplam	80	100,0	80	100,0	80	100,0	80	100,0	320	100,0

Tablo 14’de yer alan bulgulara göre haberlerin %45,3’ünde failin henüz belirlenemediği göz önünde bulundurulduğunda diğer kategorilere göre büyük bir farkla, 69 (%21,6) haberde babadan eş-erkek arkadaş-sevgili-ilişkiye girilen kişi olarak bahsedildiği görülmektedir. Toplamda 63 (%19,7) haberde babanın varlığından söz edilmemekte, olay sadece anne üzerinden değerlendirilmektedir. 23 (%7,2) haberde babanın adı haberde yer almasına rağmen herhangi bir nitelermeye tabi tutulmamış, 6 (%1,9) haberde ise baba mesleği üzerinden nitelendirilmiştir.

Haber sitelerini ayrı ayrı değerlendirildiğinde; Hürriyet'in haber sitesinden elde edilen verilerde babalardan en fazla eş-erkek arkadaş-sevgili-ilişkiye girilen kişi (n=16,%20) olarak bahsedildiği görülmektedir. 3 (%3,8) haberde nitelemeler diğer kategorisinde değerlendirilirken, 1 (%1,3)haberde babanın mesleği üzerinden niteleme yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. 10 (%12,5) haberde babadan söz edilmesine rağmen bir niteleme yer almamakta, 14 (%17,5) haberde ise babadan hiç söz edilmemektedir.

Habertürk'ün haber sitesine bakıldığında 16 (%20) haberde babadan eş-erkek arkadaş-sevgili-ilişkiye girilen kişi olarak söz edildiği, 3 (%3,8) haberde nitelemelerin diğer kategorisinde değerlendirildiği, 2 (%2,5) haberde ise babanın yaptığı iş üzerinden nitelendirildiği görülmektedir. 5 (%6,2) haberde herhangi bir niteleme yer almazken, 14 (%17,5) haberde babadan hiç söz edilmemektedir.

Sabah'ta yer alan haberlerde yine 19 (%23,8) haberle babanın eş-erkek arkadaş-sevgili-ilişkiye girilen kişi olarak nitelendirildiği görülmektedir. Onu 4 (%5) vakayla diğer ve 1 (%1,3) vakayla yaptığı iş kategorileri izlemektedir. 3 (%3,8) haberde nitelemeye yer verilmezken, 20 (%25) haberde babadan söz edilmemektedir.

Sözcü'ye bakıldığında 18 (%22,5) haberle eş-erkek arkadaş-sevgili-ilişkiye girilen kişi kategorisinin önde olduğu, 4 (%5) haberle diğer ve 2 (%2,5) haberle yaptığı iş kategorilerinin onu izlediği görülmektedir. 5 (%6,2) haberde babaya dair bir niteleme bulunmazken, 15 (%18,8) haberde babadan söz edilmemektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde bulgular, babanın tek başına bir nitelemeye tabi tutulmak yerine büyük oranda anne ile olan ilişkisi üzerinden nitelendirildiğini göstermektedir. Haberlerde babaya büyük oranda bir sorumluluk atfedilmediği, annenin hamile kalmasına katkıda bulunması dışında adının haberlerde geçmediği görülmektedir. Bu haberlerin çoğunda annenin ismine yer verilirken babanın isminin hiç kullanılmaması da göze çarpan unsurlardan biri olmuştur. Anneye ve babaya atfedilen sıfatları gösteren tabloları karşılaştırdığımızda Tablo 13'te failin tespit edilemediği vakalar dışında anneden söz edilmeyen hiçbir haber bulunmazken babadan söz edilmeyen 63 haberin bulunması (Bkz. Tablo 14) dikkate değer bir bulgudur.

3.2.4. Haberlerde Fiilden Sorumlu Tutulan Kişiler

Haber sitelerinde yapılan analiz sonucunda bazı haberlerde failler ortaya çıkmamış olsa dahi fiilden sorumlu tutulan bir kişiden söz edildiği görülmektedir. Bu gibi durumlarda haber metinlerini oluştururken tahmin ve ön yargının muhabirin bakış açısını şekillendirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Tablo 15. Haberlerde Fiilden Sorumlu Tutulan Kişilerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı

Haberde fiilden sorumlu tutulan kişi	Hürriyet		Habertürk		Sabah		Sözcü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Anne	36	45,0	33	41,2	38	47,5	30	37,5	137	42,8
Baba	2	2,5	2	2,5	3	3,8	3	3,8	10	3,1
Anne ve baba	4	5,0	3	3,8	4	5,0	2	2,5	13	4,1
Anne ve bir yakını	4	5,0	3	3,8	4	5,0	6	7,5	17	5,3
Baba ve bir yakını	1	1,3	0	0	0	0	1	1,3	2	0,6
Belirtilmemiş	33	41,2	39	48,7	31	38,7	38	47,5	141	44,1
Toplam	80	100,0	80	100,0	80	100,0	80	100,0	320	100,0

Haberlerin toplamına bakıldığında çok yüksek oranda fiilden sorumlu tutulan kişinin anne (n=137, %42,8) olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. İkinci sırada 17 (%5,3) haberle anne ve bir yakını yer alırken, üçüncü sırada 13 (%4,1) haber ile anne ve baba fiilden birlikte sorumlu tutulmaktadır. Analiz edilen haberler arasında baba ve bir yakını 2 (%0,6) vaka ile en az sorumlu tutulan kişiler olmuştur.

Sırasıyla değerlendirdiğinde annenin fiilden sorumlu tutulduğu haberlerin 38 (%47,5) haber sayısı ile en fazla Sabah'ta yer aldığı, onu Hürriyet (n=36, %45), Habertürk (n=33, %41,2) ve Sözcü (n=30, %37,5)'nin izlediği görülmektedir. Aralarında yüksek bir fark olmasına karşın ikinci en sık rastlanan kategori anne ve bir yakını olmuştur. Bu kategorinin haber sitelerine göre dağılımına bakıldığında Sözcü'de 6 (% 7,5), Sabah ve Hürriyet'te 4 (%5) ve Habertürk'te 3 (%3,8) haber olmak üzere bir dağılım gösterdiği görülmektedir. Anne ve babanın fiilden sorumlu tutulduğu haber sayıları ise Hürriyet ve Sabah 4 (%5), Habertürk 3 (3,8) ve Sözcü 2 (%2,5)

şeklinde sıralanmaktadır. Baba'nın tek başına haberden sorumlu tutulduğu haberlerin dağılımına bakıldığında Sabah ve Sözcü'de 3 (%3,8) ve Habertürk ve Hürriyet'te ise 2'şer haberin yer aldığı ortaya çıkmaktadır. Son olarak Sözcü ve Hürriyet'te 1 (%1,3)'er haber olmak suretiyle baba ve bir yakınının fiilden sorumlu tutulduğu görülmektedir.

Annenin terki gerçekleştirdiği ve ifadesinin alındığı çoğu vakada babanın bakım ve gözetim konusunda anneye destek vermediği, bebeğin kendisinden olduğunu reddettiği, anneyi terk ettiği gibi bilgiler yer almaktadır. Babalar da çoğu zaman bu durumu doğrulamaktadır. Ancak haber dili büyük oranda her iki ebeveyn için çocuğun ortak bir sorumlulukla büyütülmesi gerektiği düşüncesinden uzak bir şekilde kaleme alınmıştır. Diğer yandan haberlerde yer alan ifadeler kadınların ve erkeklerin toplum içerisinde konumlandığı noktalara dair de sosyolojik ipuçları barındırmaktadır. Bu duruma örnek verilebilecek haberlerden biri şu şekildedir:

Hamile kaldığını sevgilisine söylediğini, onun umursamaması üzerine kürtaj yaptırmayı düşündüğünü belirten E.T, "Kürtaj yaptırmak için paramda yoktu. Durumu ailemden de gizliyordum. Karnımın büyümesini fark etmemeleri için hep korse takıyordum. Aylarca bebeği böyle gizledim. Ailem köye gittiği sırada hastaneye gittim, sezaryenle bebeği doğurdum. Hastaneye gittiğimde cebimde hiç param yoktu. Bebeğe kıyafetlerini kundağını bile oradaki bir dernek verdi" dedi. (Sözcü, 01.07.2015)

Sözcü'nün "Vicdansız 'anne' yakandı!" başlıklı yukarıdaki haberinde olduğu gibi sosyal ve ekonomik birçok etkenin bu vakalarda etkili olabildiği ve kadının toplum içerisindeki konumunun en önemli konulardan biri olarak ele alınması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Ancak medyanın vakaları bu şekilde ele almadığı yapılan incelemede açıkça görülmektedir.

3.2.5. Haberlerde Kullanılan Görsellere Dair Bulgular

Haberin içeriğini zenginleştirmek ve dikkat çekiciliğini artırmak amacıyla metnin yanında bazı görsel materyallere de yer verilmektedir. Bu materyallerin

kullanılma sıklığı, materyallerde kimlerin/nelerin görsellerine yer verildiği ve nasıl yer verildiği hem etik açıdan hem de kimlerin nasıl temsil edildiğini tespit etmek açısından önemlidir. Bu nedenle araştırmaya görsellerin de analizi dahil edilmiş ve görsellerin kullanılış biçimleri sorgulanmıştır.

Tablo 16. Haberlerde Kullanılan Görsel Materyallerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı

Haberde kullanılan görsel	Hürriyet		Habertürk		Sabah		Sözcü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Fotoğraf	62	77,5	60	75,0	64	80,0	49	61,1	235	73,4
Video	12	15,0	0	0	7	8,7	17	21,2	36	11,3
Fotoğraf + video	2	2,5	14	17,5	3	3,8	13	16,3	32	10,0
Görsel yok	4	5,0	6	7,5	6	7,5	1	1,3	17	5,3
Toplam	80	100,0	80	100,0	80	100,0	80	100,0	320	100,0

İlk olarak haberlerde kullanılan görsellerin genel dağılımına bakıldığında %73,4 (n=235) gibi yüksek bir oranla fotoğrafın en fazla kullanılan görsel materyal olduğu görülmektedir. İkinci sırada %11,3 (n=36) gibi bir oranla video kullanılırken, son sırada %10,0 (n=32) oranla fotoğraf ve videonun beraber kullanıldığı tespit edilmiştir. 17 (%5,3) haberde ise hiçbir görsel materyale yer verilmemiştir.

Haber sitelerini karşılaştırdığımızda görsel materyal kullanım oranlarında farklılıklara rastlanmaktadır. %98,3 oranla en fazla görsele yer veren haber sitesi Sözcü olurken, %95 ile Hürriyet ikinci sırada ve %92,5 ile Habertürk ve Sabah haber siteleri üçüncü sırada yer almaktadır. Haberlerde fotoğraf kullanımına bakıldığında sırasıyla; Sabah'ta 64 (%80) Hürriyet'te 62 (%77,5), Habertürk'te 60 (%75) ve Sözcü'de 49 (%61,1) haberde fotoğrafa yer verildiği görülmektedir.

Fotoğrafa göre oldukça düşük olan video kullanım oranlarında ilk sırada Sözcü (n=17, %21,2), ikinci sırada Hürriyet (n=12, %15) ve üçüncü sırada Sabah (n=7, %8,7) karşımıza çıkmaktadır. Habertürk'ün ise haber içeriğinde video kullanmadığı görülmektedir. Son olarak fotoğraf ve video materyallerine beraber yer veren haber sitelerinin dağılımını incelediğimizde sıralama; 14 (%17,5) haberle Habertürk, 13

(%16,3) haberle Sözcü, 3 (%3,8) haberle Sabah ve 2 (%2,5) haberle Hürriyet şeklinde karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 17. Görsellerde Kullanılan İçeriklerin Haber Sitelerine Göre Dağılımı

Görsellerde kullanılanlar	Hürriyet		Habertürk		Sabah		Sözcü		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Anne	13	17,1	11	13,6	17	20,7	14	15,1	55	16,6
Baba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Anne ve baba birlikte	2	2,6	3	3,7	2	2,4	1	1,1	8	2,4
Bebek	24	31,6	18	22,2	22	26,8	21	22,6	85	25,6
Olay yeri	24	31,6	28	34,6	22	26,8	30	32,3	104	31,3
Bebeği bulan kişi	0	0	6	7,4	5	6,1	7	7,5	18	5,4
Güvenlik kamerası	6	7,9	7	8,6	8	9,8	9	9,7	30	9,0
Diğer	7	9,2	8	9,9	6	7,3	11	11,8	32	9,6
Toplam	76	100,0	81	100,0	82	100,0	93	100,0	332	100,0

Haberlerde kullanılan görsellerde kime veya neye yer verildiğinin analiz edildiği Tablo 17'ye göre haber sitelerinin birbirinden farklı rakamlarda görsel materyal kullandığı görülmektedir. Birden fazla görsele yer veren haberlerde görsellerin farklı içeriklere sahip olması gibi durumlar söz konusu olmaktadır. Bu nedenle haber sayısından bağımsız olarak her görsel materyal, içeriğine göre ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Yapılan bu değerlendirmeler sonucunda kullanılan materyallerde en çok olay yeri (n=104, %31,3) görseline yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. İkinci sırada 85 (%25,6) görsel ile bebeğin fotoğraf ve videoları yer alırken, üçüncü sırada 55 (%16,6) gibi bir oranla anneye ait görseller yer almaktadır. Onları sırasıyla diğer (n=32, %9,6), güvenlik kamerası görüntüleri (n=30, %9,0), bebeği bulan kişi (n=18, %5,4) ve anne ve babanın birlikte yer aldığı görseller (n=8, %2,4) izlemektedir. Haberlerde babanın tek başına olduğu herhangi bir materyale rastlanmamıştır. Tüm bunlar doğrultusunda dört haber sitesinde toplamda 332 görsele yer verildiği saptanmıştır.

Görsellerin haber sitelerine göre dağılımı karşılaştırıldığında olay yeri görselinin (n=30, %32,3) en fazla Sözcü'de görüldüğü, 28 (%34,6) görsel ile onu Habertürk'ün

takip ettiği, 24 (%31,6) görsel ile Hürriyet'in üçüncü sırada yer aldığı ve 22 (%26,8) görsel ile Sabah'ın son sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmaktadır. En fazla kullanılan ikinci görsel olan bebek fotoğraf ve videolarının dağılımlına baktığımızda Hürriyet (n=24,%31,6)'in nde olduğu, onu sırasıyla Sabah (n=22, %26,8), Sözcü (n=21,%22,6) ve Habertürk (n=18, %22,2)'n izlediği görülmektedir.

nc en sık kullanılan içerik olan anne görselleri incelendiğinde annenin tutuklandığı ve karakola/adliyeye götürüldüğü fotoğraf ya da videoların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra anne hastaneden çıkarılırken çekilen görsellerin de sıklıkla haberlerde kullanıldığı ve küçük bir bölümünde ise annenin eski fotoğraflarına yer verildiği saptanmıştır. Görsellerde annenin fotoğraf ya da videosuna yer veren haber sitelerinin dağılımlına baktığımızda; Sabah 17 (%20,7), Sözcü 14 (%15,1), Hürriyet 13 (%17,1) ve Habertürk 11 (%13,6) görsel ile karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 17'de görüldüğü üzere dördüncü sırada diğer kategorisi yer almaktadır. Bu kategori altında bebeğin cenaze ve defin görüntüleri, hastane n ve içi gibi mekan görüntüleri, temsili olarak kullanılan görseller vb. yer almaktadır. Diğer kategorisinin dağılımlına baktığımızda Sözcü (n=11, %11,8) birinci sırada, Habertürk (n=8, %9,9) ikinci sırada, Hürriyet (n=7, %9,2) nc sırada ve Sabah (n=6, %7,3) son sırada karşımıza çıkmaktadır.

Son sıralarda yer alan güvenlik kamerası görüntüleri hem video hem de fotoğraf olarak haberlerde kendilerine yer bulmuştur. Bu görsellerde çoğunlukla olayın gerçekleşme anı, failin olay yerine gelişi, fiili nasıl gerçekleştirdiği gibi görüntüler yer almaktadır. Bebeği terk eden kişinin bulunmasında büyük rol oynayan bu görseller vakaların her biri için oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Haber sitelerinin içeriklerinde güvenlik kamerası görüntülerine yer verme sıklıklarını incelediğimizde Sözcü (n=9, %9,7) ilk sırada karşımıza çıkarken, onu Sabah (n=8, %9,8), Habertürk (n=7, %8,6) ve Hürriyet (n=6, %7,9) haber sitelerinin izlediği görülmektedir.

Anne ve babanın beraber yer aldığı görseller incelendiğinde ise çoğunlukla çiftin eski fotoğraflarına yer verildiği görülmektedir. Bu görsellerin haber sitelerindeki

dağılımına bakıldığında Habertürk'te 3 (%3,7), Sabah ve Hürriyet'te 2 ve Sözcü'de 1(%1,1) görselin kullanıldığı görülmektedir. Babanın fail olduğu vakalar bulunmasına karşın bu haberlerde babanın tek başına hiç yer almaması dikkat çeken bir bulgudur. Bununla beraber babanın ancak anne ile birlikte olduğu görseller ile haberlerde kendine yer bulabildiği görülmektedir.

Haberler analiz edilirken kullanılan görsellerde dair dikkat çeken bir başka nokta, Sabah.com haber sitesinin diğer haber sitelerinden farklı olarak görseller üzerinde kullandığı yöntem olmuştur. Haber siteleri genel olarak görselleri yalın bir şekilde kullanırken sabah.com haber sitesi genellikle haber başlığı ve giriş cümlesinden sonra kullandığı fotoğrafların üzerine kalın puntolarla habere davet eden, dikkat çekici, çoğu zaman olayı çarpıtan cümleler yazarak servis ettiği görülmektedir. Başlıklar ya da metin içerisinde yargılayıcı bir ifade olmasa bile bu fotoğraflar üzerine yazılan cümleler çoğunlukla yargılayıcı ifadeler içermektedir. Aşağıda bu fotoğraflardan birkaçına yer verilmiştir.

Resim 1. "Bebegi Apartman Boşluğuna Atan Genç Kıza Ağırlaştırılmış Müebbet Hapis İstemi" Başlıklı Haber (Sabah, 29.06.2018)

Resim 2. "Edirne'de Korkunç Olay! Çöpte Bulunan Bebeğin Annesinin İfadesindeki Detaylar Mide Bulandırdı" Başlıklı Haber (Sabah, 08.02.2020)

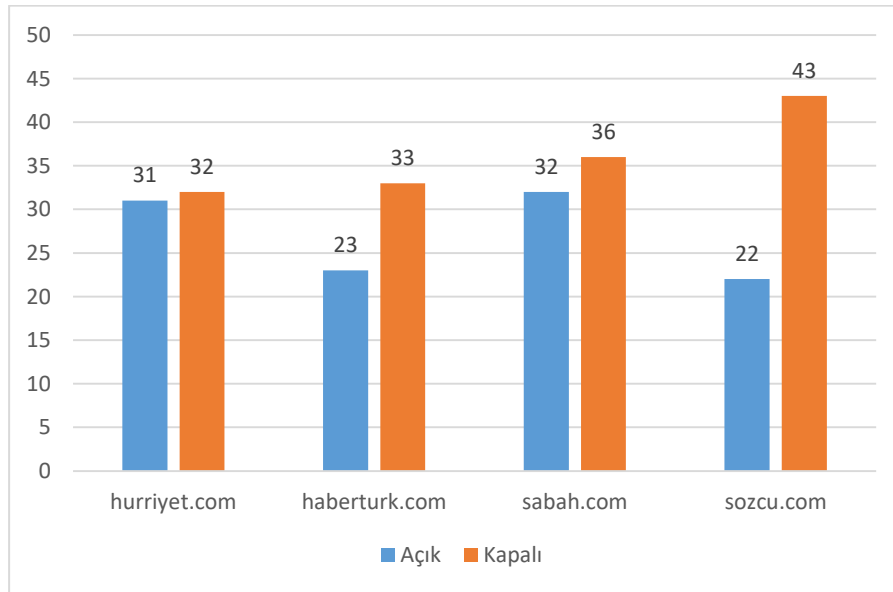
Resim 3. "Antalya'da Korkunç Olay! Tuvalette Doğurduğu Bebeğini Çöp Kovalarına Atıp Öldürdü" Başlıklı Haber (Sabah, 18.10.2019)

Sabah.com haber sitesinden alınan “Bebeği apartman boşluğuna atan genç kıza ağırlaştırılmış müebbet istemi (Sabah, 29.6.2018)”, “Edirne’de korkunç olay! Çöpte bulunan bebeğin annesinin ifadesindeki detaylar mide bulandırdı (Sabah, 8.2.2020)” ve “Antalya'da korkunç olay! Tuvalette doğurduğu bebeğini çöp kovalarına atıp öldürdü (Sabah, 18.10.2019)” başlıklı haberlerde görüldüğü üzere fotoğraflar üzerine kalın puntolarla yazılan yazılar genellikle ilk okunduğunda dikkat çekmeyi amaçlayan, yarım bırakılmış cümlelerden oluşmaktadır. Bu yazılarda annelerden yani kadınlardan

bahsedilmekte, evlilik dışı hamile kalmış olmaları öne çıkarılarak haber ilgi çekici ve sansasyonel hale getirilmektedir.

Kullanılan bu görsel materyallerin ve görsel içeriklerin haber etiği açısından nasıl bir şekilde okuyucuya servis edildiği de önem arz eden bir diğer konudur. Öyle ki bebeğin olay yerindeki veya bulunduktan sonraki görüntülerinin açık bir şekilde yayınlanması etik açıdan sorunlu görülürken diğer yandan zanlıların görüntülerinin açık bir şekilde verilmesi yeterince hassas ve toplumda infiale açık bir konu olan bebek terki ve cinayeti gibi olaylarda zanlıyı hedef haline getirebilmektedir. Öte yandan suçun kesinleşmemiş olması nedeniyle de zanlının fotoğrafının açık bir şekilde yayınlanması hukuki açıdan sorun teşkil etmektedir. Bu nedenle araştırmada, bu materyallerin nasıl sunulduğu, üzerinde durulan önemli konulardan biri olmuştur.

Bebeğin, olay yerinin, zanlının yer aldığı görsellerin nasıl servis edildiğine dair bulgular aşağıdaki grafikte yer almaktadır. Görseller analiz edilirken “açık” ve “kapalı” olmak üzere iki şekilde kodlanmıştır. Açık olarak değerlendirilen görseller sansürlenmeden olduğu gibi verilen görselleri, kapalı olanlar ise mozaik vs. ile kapatılan ya da mağdurun ya da zanlının yüzünün bir şekilde gizlenmiş olduğu fotoğraf veya videoları temsil etmektedir.

Şekil 5. Haberlerde Kullanılan Görsellerin Kullanım Biçimlerine Göre Dağılımı

Grafiği (Şekil 5) incelediğimizde genel itibariyle kapalı olarak sunulan görsellerin çoğunlukta olduğunu söylemek mümkündür. Toplamda 108 görsel açık olarak servis edilirken 144 görsel kapalı bir şekilde servis edilmiştir. Haber sitelerindeki dağılıma tek tek baktığımızda açık ve kapalı görseller arasındaki farkın en fazla olduğu haber sitesinin sozcü.com olduğu ortaya çıkmaktadır. Sözcü’de yayınlanan 65 görselin 22’si açık olarak servis edilirken 43’ü kapalı bir şekilde servis edilmiştir. Farkın en fazla olduğu ikinci haber sitesi olan haberturk.com’ a baktığımızda 56 haberden 23’ünün açık, 33’ünün ise kapalı olarak servis edildiği görülmektedir. Bebeğin, failin ya da olay yerinin görüntüsüne en fazla yer veren haber sitesi olan sabah.com’da yayınlanan görsellere baktığımızda 68 görselin 32’sinin açık olarak, 36’sının ise kapalı olarak servis edildiği sonucuna ulaşılmaktadır. Açık ve kapalı servis edilen görseller arasındaki farkın en yakın olduğu hurriyet.com haber sitesine geldiğimizde ise yayınlanan 63 görselin 31’i açık olarak servis edilirken 32’sinin kapalı bir şekilde servis edildiği görülmektedir.

Yapılan analizde etik kurallara büyük ölçüde dikkat edildiği ancak mağdurun ya da zanlının fotoğraf ve videolarının açık olarak servis edildiği haber oranının da azımsanmayacak düzeyde olduğu saptanmıştır. Diğer yandan bu oranların haber sitelerine göre değişebildiği, bazı haber sitelerinin daha dikkatli davranırken bazılarının ise bu kuralı göz ardı ettiği de araştırma sırasında tespit edilen bulgulardan biri olmuştur.

SONUÇ

Bu çalışmada, dijital haber kaynaklarında yer alan bebek terki haberlerini inceleyerek bebek terki vakalarına dair özelliklerin ortaya konulması ve bu haberlerde kullanılan dilin toplumsal cinsiyet açısından irdelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Türkiye’de en çok ziyaret edilen dört haber sitesi (haberturk.com, hurriyet.com, sabah.com ve sozcuk.com) örneklem olarak belirlenmiş ve 2013-2021 yılları arasında bu sitelerde yayınlanmış bebek terki haberleri doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular bir önceki bölümde; tablo, şekil ve grafiklerle desteklenerek ayrıntılı bir şekilde paylaşılmıştır. Bu bölümde ise bulguların genel bir değerlendirmesi yapılacaktır, bulgular ilgili alanyazın ile karşılaştırılacak ve bundan sonraki çalışmalar için öneriler paylaşılmaktadır.

Araştırmada ilk olarak vakaların yıllara göre dağılımı incelenmiş; dokuz yıllık süreçte terk edilen bebek vakalarının yıllık ortalaması 31,33 olarak bulunmuştur. Diğer yandan bu yıllar içerisinde en fazla terkin gerçekleştiği yılın 2019 (n=41); en az terkin gerçekleştiği yılın ise 2021 (n=21) olduğu saptanmıştır. Veri eksikliği nedeniyle araştırma bulgularını somut ve kesin verilerle karşılaştırmak şuan için mümkün görünmemektedir. Yapılan alanyazın taraması sonucunda ülkemizde doğrudan bebek terkinin konu alan sadece 5 çalışmaya ulaşılmış bunların içinde sadece 2 tanesinden istatistiki veri elde edilebilmiştir. Bu çalışmalardan biri araştırmamızla benzer şekilde medya raporlarından elde edilen verileri yansıtmakta (bkz. Karaçam, 2016) diğeri ise Ankara’da bir hastanede terk edilen bebek vakalarına dair verileri (bkz. Yücel vd., 2020) yansıtmaktadır. Karaçam (2016) çalışmasında 2013-2014 yılları içerisinde haber metinlerine yansıyan vakaları incelemiş ve bu bir yıllık süreçte 28 terk vakasına rastlamıştır. Yücel ve arkadaşları (2020) ise 2008-2015 yılları arasında Etlik Zübeyde Hanım Kadın Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nde terk edilen bebek vakalarını incelemiş ve bu yıllar arasında toplamda 67 vakanın gerçekleştiğini ve her yıl rakamlarda artış gözlemlendiğini kaydetmiştir.

Araştırmada ikinci olarak vakaların hangi bölgeler arasında dağılım gösterdiği incelenmiş; Marmara Bölgesi’nin %29 gibi bir oranla en fazla vakanın gerçekleştiği

coğrafi bölge olduğu saptanmıştır. Bu sonuçların ortaya çıkmasında İstanbul'da görülen vakaların (n=49) diğer illere göre çok daha yüksek olmasının büyük bir katkısı olduğu düşünülmektedir. İstanbul'da gerçekleşen vakaların özellikle göç alan ve işçi nüfusunun yoğun olduğu semtlerde yoğunlaştığı; bu semtler içerisinde 7 vaka ile Esenyurt'un öne çıktığı görülmektedir.

İncelenen vakalar içerisinde bebeklerin terk edildiği yere göre dağılımına baktığımızda taşra bölgelerde terk edilen bebeklerin oranının merkezde terk edilenlere göre çok daha yüksek olduğu saptanmıştır. Analiz sonucunda ilçe ve köylerde ya da şehir dışı alanlarda terk edilen bebek oranı %68,1 olarak bulunurken illerde terk edilen bebek oranı %31,9 olarak bulunmuştur. Bu farkın ortaya çıkmasında özellikle yenidoğanların bulunamayacak bölgelerde terk edilmesinin ve şehir dışı alanların ve kırsal bölgelerin bu noktada tercih edilen bölgeler olmasının bir etkisi olduğu tahmin edilmektedir.

Araştırmada üzerinde durulan bir diğer nokta da terk edilen bebeklerin cinsiyeti, yaşı ve hayatta kalma durumu gibi unsurların tespiti olmuştur. Bu noktada bebeğin terk edilmesinde cinsiyet tercihinin söz konusu olup olmadığı, en fazla hangi yaş aralığında olan bebeklerin terk edildiği ve dolayısıyla hangi yaş aralığının risk altında olduğu ve bu bebeklerin kaçının hayatta kalabildiği gibi konular irdelenmiştir. İlk olarak bebeklerin cinsiyetlerine göre dağılımlarına bakıldığında 124 (%44,0) vaka ile kız bebeklerin sayısının erkek bebeklerden (n=121, %42,9) fazla olduğu görülmektedir. Birbirine oldukça yakın olan bu oranlardan yola çıkarak cinsiyet tercihinin var olduğuna dair bir çıkarım yapmak zordur. Yücel ve arkadaşları (2020) kendi çalışmalarında %55,2 gibi bir oranla kız bebeklerin erkeklerden daha fazla terk edildiğini bulmuş ve araştırmanın gerçekleştirildiği yıllarda ki doğum oranlarına göre kız bebeklerin terk edilme ihtimalinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Oysa Karaçam (2016)'ın çalışmasında terk edilen erkek bebeklerin (%28,57) oranı kız bebeklerden (%21,43) daha yüksek bulunmuştur. Sherr ve diğerlerinin (2009) Birleşik Krallık'ta gerçekleştirdiği çalışmalarında %54'e, %43 gibi bir oranla terk edilen erkek bebeklerin sayısı kız bebeklerden yüksek bulunurken; Guha ve diğerlerinin (2019) Hindistan'da gerçekleştirdiği bir başka çalışmada kız bebeklerin terk edilme oranı erkek bebelere göre 2,6 kat daha fazla bulunmuştur. Bu

oranlar kız ya da erkek bebeklerin daha fazla terk edildiğine dair evrensel bir genelleme yapmanın mümkün olmadığını göstermektedir. Yine de Hindistan örneğinde olduğu gibi bazı kültürlerde kız bebeklere karşı bir cinsiyet ayrımcılığının hala var olduğu ve bu ayrımcılığın bebeklerin hayatına mal olabildiğini de unutmamak gerekir.

Terk edilen bebeklerin yaşlarına göre dağılımlarına bakıldığında %84 gibi bir oranla en fazla terk edilen grubun yenidoğanlar olduğu tespit edilmiştir. Tüm grubun neredeyse yarısını (%48,9) 1 günlük bebekler oluşturmaktadır. İlgili alanyazın benzer şekilde yenidoğanların daha büyük bebeklere göre riskli bir grubu oluşturduğunu ve hayatlarının ilk 24 saatinde terk edilme ve cinayete kurban gitme olasılıklarının diğerlerine göre daha yüksek olduğunu vurgulamaktadır (Friedman ve Resnick, 2009: 43; Oberman, 2002: 709). Örneğin Sherr ve diğerleri (2009) %77 gibi bir oranla bir haftadan küçük olan bebeklerin daha büyük bebeklere göre daha fazla terk edildiğini tespit etmiştir. Bir başka çalışmada da benzer şekilde terk edilen bebeklerin %81,16'sının bir haftadan küçük olduğu saptanmıştır (Vinit, vd., 2015: 819). Karaçam (2016) ise araştırmasında %82 gibi yüksek bir oranla bebeklerin ilk 28 günlük süreç içerisinde terk edildiği sonucuna ulaşmıştır.

Kuşkusuz ki kendini idare edemeyecek durumda olan ve dış etkenlere karşı savunmasız bir bebeğin kendi kaderine terk edilmesi endişe verici bir durumdur ve çocuk ihmalinin en ileri boyutlarından biridir. Bir bebeğin terk edilmesi söz konusu olduğunda birçok neden sıralanabilir ya da birçok kişi ya da kurum sorumlu tutulabilir ancak hiç şüphe yok ki böyle bir durumda en suçsuz konumda olan terke maruz kalan bebektir. Bebek terki söz konusu olduğunda akla gelen bir diğer soru da bebeğin bulunduğu hayatta olup olmadığıdır. Araştırmaya dahil edilen 282 vaka içerisinde bebeklerin bulunduğu hayatta olma durumuna göre dağılımına bakıldığında %58,5'inin yaşıyor olduğu, %41,5'inin ise olay yerinde hayatını kaybettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak birçok vaka, haber siteleri tarafından daha sonrasında takip edilmediği için bulunduğu hayati risk altında olup tedaviye alındıktan sonra hayatını kaybeden bebekler hakkında bir veri tutulamamıştır. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda terk nedeniyle hayatını kaybeden bebeklerin oranının daha yüksek olabileceği tahmin edilmektedir.

Araştırmada sorgulanan bir diğer konu da bebeklerin hangi mekanlarda terk edildiği olmuştur. Bulgular bir bebeğin terk edilmesi söz konusu olduğunda tipik olarak bazı mekanların ya da bölgelerin tercih edildiğini ortaya çıkarmıştır. Bu mekanlar içerisinde 76 vaka ile bebeklerin en fazla “sokak-cadde-apartman kapısı, park” gibi kamuya açık alanlarda terk edildiği saptanmıştır. İkinci sırada ise ona yakın bir oranla “çöp kutusu, çöplük alan, geri dönüşüm alanı (n=60)” bebeklerin en fazla terk edildiği mekanlar olmuştur. Çıkan sonuçlar doğrultusunda bebeklerin terk edildiği mekanları bulunabilir alanlar-bulunması güç alanlar ya da kamuya açık alanlar-kapalı alanlar şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Bebeklerin bulunmasında ve dolayısıyla erken müdahalenin sağlanmasında en önemli faktörlerden biri de bebeğin terk edildiği mekandır. Sherr ve arkadaşları (2009) terk edilen bebeklerin hayatını kaybetmesinde en güçlü yordayıcının bebeklerin bulunabilir bir konumda terk edilip edilmediği olduğunu tespit etmiştir.

Alanyazın bebeklerin terk edilmesine neden olabilecek birçok farklı etmen olduğunu ve bunların farklı coğrafyalara, politik koşullara ve kültürlere göre değişebileceğini ortaya koymaktadır (Sherr ve Hackman, 2002). Yapılan analizler sonucunda elde edilen verilere baktığımızda vakalarda diğerlerine göre büyük bir farkla önde gelen nedenin “evlilik dışı ilişki/bekar ebeveynlik (%23,4)” olduğu; en sık rastlanan ikinci nedenin ise “ekonomik imkansızlıklar (%6,4)” olduğu tespit edilmiştir. Diğer yandan 180 (%63,8) vakada terkin nedenine dair herhangi bir ifadenin yer almaması da dikkat çeken unsurlardan biridir. Burada faillerin bulunamamış olmasının etkisi büyüktür. Öyle ki 158 (%56) vakada terki kimin gerçekleştirdiği henüz tespit edilememiştir. Tespit edilen vakalar içerisinde ise 101 vaka ile terki en fazla gerçekleştiren kişinin “anne” olduğu bilgisi yer almaktadır. Bu babanın (n=6) gerçekleştirdiği terk eylemlerine oranla oldukça yüksek bir rakamdır.

Olejarz (2017) bir bebeğin, özellikle yenidoğan bir bebeğin, terk edilmesine karar verme sürecinde bir kadının aile içerisinde aldığı sözlü ya da sözsüz cinsel ve ahlaki eğitimin oldukça etkili olduğunu ve aile üyeleriyle olan ilişkisinin kilit rol oynadığını ifade etmektedir. Öyle ki bu açık ya da örtülü eğitim, katı kurallarla çerçevelenmişse; kadının paniğe kapılması, kimseden yardım isteyememesi, tecrit edilmekten ya da şiddete uğramaktan korkması gibi sorunların yaşanması

muhtemeldir. Araştırmacılar böyle bir durum söz konusu olduğunda “gizli gebelik” ya da “gebeliğin reddi” gibi sorunların ortaya çıkabileceğine dikkat çekmektedir. Araştırmamızda 83 (%28,4) vakada annenin doğum sırasında tıbbi yardım almadığı tespit edilmiştir. Bu durum bebeklerin hastane dışında dünyaya geldiğine ve annenin doğumu tek başına ve gizli bir şekilde gerçekleştirdiğine işaret etmektedir. Nitekim ifadesi alınan annelerin büyük bir kısmı doğumu tuvalet ya da banyo gibi bir ortamda tek başına ve kimseden yardım almadan gerçekleştirdiğini ve panik olması nedeniyle bebeği bir an önce ortadan kaldırmaya çalıştığını söylemiştir. Bonnet (1993) istenmeyen bir gebeliğe karşı hazırlıksız yakalanan bir kadının çeşitli stresörlerin etkisiyle gebelik belirtilerini reddedebildiğini, gebeliği ya çok geç bir zamanda ya da doğuma kadar fark edemediğini, tüm bunların terke ya da daha kötü bir ihtimalle cinayete neden olabileceğini aktarmaktadır. Terke neden olduğu düşünülen bir diğer faktör de gizli gebeliklerdir. Burada ise kadının hamileliğinin farkında olmasına rağmen yaşadığı stres ve korku nedeniyle kimseden yardım talep etmemesi, gebeliğini bol kıyafetler giyerek ya da çevresine yalanlar söyleyerek doğuma kadar gizli tutması söz konusudur (Murphy Tighe ve Lalor, 2016a: 3). Araştırmalardan elde edilen sonuçlar hem bulgularımızla benzerlik göstermekte hem de gizli gebelik ve gebeliğin reddi vakalarının önemini ortaya koymaktadır. Öyle ki Yücel ve diğerlerinin (2020) çalışmalarında %78 gibi bir oranla bebeğini hastanede bırakan kadınların gebeliğini çevresinden gizlediği tespit edilmiştir. Ancak bu bebekler anneleri hastanede doğum yapmayı tercih ettikleri için diğerlerine göre oldukça şanslıdır. Navne ve Jacobsen (2020) de Danimarka’da gerçekleştirdiği araştırmalarında terk edilen bebeklerin %83’ünün tıbbi yardım almadan gizli bir şekilde dünyaya geldiğini ortaya çıkarmıştır.

Araştırma gerçekleştirilirken terke neden olan faktörlerin yanı sıra terke maruz kalan bebeklerin ebeveynlerine dair bilgilerin de üzerinde durulmuş, bilgileri paylaşılan ebeveynlerin tipik bir profil çizip çizmediği sorgulanmıştır. Diğer yandan haber metnlerinin bu bilgilere ne kadar yer verdiği ve bilgilerin her iki ebeveyn için de eşit oranda paylaşılıp paylaşılmadığı sorgulanan konulardan biri olmuştur. Araştırma bulgularına göre 158 (%56) vakada terki kimin gerçekleştirdiği henüz belirlenememiş, geriye kalan vakaların ise çok azında ebeveynlerin özelliklerine dair bilgiler paylaşılmıştır. En fazla bilgi elde edilebilen konular; annenin yaşı (%44), annenin medeni durumu (%31,6) ve babanın medeni durumu (%13,5) olmuştur. En az

bilgi paylaşılan konular ise ebeveynlerin ekonomik durumları ve eğitim durumları bilgileri olmuştur. Rakamlardan da anlaşılacağı gibi haberlerde babaların bilgilerine yer verilme oranı annelere göre oldukça düşük bulunmuştur.

Haber metinlerinden elde edilen bilgilere göre vakalarda annelerin yaşlarına göre dağılımına bakıldığında 18-25 yaş aralığında (n=49, %17,4) olan annelerin grubun büyük çoğunluğunu oluşturduğu görülmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde 26 yaş altında olan annelerin oranı grubun yarısından fazlasına denk düşmektedir. Babaların yaşlarına göre dağılımına bakıldığında %90,4'ünün yaşı hakkında herhangi bir bilgi yer almamakla beraber, 18-25 yaş aralığında (n=15, %5,3) olan babaların benzer şekilde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Bu sonuçlardan hareketle terk edilen bebek vakalarında genç ebeveynlerin öne çıktığı söylenebilir. Ebeveynlerin medeni durumlarına göre dağılımlarına bakıldığında bekar annelerin %15,6 (n=44) gibi bir oranla ilk sırada yer aldığı görülürken; babaların ise %6,4 (n=18) gibi bir oranla anne ile evli olduğu ve bunun grubun en yüksek dilimini oluşturduğu görülmektedir. Bu rakamlar arasındaki farkın anne ve babalar hakkında paylaşılan bilgilerin orantısız bir şekilde dağılım göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Eğitim durumlarına göre dağılım incelendiğinde ise haberlerde oldukça kısıtlı bilginin yer aldığı; annelerin %94, babaların ise %98'inin eğitim durumuyla ilgili bilgiye ulaşamadığı görülmektedir.

Ebeveynlerin bilgilerine yönelik veriler alanyazınla karşılaştırıldığında benzer sonuçların elde edildiğini görmek mümkündür. İlgili alanyazın özellikle yenidoğanların terk edilmesi ya da öldürülmesi söz konusu olduğunda genç, bekar ve ilk hamileliğini yaşayan kadınların ön plana çıktığını aktarmaktadır (Herman-Giddens vd., 2003: 1427; Oberman, 2004: 28; Resnick, 1970: 1416). Ülkemizde gerçekleşen bir çalışmada bebeğini terk eden annelerin yaşları ortalaması 23,9 olarak bulunmuş ve %61,4 gibi bir oranla annelerin en fazla 18-25 yaş aralığında yer aldığı saptanmıştır. Diğer yandan aynı çalışmada annelerin %73,3'ünün evli olmadığı ve %62,7'sinin herhangi bir işte çalışmadığı ortaya çıkmıştır (Yücel vd. 2020: 3). Ukrayna'da gerçekleştirilen bir başka çalışmada annelerin büyük çoğunluğunun genç ve ilk hamileliğini gerçekleştirmiş olan kadınlardan oluştuğu ve bekar kadınların evli veya herhangi bir birlikteliği olanlara kıyasla dört kat daha fazla bebeklerini terk etme

eğiliminde olduğu tespit edilmiştir (Bailey vd., 2010: 4-5). ABD’de gerçekleştirilen bir çalışmada ise bebeğini öldürdüğü ya da terk ettiği tespit edilen kadınların %50’sinin bekar olduğu, çoğunluğu 21-30 yaş arasındaki annelerin oluşturduğu ve yaş ortalamalarının oldukça genç olduğu saptanmıştır (Herman-Giddens vd. 2003: 1427). Araştırmalar farklı kültür ve coğrafyalar üzerinde gerçekleştirilmiş olmasına karşın bulguların birbirine yakınlığı dikkat çekmektedir. Diğer yandan anneler hakkında bir fikir elde edilebilmiş olsa da terk edilen bebeklerin babaları hakkında kapsamlı araştırmalar henüz mevcut değildir. Bu noktada bebek terkinin bir kadın suçu olarak görülmesi ve araştırmaların özellikle yenidoğan bebeğini terk eden anneler üzerinde yoğunlaşmış olmasının etkisi büyüktür.

Tüm bunların yanında araştırmada sorgulanan bir diğer konu da bebek terki haberlerinin nasıl bir dil kullanılarak servis edildiği, toplumsal cinsiyet stereotiplerini ne ölçüde yansıttığı ve haberler oluşturulurken etik unsurlara dikkat edilip edilmediği olmuştur. Bu doğrultuda Habertürk, Hürriyet, Sabah ve Sözcü haber sitelerinde yayınlanan ortak haberler; başlıklar, metin içerikleri ve görseller başta olmak üzere nitel içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak haber başlıkları ele alınmış ve haber sitelerinin bu konuda nasıl bir dağılım gösterdiği analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda genel olarak haber başlıklarında öfke-suçlama (%20,9) ve dehşet (%19,4) ifadelerinin öne çıktığı görülmüştür. Haber sitelerinin hepsinde başlıklarda duygu ifadesi kullanma oranı yüksek olmasına karşın Sabah (%77,5) ve Sözcü (73,7) haber sitelerinde bu oranın diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Haber başlıkları tüm haber sitelerinde olumsuz ifadelerde yoğunlaşırken empati (%0,6) ve umut (%1,3) gibi ifadelerin çok nadir kullanıldığı tespit edilmiş, en fazla olumlu ifadeye yer veren haber sitesinin ise Hürriyet (%3,8) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sherr ve diğerlerinin (2009) çalışmasında bebek terkinin rapor eden haber başlıklarında en sık rastlanan ifadeler “şok” ve “acıma” olarak bulunurken; olumsuz duygu ifadesi barındıran haber başlıklarının oranı %89,5 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen olumsuz ifadelerle ilgili bulgular araştırmamızla benzerlik gösterirken, öne çıkan ifadelerden yola çıkarak bir karşılaştırma yapıldığında ülkemizde yayınlanan haber başlıklarının daha sert ifadelerde yoğunlaştığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Haberlerde irdelenen bir diğer konu metin içeriklerinde ya da başlıklarda anneye atfedilen sıfatların ne gibi özellikler barındırdığı ve bu sıfatların nasıl bir dağılım gösterdiği olmuştur. İncelenen haberler içerisinde failin henüz belli olmadığı vakalarda (%45,3) büyük oranda anneye karşı bir niteleme kullanılmadığı gözlemlenmiştir. Diğer yandan fail belli olmasına karşın niteleme kullanılmayan haberlerin oranı %23,4 olarak bulunurken; niteleme kullanılan haberlerin oranı ise %31,3 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar çok büyük farklar gözlemlenmemesine karşın anneye sıfat atfedilen haber sayısının atfedilmeyenlerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Anneler için en fazla hangi sıfatların kullanıldığına bakıldığında; yaşı, medeni durumu, öğrenci olması ya da sahip olduğu çocuk sayısı gibi özellikleri üzerinden yapılan nitelemelerin %21,4 gibi bir oranla ön plana çıktığı, onu %8,1 gibi bir oranla vicdansız-cani-katil nitelemelerinin izlediği tespit edilmiştir. Sıfatların haber sitelerine göre dağılımına baktığımızda “vicdansız-cani-katil” nitelemelerine en sık rastlanan haber sitesinin Sabah (%12,5); en az rastlanan haber sitesinin ise Hürriyet (%5) olduğu görülmektedir. Diğer kategorisinde yer alan nitelemelere ise en fazla Habertürk (%23,8)’te rastlanırken; en az Sabah (%17,5)’ta rastlandığı gözlemlenmiştir. Anneyi mağdur olarak niteleyen metinlerin ise sadece Hürriyet (%3,8) ve Habertürk (%1,3) haber sitelerinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Mağdur nitelemelerine yer verilen bu haberlerde söz konusu annelerin cinsel istismar sonucu hamile kalan kız çocukları olduğu tespit edilen önemli bulgulardan biridir.

Haberlerde babalar için kullanılan nitelemeler incelendiğinde anneler için kullanılanlardan oldukça farklı sonuçların ortaya çıktığı görülmektedir. Öyle ki hiçbir haberde babalara annelerde olduğu gibi doğrudan suçlayıcı ifadeler kullanılmamıştır. Bunun yerine en fazla kullanılan nitelemeler babanın anneye ilişkisi üzerinden atfedilen nitelemeler olmuştur. Bunları “eş – erkek arkadaş –sevgili – ilişkiye girilen kişi” şeklinde sıralamak mümkündür. Genel toplamda bu nitelemeye yer veren haberlerin oranı %21,6 olarak bulunurken; haberlerinde bu nitelemeye en fazla yer veren haber sitesi ise Sabah (n=19, %23,8) olarak bulunmuştur. Diğer yandan faili belirlenememiş vakalar dışında annelerden söz etmeyen herhangi bir haber bulunmazken babanın adının dahi geçmediği haberlerin oranı %19,7 (n=63) olarak bulunmuştur. Bu durumun en sık gözlemlendiği haber sitesinin ise Sabah (%25) olduğu tespit edilmiştir. Babalardan söz edilmesine karşın herhangi bir nitelemenin

kullanılmadığı haber sayısı genel toplamda 23 (%7,2) olarak bulunurken; niteleme kullanmayan en fazla haber sayısına sahip haber sitesinin ise Hürriyet (n=10, %12,5) olduğu gözlemlenmiştir.

Haberlerde analiz edilen bir diğer konu da fiilden sorumlu tutulan kişilerin dağılımıdır. Nicel analizde yalnızca failin tespit edildiği haberler göz önünde bulundurularak fiili kimin işlediğine dair sayısal bir veri ortaya konulmuştur. Burada ise fail belli olmamasına karşın fiili kimin işlediğine dair tahmin yürütülen haberler de analize dahil edilmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgulara baktığımızda %42,8 gibi bir oranla fiilden en fazla sorumlu tutulan kişinin anne olduğu ortaya çıkmaktadır. Haberlerde ikinci en fazla sorumlu tutulan kişi anne ve bir yakını (%5,3) olmuş ve onu anne ve babanın birlikte (%4,1), babanın tek başına (%3,1) ve baba ve bir yakınının birlikte (%0,6) sorumlu tutulduğu haberler izlemiştir. Haber siteleri içerisinde Sabah'ın (%47,5) anneyi sorumlu tuttuğu haber sayısının diğer haber sitelerine göre daha fazla olduğu görülmektedir. Sorumlu tutulan diğer kişilerin dağılımına baktığımızda ise haber sitelerindeki oranların birbirine oldukça yakın olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmada başlıklar ve metin içeriğinin yanı sıra görseller de analize tabi tutulmuş; hangi görsel materyallerin ne sıklıkta kullanıldığı, görsellerde kimlere ya da nelere yer verildiği ve görsellerin nasıl servis edildiği gibi unsurlar sorgulanmıştır. Yapılan analizler sonucunda haberlerin yaklaşık %95'inde en az bir görsel materyale yer verildiği; bu materyaller içerisinde %73,4 gibi bir oranla en fazla fotoğrafın tercih edildiği tespit edilmiştir. Video (%11,3) kullanım oranları ise fotoğrafa göre oldukça düşük bulunmuştur.

İkinci olarak analiz edilen konu görsellerin içeriği ve bu içeriklerin haber sitelerine göre nasıl bir dağılım gösterdiği olmuştur. Görseller incelendiğinde oldukça çeşitli bir içerik skalasıyla karşılaşılsa da haberlerde en fazla olay yeri (%31,3) görsellerinin kullanıldığı; ikinci sırada terk edilen bebeğin (%25,6) görüntülerinin yer aldığı ve üçüncü sırada ise annenin (%16,6) görüntülerinin yer aldığı tespit edilmiştir. Onları sırasıyla; diğer (%9,6), güvenlik kamerası (%9), bebeği bulan kişi (%5,4) ve anne ve babanın birlikte (%2,4) yer aldığı görseller izlemiştir. Haberlerde toplam 25

vakada babanın tek başına, anneyle ya da başka birinden yardım alarak terki gerçekleştirdiğine dair bilgiler mevcut olmasına karşın hiçbir haber sitesinde babanın tek başına görseline yer verilmemiş olması çarpıcı sonuçlardan biridir. İçeriklerin haber sitelerine göre dağılımına baktığımızda olay yeri görseline en sık yer veren haber sitesinin Sözcü (n=30); en az yer veren haber sitesinin ise Sabah (n=22) olduğu görülmektedir. Bebeğin yer aldığı görsellerin kullanım sıklıkları birbirine oldukça yakın olsa da bu görseli en fazla kullanan haber sitesi Hürriyet (n=24) olmuştur. Annenin görsellerinin kullanım sıklığına baktığımızda ise 17 haberle Sabah'ın birinci sırada yer aldığı ve 11 haberle Habertürk'ün son sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Kullanılan bu içeriklerle ilgili öne çıkan gözlemlere yer vermek gerekirse olay yeri fotoğraflarında çoğunlukla polis ekibinin görüldüğü, bebeğin olay yerindeki fotoğraflarına yer vermekten kaçınıldığı, eğer yaşıyorsa çoğunlukla ambulansa ya da hastanede sağlık personelleri tarafından müdahale edilirken ki görüntülerine yer verildiği söylenebilir. Diğer yandan annenin görüntülerine baktığımızda büyük oranın polis ekipleri tarafından adliyeye, karakola ya da hastaneye götürülürken çekilen fotoğraf ve videolardan oluştuğunu söylemek mümkündür.

Son olarak haber sitelerinde zanlı ya da mağdur görsellerinin, güvenlik kamerası görüntülerinin, bebeğin ölü veya yaralı olduğu ve kan vb. gibi yayınlanması sakıncalı bulunan içeriklerin nasıl servis edildiği incelenmiş; fotoğraf ve videoların açık ve kapalı yayınlanma oranları ve etik unsurlara ne kadar dikkat edildiği sorgulanmıştır. Analizlerden elde edilen verilerin genel dağılımına bakıldığında kapalı (n=144, %57) olarak servis edilen görsellerin oranı açık (n=108, %43) olarak servis edilenlerden daha yüksek bulunmuştur. Haber siteleri içerisinde en fazla kapalı (n=43) görselin yayınlandığı haber sitesi olan Sözcü, aynı zamanda en az açık (n=22) görselin yayınlandığı haber sitesi olması dolayısıyla diğerlerine göre bu konuda daha özenli olduğu izlenimi vermektedir. 23 açık, 33 kapalı görselin yayınlandığı Habertürk ise açık ve kapalı görsellerin arasındaki farkın en fazla olduğu ikinci haber sitesi olmuştur. Diğer haber sitelerine baktığımızda Hürriyet'in yayınladığı açık (n=31) ve kapalı (n=32) görsellerin neredeyse eşit olduğu; Sabah'ın ise en fazla kapalı (n=36) görsel yayınlayan haber sitelerinden biri olmasına karşın aynı zamanda en fazla açık (n=32) görsel yayınlayan haber sitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu oranlar etik unsurlara dikkat edilerek yayınlanan fotoğraf ve videoların genel toplamda daha yüksek olduğunu gösterse de açık bir şekilde yayınlanan görsellerin oranlarının da azımsanmayacak boyutta olduğunu ortaya koymaktadır. Toplumda infial yaratma potansiyeli yüksek olan bu haberlerde zanlının görsellerinin açık bir şekilde yayınlanması oldukça tehlikeli bir durumdur. Diğer yandan bebeğin yer aldığı fotoğraf ve videoların gizlenmeden yayınlanması da etik açıdan problem oluşturmaktadır. Analiz yapılırken dikkat çeken bir diğer konu aynı haberde birden fazla görselin kullanıldığı durumlarda görsellerden biri gizlenirken diğer görselin açık bir şekilde sunulabiliyor olmasıdır. Bu durum editörlerin tutarsız bir yayın politikası izlemesinin yanı sıra bu konuda yeterince dikkate ve hassasiyete sahip olmadıklarını da göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde haber sitelerinin toplumsal cinsiyet açısından birbirinden farklı politikalar izlemediği, sonuçların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Haber sitelerinin bebek terki söz konusu olduğunda kadınları ön plana çıkardığı, büyük oranda fiilden anneleri sorumlu tuttuğu, itham edici ifadeleri annelere karşı daha fazla kullandığı tespit edilirken, babaların fiil üzerindeki sorumlulukları göz ardı edilmiş ve babalardan dolayı olarak annelerle kurdukları ilişki üzerinden bahsedildiği saptanmıştır. Bunun yanında haber sitelerinde babadan hiç bahsedilmeyen haberlerin oranının birbirine yakın bir dağılım göstermesi de dikkat çekici sonuçlardan biridir. Bu durum bir bebeğin bakımının birincil sorumlusu olarak annenin görüldüğünü, babanın ise ikincil bir konumda yer aldığını, bazen de babanın bu konuda ki sorumluluklarının hiç sorgulanmadığını göstermektedir. Haber siteleri içerisinde büyük farkların ortaya çıkmadığı gözlemlense de Sabah'ın diğerlerine göre sansasyon yaratacak duygusal ifadelere ve nitelemelere diğerlerine göre daha fazla yer verdiği tespit edilmiştir. Sözcü'nün politik görüşleriyle diğer haber sitelerinden ayrıştığı bilinmesine karşın, bebek terki haberleri söz konusu olduğunda diğerlerinden çok da farklı bir çizgide ilerlemediği de ortaya çıkan sonuçlardan biri olmuştur.

Haberlerin hiçbirinde uzman görüşüne yer verilmemiş, bebeklerin terk edilmesinin ardında yatan nedenler sorgulanmamış, bebeğini terk etme riskiyle karşı karşıya olan bir kadının neler yapması ve nerelere müracaat etmesi gerektiği konusunda herhangi bir bilgi paylaşılmamıştır. Bunun yerine daha çok dikkat çekici

başlıklar, itham edici ifadeler ve olay yerinin, bebeğin ve annenin endişe verici görüntüleri paylaşılmıştır. Annelerin çoğunlukla polis eşliğinde emniyete ya da adliyeye götürüldüğü görseller, annelik rolünü yerine getirmeyen bu kadınların işlediği fiilden dolayı hak ettiği cezayı alacağı mesajını okurlarına iletmektedir. Bu görseller ve metinler böyle bir tehlike altında olan kadınların daha fazla endişeye kapılmasına ve panik yaşamasına neden olabileceği gibi, bebeğini terk eden kadınların ortaya çıkmasına ya da birilerinden yardım istemesine de engel olabilir. Vakaların büyük çoğunluğunu bir günlük yenidoğan bebeklerin oluşturduğu düşünüldüğünde doğumu gerçekleştiren annenin de tıbbi yardıma ihtiyacı olabileceği ve hayatının risk altında olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Bunun yanında haberler magazinел unsurlar barındırmamalı, sadece kadına odaklanmamalı, eşitlik konusunda daha duyarlı olunmalıdır. Haberler oluşturulurken vaka ile ilgili bilgi verildikten sonra konunun önemine ve bu sorunun çözümü için hangi kurumların öne çıkması ve neler yapılması gerektiğine dair bilgilere de yer verilmelidir.

Araştırma bulguları; genç ebeveynliğin, evlilik dışı ilişkilerin, ekonomik problemlerin bir bebeğin terk edilmesi söz konusu olduğunda öne çıkan risk faktörleri olduğunu ortaya koymuştur. Diğer yandan yenidoğanların en riskli grubu oluşturması, tıbbi yardım almadan gerçekleşen doğumların oranının yüksek olması da analizler sonucunda ortaya çıkan önemli sonuçlardan biridir. Elde edilen bu sonuçlar alanyazınla karşılaştırıldığında risk faktörleri konusunda diğer çalışmalarla benzerlikler olduğu görülmektedir. Ancak özellikle diğer ülkelerde yapılan analizlerde öne çıkan riskli unsurlardan bir olan HIV enfeksiyonu ve madde kullanımı gibi faktörlerin ülkemizde gerçekleşen terklerde daha geri planda kaldığı gözlemlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda risk faktörlerinin değerlendirilmesi ve çözüm odaklı fikirlerin üretilebilmesi için multidisipliner çalışmalara ihtiyaç duyulduğu ortaya çıkmaktadır. Öyle ki bu faktörler tek bir alanı değil, aksine; sağlık, psikoloji, eğitim, sosyoloji, hukuk gibi birçok farklı alanı kapsayan konulardır. Bu kapsamda birçok gelişmiş ülkede uygulanan cinsel sağlık eğitimleri ve uzmanlar tarafından verilen danışmanlıkların ülkemizde de eğitim sistemine dahil edilmesi ve gençlerin riskli cinsel davranışlara karşı bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu eğitimler bir ayırım gözetmeksizin her iki cinsiyete de

verilmeli, bir cinsel davranışın getirebileceği herhangi bir sonuç konusunda her iki cinsiyetin de eşit sorumluluklara sahip olduğu bilinci genç yaştan itibaren bireylere kazandırılmalıdır. Bunların yanında doğum kontrol yöntemlerine ve kürtaja erişimin önündeki engellerin kaldırılması ve gerekli danışmanlıkların üreme çağındaki tüm kadın ve erkeklere sağlanması da bu konuda etkili olacağı düşünülen önlemlerden biridir.

Ele alınması gereken bir diğer konu da gizli gebelik ve gebeliğin reddi gibi vakaların erken tespiti için özellikle sağlık personellerine gerekli bilincin kazandırılmasıdır. Sağlık personellerinin bu vakalara karşı duyarlı olması, şüpheli durumlarda ilgili kurumlarla irtibat halinde olması ve gerekli müdahalelerin yapılması için erkenden harekete geçilmesi bu konuda atılacak en önemli adımlardan biridir. Bu noktada gerekli uzmanlardan da yardım alarak psikolojik desteğin sağlanması ve kadınların mevcut endişeleri göz önünde bulundurularak bir eylem planının hazırlanması gerekmektedir. Tüm bu müdahaleler kadının kimliğinin açığa çıkmasını istemeyeceği göz önünde bulundurularak hassasiyetle yürütülmeli ve yargılayıcı söylem ve davranışlardan uzak durulmalıdır.

Bunların yanında istenmeyen bir gebelikle tek başına kalmış ve bebeğini terk etme riski altında olan kadınların destek talep edebilmeleri için oluşturulmuş yardım hatlarının ve bilgilendirici içeriklere sahip web sitelerinin oluşturulması da atılacak önemli adımlardan biri olacaktır. Bu kadınlar büyük oranda hayatlarından endişe etmektedir, bu nedenle gerekli sosyal, ekonomik ve psikolojik desteğin yanı sıra barınma ve güvenlik desteğine de ihtiyaç duyabilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yardım hatlarının ve web sitelerinin tanıtımının iyi yapılması ve medyanın bu konuda daha duyarlı davranarak yargılayıcı ifadeler kullanmak yerine, böyle bir risk altında olan kadınların ilgili kurumlara başvurabilmesi için bilgilendirici içeriklere yer vermesi kadınların ve bebeklerin hayatlarının kurtarılmasında önemli bir adım olacaktır.

Üzerinde durulması gereken bir başka konu kız çocuklarının ve genç kadınların eğitim sistemine kazandırılması, meslek edinmeleri ve ekonomik bağımsızlığını kazanmaları konusunda bilinçlendirilmesidir. Öyle ki vakaların büyük bölümü okulu

erken bırakan kız çocukları ve genç kadınlardan oluşmakta; partnerleri tarafından istenmeyen bir gebelik sonucunda yalnız bırakılan bu kadınların birçoğu ekonomik ve manevi bağımsızlıkları olmaması nedeniyle büyük bir endişe ve çaresizlikle baş başa kalmaktadır. Bu durumda hem kız çocuklarının ve kadınların güçlendirilmesi, hem de riskli cinsel davranışlardan kendilerini korumaları için yeterli desteğe ve eğitime sahip olması ve bu konuda etkin çalışmaların yürütülmesi gerekmektedir. Kadınların eğitim sisteminin ve ülke istihdamının dışarısında kaldığı, kendi bedenleriyle ilgili yeteri kadar bilgiye sahip olmadığı, cinsel sağlık hizmetlerine erişimde problemler yaşadığı, ahlaki toplumsal normların sadece kendi üzerlerine yüklendiği bir sistemin içerisinde böyle vakaların meydana gelmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla cinsiyet eşitliğinin etkin bir şekilde sağlanması her konuda büyük önem arz ettiği gibi bebek terki vakalarının önüne geçilmesinde de önem arz eden bir unsurdur.

Bebek terki konusunda resmi istatistiklerin eksikliği, konuyla ilgili kapsamlı araştırmalar yapılmasının ve risk faktörlerinin etkin bir şekilde değerlendirilmesinin önünde büyük bir engeldir. Bu nedenle ilgili kurumlar tarafından bu istatistiklerin tutulmasına önem verilmelidir. Bu çalışma bebek terki konusunu birçok farklı boyutuyla ortaya koymaya çalışmış; aynı zamanda medyanın konuyu ele alış biçimini sorgulamıştır. Çalışmanın; diğer araştırmacılar ve ilgili kurumların bu konuya dair ilgisini artırması ve etkin proje ve fikirlerin üretilmesine katkı sağlaması umulmaktadır.

KAYNAKÇA

1.Kitaplar

- Badinter, Elisabeth (2020). Kadınlık mı Annelik mi? (Çev. Ayşen Ekmekci). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Berg, L. Bruce ve Lune Howard (2019) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (Çev. Asım Arı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Bilgin, Nuri (2014). Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Binark, Mutlu (2018). Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çomu, T. ve Halaiqa İ. (2018). “Web İçeriklerinin Metin Temelli Çözümlemesi”. (Ed. Mutlu Binark). Yeni Medya Çalışmalarında Araştırma Yöntem ve Teknikleri. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 31-92.
- Connell, R. W. (2000). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Toplum Kişi ve Cinsel Politika (Çev. Cem Soydem). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Doğan, Selen (2008). “Daha Çok “Tık” Daha Yüksek Tiraj Daha Fazla Reyting İçin”. (Ed. Sevilay Çelenk). Başka Bir İletişim Mümkün. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 117–118.
- Dökmen, Y. Zehra (2018). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Engels, Friedrich (2018). Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni. (Çev. Mustafa Tüzel). İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları.
- Emre, E. Mehmet (2015). Tarihte ve İslam’da Kadın. İstanbul: Duha Yayıncılık.
- Giddens, Anthony (2012). Sosyoloji. (Ed. Cemal Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Gittins, Diana (2012). Aile Sorgulanıyor (Çev. Tuna Erdem). İstanbul: Pencere Yayınları.
- Gökçe, Orhan (2019). Klasik ve Nitel İçerik Analizi Felsefe Yöntem Uygulama. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Holland, Jack (2019). Mizojini: Dünyanın En Eski Önyargısı (Çev. Erdoğan Okyay). Ankara: İmge Kitabevi.
- İrvan, Süleyman (2005).” Medya ve Etik”. (Ed. Sevdal Alankuş). Medya, Etik ve Hukuk. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 61–90.
- Köker, Eser (2012). “Kadınların Medyadaki Hak İhlalleriyle Baş Etme Stratejileri”.(Ed. Sevdal Alankuş). İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 119-150.

- Mendras, Henri (2009). Sosyolojinin İlkeleri (Çev. Buket Yılmaz). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doğan, Selen (2008). “Daha Çok “Tık” Daha Yüksek Tiraj Daha Fazla Reyting İçin”. (Ed. Sevilay Çelenk). Başka Bir İletişim Mümkün. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 117–118.
- Saktanber Ayşe (2010) “Türkiye’de Medyada Kadın: Serbest, Müsait Kadın veya İyi Eş Fedakar Anne”. (Ed. Şirin Tekeli) 1980’ler Türkiye’sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar. İstanbul: İletişim Yayınları, 187-206.
- Sancar, Serpil (2009). Erkeklik: İmkansız İktidar. İstanbul: Metis Yayınları.
- Yaman, Fikret (2020). Çocuk Terkinin Karanlık Yüzü: Tarihsel Süreç ve Modern Dönemdeki Uygulamalar. İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Tanrıöver, Hülya U. (2012). “Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri”. (Ed. S. Alankuş) Kadın Odaklı Habercilik. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 151–168.
- Tar, Y., ve Güner, U. (2014). Medyada LGBTİ’ lere Yönelik Nefret Söylemi. Ankara: Ayrıntı.
- Türkiye Gazeteciler Cemiyeti. (2016). Kadın ve Medya (Toplumsal Cinsiyet Eşitlikçi Haber Klavuzu). İstanbul: TGC Akademi.
- Tavşancıl, Ezel ve Aslan A. Esra (2001). Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi ve Uygulama Örnekleri. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

2. Makaleler

- Akkurt Yalçıntürk, A. (2017). “Gebelikte Madde Kötüye Kullanımı ve Hemşirelerin Sorumlulukları.” Marmara Sağlık Hizmetleri Dergisi, 1(2), 45–50.
- Aktaş, C. (2007). “İnternet’in Gazeteciliğe Getirdiği Yenilikler.” Selçuk İletişim Dergisi, 5(1), 30–41.
- Alichie, B. O. (2015). “Baby Dumping And Evolving Baby Factories In Nigeria: Their Implication For Child Right And Social Protection.” Journal of Religion and Human Relations, 7(2), 29–43.
- Arslan, H., Topal, A., ve Gürel-Dönük, G. (2020). “Türkiye’de Geleneksel Medya Medya ve Yeni Medyada Kadın Kimliği Üzerinden Üretilen Haberlere Eleştirel Bakış.” Dördüncü Kuvvet Uluslararası Hakemli Dergi, 3(1), 21–39.
- Avşar, S. (2018). “Toplumsal Cinsiyet Rollerini Bağlamında Tarihsel Rollerini Yitiren Erkekliğin Çöküşü: Küllerinden “Yeni Erkek”liğin Doğuşu.” Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi, 3(2), 224–241.

- Aydoğan, D. (2013). "Türkiye’de Dijital Gazetecilik: Habertürk ve Hürriyet Gazeteleri Örneği." *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 3(3), 26–40.
- Bailey, H., Semenenko, I., Pilipenko, T., Malyuta, R., ve Thorne, C. (2010). "Factors associated with abandonment of infants born to HIV-positive women: Results from a Ukrainian birth cohort." *AIDS Care*, 22(12): 1439–1448.
- Bay, A. (2014). "Osmanlı Toplumunda Evlatlıklar ve Hukuki Durumları." *Journal of Turkish Studies*, 9(4), 149–163. <https://doi.org/10.7827/TurkishStudies.6203>
- Bonnet, C. (1993). "Adoption At Birth: Prevention Against Abandonment Or Neonaticide." *Child Abuse and Neglect*, 17(4), 501–513.
- Bozkur, B., ve Taylan, A. (2020). "Medyada Annelik Temsili: Anaakım ve Alternatif Medyada Anneliğin Sunumuna Yönelik Karşılaştırma." *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 34: 45–65.
- Bradley, D. (2003). "Perspectives On Newborn Abandonment." *Pediatric Emergency Care*, 19(2), 108–111.
- Cesario, S. K. (2003). "Nurses’ Attitudes And Knowledge Of Their Roles İn Newborn Abandonment." *The Journal of Perinatal Education*, 12(2), 31–40.
- Çiçek, N. (2012). "Erken Cumhuriyet Döneminde Modern Çocukluk Nosyonunun Görünümleri Üzerine Bir Analiz." *Mülkiye Dergisi*, 36(4), 69–104.
- Cochrane, J. ve Ming, G. (2013). "Abandoned Babies: The Malaysian "Baby Hatch." *In Infant* 9(4), 142–144.
- Delaunay, Valérie. 2011. "Improving Knowledge on Child Abandonment and Care in Africa: A Demographic Contribution to the Achievement of Child Protection." *Etude de La Population Africaine* 25(1):73–94.
- Demirci, K. (2021). "Reklamlarda Erkeklik: Pizza Reklamlarındaki Konuşan Animasyon Karakter Bize Erkeklikle İlgili Neler Söylüyor?" *Moment Journal*, 8(2), 459–479.
- Donath, O. (2015). "Regretting Motherhood: A Sociopolitical Analysis." *Signs* , 40(2), 343–367.
- Drescher-Burke, K., Krall, J., ve Penick, A. (2004). "Discarded Infants And Neonaticide : A Review Of The Literature." *In University of California (Issue September)*.
- Düzbakar, Ö. (2004). "Kimsesiz Çocuklar ve Çocuk Haklarının Korunmasına İlişkin Bursa Şer’iyye Sicillerine Yansıyan Örnekler." *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(6), 87–95.
- Eke, S. M. (2014). "Tarihsel Gelişimi Açısından Çocuklarını Öldüren Anneler: Bir Derleme Çalışması." *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 50–74.
- Eke, S. M., Başoğlu, S., Taktak, Ş., ve Oral, G. (2015). "Türkiye’de Maternal Filisid Olgularının Adli Tıp Yönünden Analizi: Bir Klinik Araştırma." *Noropsikiyatri Arsivi*, 52(1), 78–82.

- Erkek, S. (2019). "Bir Kamu Politikası Analizi: Türkiye’de Çocuklara Yönelik Koruyucu ve Önleyici Politikalar." *Journal of Turkish Studies*, 14(3), 1441–1458.
- Erkut, Z., Balci, S., ve Yildiz, S. (2017). "Tarihsel Süreç İçinde Çocuk." *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 2(3), 17–28.
- Friedman, S. H., ve Resnick, P. J. (2007). "Child Murder By Mothers: Patterns And Prevention." *World Psychiatry : Official Journal Of The World Psychiatric Association (WPA)*, 6(3), 137–141.
- Friedman, S. H., ve Resnick, P. J. (2009). "Neonaticide: Phenomenology and Considerations For Prevention." *International Journal of Law and Psychiatry*, 32(1): 43–47.
- Foto-Özdemir, D. ve Evinç, Ş. G. (2021). Kendi Bebeğini Öldürmek: Filisid Olgularına Psikodinamik Bakış ve Klinik Yaklaşım. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 32(3), 201–210.
- Guha, A., Rai, A., Gupta, D., ve Mondal, R. (2019). "Abandoned Babies at Tertiary Care Rural Medical College Hospital: The Indian Scenarios." *Indian Journal of Pediatrics*, 86(4): 335–339.
- Hançer, A. (2018). "Toplumsal Cinsiyet Öznesi Olarak Kadının "Annelik" Kimliğine Eleştirel Bir Bakış." *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 177–202.
- Herman-Giddens, M. E., Smith, J. B., Mittal, M., Carlson, M., ve Butts, J. D. (2003). "Newborns Killed or Left to Die by a Parent: A Population-Based Study." *Journal of the American Medical Association*, 289(11): 1425–1429.
- İkizler, M. (2007). "Hukuki Boyutu ile Almanya’da Bebek Sandığı ve Anonim Doğum Uygulamaları." *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9 (Özel Sayı), 683-719.
- İpek, N. (2017). "Arkaik ve Klasik Dönem Roma Ailesinde Çocuk ve Yeni Doğan Bebeğin Terk Edilmesi Meselesi." *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 295–359.
- Işık, U., ve Koz, K. A. (2014). "Çöp Yığınlarında Haber Aramak: İnternet Gazeteciliği Üzerine Bir Çalışma." *Humanities Sciences*, 9(2): 27–43.
- Karaçam, Z. (2016). "Abandoned Babies: Examination of Abandoned Babies’ News in Turkey." *International Journal of Women’s Health and Wellness*, 2(1), 1–2.
- Karaçam, Z., Sağlık, M., ve Ögüt, D. (2015). "Gazetelerde Yayınlanan Bebek Ölüm ve İstismar Haberlerinin İncelenmesi." *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 23(3), 185–194.
- Karadoğan, U. C. (2019). "Çocuk ve Çocukluk Kavramının Tarihsel Süreçte Değerlendirilmesi." *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 4(7), 195–226.
- Karakuş-Öztürk, H. (2017). "Çocukluğun Tarihsel Gelişimi Üzerine Düşünceler." *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 253–276.

- Karakuş, M., İnce, H., ve İnce, N. (2002). “Türkiye’de Filisid Olguları.” İstanbul Tıp Fakültesi Mecmuası, 3(65), 194–197.
- Koralp-Özel, E., ve Deniz, Ş. (2019). ““Tık” ve “Etik” Arasında Sıkışan Gazetecilik: İnternet Gazeteciliğinin Ortaya Çıkardığı Yeni Etik Sorunlar Ve Gazetecilerin Konuya Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma.” Erciyes İletişim Dergisi, 6(1): 443–466.
- Kurt, S. (2016). “Çocuk Haklarına İlişkin Mevzuat Ve Uygulamalar.” Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 0(36), 99–127.
- Lee, A. C. W., Li, C. H., Kwong, N. S., ve So, K. T. (2006). “Neonaticide, Newborn Abandonment, And Denial of Pregnancy - Newborn Victimisation Associated With Unwanted Motherhood.” Hong Kong Medical Journal, 12(1): 61–64.
- Little, J., ve Tyson, D. (2017). “Filicide in Australian Media and Culture.” Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice. Oxford: Oxford University Press, 1–24.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.182>
- Mandaloğlu, M. (2013). “İslamiyetten Önce Türklerde Aile Hukuku.” Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 1(33), 133–159.
- Mercan, Z., ve Tezel Şahin, F. (2017). “Babalık Rolü ve Farklı Kültürlerde Babalık Rolü Algısı.” Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi, 2(2): 1–10.
- Mueller, J., ve Sherr, L. (2009). “Abandoned Babies And Absent Policies.” Health Policy, 93(2–3): 157–164.
- Murphy Tighe, S. ve Lalor, J. G. (2015). Concealed Pregnancy: A Concept Analysis. Journal of Advanced Nursing, 72(1), 50–61.
- Murphy Tighe, S., ve Lalor, J. (2016a). “Concealed Pregnancy And Newborn Abandonment: A Contemporary 21st Century Issue Part 1.” Practising Midwife, 19(7), 14–16.
- Murphy Tighe, S., ve Lalor, J. (2016b). “Concealed Pregnancy And Newborn Abandonment: A Contemporary 21st Century Issue Part 2.” The Practising Midwife, 19(7), 14–16.
- Navne, L., ve Jakobsen, M. (2020). “Child Abandonment and Anonymous Surrendering of Babies: Experiences in Ten High-income Countries.” Vulnerable Children and Youth Studies, 16(3): 195-205.
- Oberman, M. (2002). “Understanding Infanticide In Context: Mothers Who Kill, 1870-1930 And Today.” Journal of Criminal Law and Criminology, 92(3–4), 707–737.
- Oberman, M. (2004). “Mothers Who Kill: Coming To Terms With Modern American Infanticide.” DePaul Journal of Health Care Law, 8(1), 1–108.
- Olejarz, S. M. (2017). “Ethical Concerns Relating to Child Abandonment and Baby Hatches : The Case of Poland.” Journal of Philosophy and Ethics in Health Care and Medicine, 11, 41–60.

- Ozgun, O., Erden, S., ve Ciftci, M. A. (2011). "Examining Different Perspectives on Fatherhood: A Socio-Cultural Approach." *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 15 (2011): 364–368.
- Özgür, Ö. (2021). "Türk Televizyon Dizilerinde Bir Erkeklik Performansı Olarak Babalık." *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 557–579.
- Pedersen, S. (2016). "The Good, The Bad And The 'Good Enough' Mother On The UK Parenting Forum Mumsnet." *Women's Studies International Forum*, 59, 32–38.
- Philipsen, N. C. (2003). "Abandoned-Baby Laws." *Journal of Perinatal Education*, 12(2), 41–43.
- Popescu, R., Muntean, A., ve Juffer, F. (2020). "Adoption in Romania: Historical Perspectives and Recent Statistics." *Adoption Quarterly*, 23(1), 1–26.
- Resnick, P. J. (1970). "Murder Of The Newborn: A Psychiatric Review Of Neonaticide." *The American Journal of Psychiatry*, 126(10), 1414–1420.
- Sanger, C. (2006). "Infant Safe Haven Laws: Legislating In The Culture Of Life." *Columbia Law Review*, 106(4), 753–829.
- Savaş, H., Çakıcı, M. ve Uygur, N. (1999). Bir Olgu Dolayısıyla İnfantisit ve Filisit'in Psikiyatrik Yönü. *The Bulletin of Legal Medicine*, 4(2), 74–77.
- Sherr, L., ve Hackman, N. (2002). "Abandoned Babies - Abandoned Issue." *Counselling Psychology Quarterly*, 15(2): 153–159.
- Sherr, L., Mueller, J., ve Fox, Z. (2009). "Abandoned babies in the UK—A review Utilizing Media Reports." *Child: Care, Health and Development*, 35(3): 419–430.
- Sherr, L., Roberts, K. J., ve Croome, N. (2018). Disclosure And Identity Experiences Of Adults Abandoned As Babies: A Qualitative Study. *Cogent Psychology*, 5(1): 1–12.
- Söğüt, F. (2019). "Yeni Medya Ve Temsil: İnternet Gazeteciliğinde Cinsiyet Kimliklerinin Sunumu." *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 31, 212–231.
- Termizi, M., Jaafar, N., ve Abdullah, N. (2014). "Comparative Study on Punishment and Preventive Methods of Baby Dumping: Malaysian Perspectives." *International Journal of Technical Research and Applications*, 2(Özel Sayı 1): 24–28.
- Timurturkan, M. (2019). "Annelik, Söylem ve İktidar: Eleştirel Bir Tartışma." *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(47), 64–78.
- Türkdoğan, Ö. (2013). "Ana Akım Medyada Annelik Miti." *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2(13), 35–59.

- Uzogara, E. E. (2015). "Perceptions of Motherhood: Differences among Racial Majority and Minority Women." *International Journal of Culture and History*, 1(1), 67–70.
- Vinit, W., Paridhi, G., Sumit, A., ve Wadle, P. (2015). "Perspective On Newborn Abandonment In Relation To Gender : A Single Centre Report." *International Journal of Information Research and Review*, 2(6), 818–821.
- Wessel, J., Endrikat, J. ve Buscher, U. (2002). Frequency Of Denial Of Pregnancy: Results And Epidemiological Significance Of A 1-year Prospective Study In Berlin. *Acta Obstetricia et Gynecologica*, 81(11): 1021-1027.
- Wessel, J., Gauruder-Burmester, A., ve Gerlinger, C. (2007). "Denial Of Pregnancy - Characteristics Of Women At Risk." *Acta Obstetricia et Gynecologica Scandinavica*, 86(5): 542–546.
- Yücel, H., Demirel, N., Baş, A. Y., Ulubaş Işık, D., Kulalı, F., Mollamahmutoğlu, L., ve Duyan Çamurdan, A. (2020). "A Sociodemographic Analysis of Mothers who Abandoned their Newborn Babies: A Single-Center Study." *Turkish Journal of Pediatric Disease*, 2(15): 150–154.
- Zeybekoğlu, Ö. (2013). "Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile." *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297–328.

3. Tezler

- Bahar, Beyza (2019). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadının Annelik Rolü: Elisabeth Badinter Ve Eleştirel Annelik Teorisi. Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Demir, Burhan (1994). Yeni Doğmuş Çocuğun Öldürülmesi Suçu. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Gazanker, Emine (2014). XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Toplumunda Kimsesiz Çocuklar ve Evlatlıklar. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Söğüt, Fatih. (2018). Yeni Medya ve Temsil: İnternet Gazeteciliğinde Cinsiyet Kimliklerinin Sunumu. Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Turan, Nuray (2007). Yeni Medya ve Gazetecilik. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

4. Raporlar, Bildiriler ve Diğer Yayınlar

- Aktaş-Salman, U. (2019). Haberde Çocuk: Çocuk Odaklı Habercilik El Kitabı. İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları. Ağ Adresi: https://bianet.org/files/static/bia_kitaplar/Cocuk_Odakli_Habercilik_Elkitabi.pdf / Erişim Tarihi: 20.01.2022.

- Atmaca Koçak, A. (2004). Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu. AÇEV. Ağ Adresi: <https://www.acev.org/directory/baba-destek-programi-degerlendirme-raporu/> /Erişim Tarihi: 02.02.2022.
- Bargholtz, H. (2006). Preventing The First Form Of Violence Against Children : Abandonment At Birth. Council Of Europe Parliamentary Assembly. Ağ Adresi: <https://pace.coe.int/en/files/11265#trace-1> Erişim Tarihi: 20.10.2021.
- Browne, K., Chou, S., ve Whitfield, K. (2012). Child Abandonment and Its Prevention in Europe. The University of Nottingham. Ağ Adresi: <https://resourcecentre.savethechildren.net/library/child-abandonment-and-its-prevention-europe> / Erişim Tarihi: 15.02.2021.
- Child Welfare Information Gateway. (2017). Infant Safe Haven Laws. Ağ Adresi: <https://www.childwelfare.gov/topics/systemwide/laws-policies/statutes/safehaven/> / Erişim Tarihi: 25.10.2021
- Danish Penal Code, (27.09.2005). Ağ Adresi: <https://www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes/country/34/Denmark/show> / Erişim Tarihi: 02.11.2021.
- Dursun, Ç. (2008). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve Haber Medyası: Alternatif Bir Habercilik. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- GMMP. (2020). 6th Global Media Monitoring Project. Ağ Adresi: https://whomakesthenews.org/wpcontent/uploads/2021/11/GMMP2020.ENG_FINAL_.pdf / Erişim Tarihi: 19.01.2022.
- Hancock, M. (2008). Preventing The First Form Of Violence Against Children : Abandonment At Birth. Council Of Europe Parliamentary Assembly Ağ Adresi: <https://pace.coe.int/en/files/11836#trace-2> / Erişim Tarihi: 11.11.2021.
- Joseph, A., Alfaro, R. M., Grizzle, A., Moriniere, P., & Barrington-Leach, L. (2012). Gender-Sensitive Indicators for Media. UNESCO. Ağ Adresi: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000217831> / Erişim Tarihi: 16.01.2022.
- Kuyucu, M. (2017). “İnternet Gazeteciliğinin Geleneksel Gazetelerle Savaşı: İnternet Gazeteciliği Geleneksel Gazeteciliği Bitirdi mi? Üniversite Öğrencilerinin İnternet Gazeteciliği ile İlgili Görüşleri Üzerine Bir Güncelleme.” 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı. İstanbul.
- National Safe Haven Alliance. (2020). 2020 İmpact Report. Ağ Adresi: <https://www.nationalsafehavenalliance.org/> / Erişim Tarihi: 15.11.2021
- Resmi Gazete (27.1.1995). Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, 22184.
- Resmi Gazete (26.9.2004). Türk Ceza Kanunu, 25611.
- Saktanber, A., ve Çorbacıoğlu, G. (2013). “Türkiye’de Medya ve Kadınlar.” Türkiye’de Cinsiyet Eşitliğine Elverişli Ortamın Oluşturulmasında BM Ortak Programı, 146–173. Ağ Adresi: http://ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/366_1.pdf /Erişim Tarihi: 08.12.2020.

- Swiss Criminal Code (21.12.1937) Ağ Adresi: [https://www.legislationline.org/download/id/8991/file/SWITZ_Criminal Code_as_of_2020-07-01.pdf](https://www.legislationline.org/download/id/8991/file/SWITZ_Criminal_Code_as_of_2020-07-01.pdf) / Erişim Tarihi: 01.11.2021.
- Tanrıöver, U. H. (2008). Medyada Kadınların Temsil Biçimleri Araştırması. MEDİZ Ağ Adresi: <http://www.haberdetoplumsalciinsiyet.org/arastirma-ve-analizler/arastirma-ve-raporlar/medyada-kadinlari-temsil-bicimleri-arastirmasi/> / Erişim Tarihi: 15.01.2022.
- T.C. Kalkınma Bakanlığı. (2018). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Sağlıklı Yaşam ve Bağımlılıkla Mücadele Çalışma Grubu Bağımlılıkla Mücadele Alt Çalışma Grubu Raporu. Ağ Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/SaglikliYasam_ve_BagimliliklaMucadeleCalismaGrubuBagimliliklaMucadeleAltCalismaGrubuRaporu.pdf / Erişim Tarihi: 29.11.2021.
- TC. Kalkınma Bakanlığı. (2018). On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) Çocuk Çalışma Grubu Raporu. Ağ Adresi: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/Cocuk_ve_GenclikOzelIhtisasKomisyonuCocukCalismaGrubuRaporu.pdf / Erişim Tarihi: 09.12.2021.
- Tol, U. U., & Taşkan, D. (2018). Erkeklik ve Babalık Hâlleri. AÇEV. Ağ Adresi: <https://www.acev.org/directory/erkeklik-ve-babalik-halleri/> / Erişim Tarihi: 18.09.2021.
- UNICEF. (2007). Çocuk Hakları ve Gazetecilik Uygulamaları. Dublin Teknoloji Enstitüsü. Ağ Adresi: <https://www.unicef.org/turkey/raporlar/cocuk-haklari-ve-gazetecilik-uygulamalari-hak-temelli-perspektif-0> / Erişim Tarihi: 20.10.2020.
- The Penal Code United Kingdom (01.06.1990). İnfanticide (No. 155). Ağ Adresi: http://www.ilo.org/dyn/natlex/natlex4.detail?p_lang=en&p_isn=100185 / Erişim Tarihi: 02.11.2021.

5. Elektronik Kaynaklar

- Adhikari, S. (2020). Abandoned Children Are Collateral Damage of Covid-19. Ağ Adresi: <https://www.giveindia.org/blog/abandoned-children/> / Erişim Tarihi: 15.11.2021.
- Alaxa (2020) Ağ Adresi: <https://www.alexa.com/topsites/countries> / Erişim Tarihi: 20.12.2020.
- Baranseli, E., & Yüksel, U. (2012). Geleneksel Medya ve Yeni Medya. Ağ Adresi: <http://dijitalkulturgra331.blogspot.com/2013/01/yeni-medya-ve-geleneksel-medya-sunum.html> / Erişim Tarihi: 15.11.2021.
- Department Of Social Services. (2019). Safe Surrendered Baby Data. Ağ Adresi: <https://www.cdss.ca.gov/inforesources/ocap/safely-surrendered-baby/data> / Erişim Tarihi: 16.11.2021.

- Dipa, K. (2019). Study Finds 65% Of Abandoned Infants Are Newborns. Ağ Adresi: <https://www.iol.co.za/saturday-star/news/study-finds-65-of-abandoned-infants-are-newborns-28766384> / Erişim Tarihi: 09.11.2021.
- FindLaw. (2018). Child Abandonment. Ağ Adresi: <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-charges/child-abandonment.html> / Erişim Tarihi: 09.11.2021.
- Findlaw. (2018). Safe Haven Laws. Ağ Adresi: <https://www.findlaw.com/criminal/criminal-charges/child-abandonment.html> / Erişim Tarihi: 08.10.2021.
- Hamzah, N. (2020). Baby Dumping A Serious Social Concern İn Malaysia. The Star Newspaper. Ağ Adresi: <https://www.thestar.com.my/lifestyle/health/2020/06/26/baby-dumping-a-serious-social-concern-in-malaysia> / Erişim Tarihi: 09.11.2021.
- Henrion, R. (2003). Accouchement Sous X : Les Nouvelles Dispositions Législatives. Ağ Adresi: <https://www.academie-medecine.fr/accouchement-sous-x-les-nouvelles-dispositions-legislatives/> / Erişim Tarihi: 04.11.2021.
- Hui, L. ve Blanchard, B. (2014). China's Unwanted Babies Once Mostly Girls, Now Mostly Sick, Disabled. Ağ Adresi: <https://www.reuters.com/article/us-china-babies-idUSBREA110M120140202> / Erişim Tarihi: 15.11.2021.
- National Resource Center. (2005). Boarder Babies , Abandoned Infants , and Discarded Infants. Ağ Adresi: <http://aia.berkeley.edu> / Erişim Tarihi: 19.11.2021.
- Sabah (29.6.2018). Bebeği apartman boşluğuna atan genç kıza ağırlaştırılmış müebbet istemi. Ağ Adresi: <https://www.sabah.com.tr/yasam/bebegi-apartman-bosluguna-atan-genc-kiza-agirlastirilmis-muebbet-istemi-4335009> / Erişim Tarihi: 11.02.2022.
- Sabah (8.2.2020). Edirne'de korkunç olay! Çöpte bulunan bebeğin annesinin ifadesindeki detaylar mide bulandırdı. Ağ Adresi: <https://www.sabah.com.tr/yasam/son-dakika-haberi-edirne-de-isyan-ettiren-olay-copte-bulunan-bebegin-annesinin-ifadesinde-mide-bulandiran-detay-4871712> / Erişim Tarihi: 11.02.2022.
- Sabah (18.10.2019). Antalya'da korkunç olay! Tuvalette doğurduğu bebeğini çöp kovasına atıp öldürdü. <https://www.sabah.com.tr/yasam/antalyada-korkunc-olay-tuvalette-dogurdugu-bebegini-cop-kovasına-atip-oldurdu-4783043> / Erişim Tarihi: 11.02.2022.
- Safe Haven Statistics. (2021). A Safe Haven For Newborns. Ağ Adresi: <https://asafehavenfornewborns.com/what-we-do/safe-haven-statistics/> / Erişim Tarihi: 08.11.2021.
- TÜİK. (2018). Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocuk İstatistikleri. Ağ Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuklar-2017-27609> / Erişim Tarihi: 09.12.2021.

- TÜİK (2021). İstatistiklerle Kadın 2020. Ağ Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2020-37221> / Erişim Tarihi: 28.11.2021.
- Türk Dil Kurumu (2021). Genel Türkçe Sözlük. Ağ Adresi: <https://sozluk.gov.tr/> / Erişim Tarihi: 27.12.2021.
- UNWOMEN (2018). Facts and figures: Economic Empowerment. Ağ Adresi: <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/economic-empowerment/facts-and-figures#notes> / Erişim Tarihi: 28.11.2021.
- Vanderklippe, N. (2014). The tragic tale of China's Orphanages: 98% of Abandoned Children Have Disabilities. Ağ Adresi: <https://www.theglobeandmail.com> / Erişim Tarihi: 09.10.2021.

EKLER

Ek-1. Bebeklerin Terk Edildiği Şehirlere Göre Dağılımı

Şehir	f	%
Adana	11	3,9
Adıyaman	5	1,8
Afyon	1	,4
Amasya	1	,4
Aksaray	1	,4
Ankara	8	2,8
Antalya	9	3,2
Balıkesir	5	1,8
Bartın	1	,4
Batman	7	2,5
Bitlis	2	,7
Bolu	2	,7
Burdur	1	,4
Bursa	11	3,9
Çanakkale	1	,4
Çorum	4	1,4
Denizli	3	1,1
Diyarbakır	3	1,1
Edirne	3	1,1
Elazığ	3	1,1
Erzurum	4	1,4
Eskişehir	3	1,1
Gaziantep	12	4,3
Giresun	2	,7
Hakkari	2	,7
Hatay	8	2,8
Iğdır	1	,4
İstanbul	49	17,4
İzmir	8	2,8
Kahramanmaraş	4	1,4
Karaman	3	1,1
Kayseri	7	2,5
Kırıkkale	1	,4
Kırklareli	1	,4
Kilis	3	1,1
Kocaeli	3	1,1
Konya	12	4,3
Malatya	2	,7
Manisa	8	2,8
Mersin	6	2,1
Muğla	10	3,5
Nevşehir	1	,4
Ordu	3	1,1

Osmaniye	2	,7
Sakarya	3	1,1
Samsun	4	1,4
Siirt	2	,7
Sivas	5	1,8
Şanlıurfa	12	4,3
Tekirdağ	7	2,5
Trabzon	1	,4
Tunceli	1	,4
Uşak	1	,4
Van	4	1,4
Zonguldak	5	1,8
Toplam	282	100,0

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Setenay Hasret Arslan

Eğitim Bilgileri

Lisans: Hitit Üniversitesi / Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi (2013-2017)

Yüksek Lisans: Kocaeli Üniversitesi / Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı (2019-2022)

Yabancı Dil: İngilizce
